

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „TYGODNIK SPORTOWY“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rokopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.15 zł. miesięcznie, 9.45 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.54 zł. miesięcznie, 10.61 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.15 zł., za granicę 9.65 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, 699, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 126.

BYDGOSZCZ, niedziela dnia 1 czerwca 1930 r.

Rok XXIV.

Mahatma Gandhi.

(Specjalnie dla „Dziennika Bydgoskiego“ napisał prof. uniwersytetu w Wilnie Wincenty Lutosławski).

(Przedruk wzbroniony).

II.

Gandhi wydawcą tygodnika „Young India“. — Założyciel szkoły zakonnej w okolicy Ahmedabad. — Wychowanie bojowników niepodległości Indyj. — W 1921 roku Gandhi wypowiada walkę Anglii — Uwieszenie Gandhiego 15 marca 1922 r. — Wyrok skazujący na 6 lat więzienia. — Amnestja w lutym 1924 r. — Wznowienie metody Satyagraha. — Życiorys własny Gandhiego. — Środki walki: kołowrotek i propaganda tkanin krajowych. — Barbarzyńska ciasnota doktrynerskiego umysłu. — Gandhi Savonarola.

Gandhi głosił potrzebę pomagania Anglikom dlatego, aby na tej drodze pozyskać dla ludności Indyj większe swobody i prawa. W tym samym celu, w ciągu minionych kilkunastu lat wydawał tygodnik „Young India“, w którym przeważnie sam pisał. Założył koło Ahmedabad, szkołę zakonną, której kierownicy żyją w czystości i ubóstwie, a uczniowie się przygotowują do walki o niepodległość Indyj. Szkoła ta przyjmuje dzieci od 4 roku życia, z warunkiem, aby się rodzice wszelkiej władzy nad nimi wyrzekli na cały czas wieloletniej nauki, trwającej najmniej 10 lat i obejmującej języki sanskryt, nowożytny narzecza, angielski, matematykę, historję, geografję i pracę ręczną: rolnictwo, tkactwo i rzemiosło.

Szkoła ta wydała już wielu pracowników, którzy z Gandhim współpracują. Gandhi sam w niej naucza i stamtąd kieruje ruchem narodowym. Jednak nie chciał przyjąć przewodnictwa Kongresu Narodowego, który się zbiera co roku dla narad, dotyczących spraw całych Indyj. Gandhi wskazał kogoś innego i ten został jednomyślnie wybrany. W kongresie tym udział biorą muzułmanie i Hindusi, mężczyźni i kobiety. Kongres, złożony z kilku tysięcy członków, wyłania stały komitet kilkuset ludzi, który bez przerwy urzęduje.

Gdy po wojnie Anglicy nie dotrzymali obietnic, a nawet w okrutny sposób tłumili spokojne manifestacje narodowe Hindusów, Gandhi, mając już przeszło 50 lat, zmienił swe stanowisko względem rządu Wielkiej Brytanji i wypowiedział walkę, korzystając z doświadczeń i triumfów osiągniętych w Afryce Południowej. Wszczął tę nową kampanję w 1921/22 przez ogłoszenie w swym piśmie „Young India“ trzech artykułów, które dały powód do głośniego procesu. W artykułach tych z 19 września 1921, 15 grudnia 1921 i 23 lutego 1922 czytamy takie zdania:

„Jest grzechem, służyć temu rządowi, który zdradził muzułmanów Indyj (w sprawie ochrony miejsc świętych w Arabji), i popełnił nieludzkie okrucieństwa w Pendżabie.“

„Gdy tylko kołowrotki znajdują stałe miejsce w każdym domu i Hindusi zaczynają czuć, że przedźwienie może każdemu zapewnić utrzymanie, nie zawaham się, narażając się na śmierć, zachęcać każdego żołnierza w armji indyjskiej, by rzucił służbę i został tkaczem“.

„Żołnierze indyjscy częściej byli używani jako płatni mordercy (w Mezopotamji, Arabji i Egipcie) niż jako obrońcy czci i wolności swego ludu.“

„Gubernator Bombaju ubliża Hindusom, mniemając, że oni są bezradnymi stworzeniami, nie umiejącymi imrzc w obronie ogniska domowego, ojczyzny i religji. Gdyby gubernator miał rację, to im wcześniej Hindusi by wymarli, tem lepiej byłoby dla ludzkości. Ale niech mi wolno będzie przypomnieć Jego Ekscelencji, że sam

wydał najgorszy wyrok na panowanie Anglików, jeśli mniema, że doprowadziło ono Hindusów do takiej utraty męskości, że sami nie umieliby się obronić przed rozbójnikami.“

„Musimy szerzyć bunt jawnie i systematycznie, aż rząd się zdecyduje nas uwieszyć.“

„Pragniemy aresztu, bo pozostawanie na rzekomej wolności jest niewolnictwem. Wyzywamy potęgę tego rządu, bo uważamy jego działalność za bezwzględnie złą. Chcemy ten rząd obalić, chcemy go zmusić do uległości woli ludu. Chcemy dowieść,

że rząd istnieje, by służyć ludowi, a nie odwrotnie. Pozostawanie na wolności pod tym rządem stało się niemożliwe, bo cena zachowania wolności jest bezczelnie za wielka. Czy jest nas wiele czy mało, musimy odmówić pozyskania wolności przez wyrzeczenie się godności własnej lub najsilniejszych przekonań.“

„Droga pokoju i cierpienia jest najszybszą metodą przebudzenia publicznej opinji, a gdy zwycięstwo jest osiągnięte, to dotyczy ono tego, co świat uważa za prawdę. Wychowany w atmosferze trybunałów lordReading

nie docenia spokojnego oporu władzy. Jego Ekscelencja się przekona, gdy konflikt przeminie, że istnieje wyższy trybunał niż sądy państwowe, mianowicie trybunał sumienia. On kasuje wszystkie ludzkie sądy“.

„Jest to walka ostateczna, konflikt między panowaniem siły a panowaniem opinji publicznej. Ci, którzy walczą po stronie tej ostatniej, są zrecydowani wycierpieć najgorsze krzywdy raczej, niż wyrzec się swego przekonania.“

„Indje nie mogą na bezczelność władz odpowiadać bezczelnością, ale jeśli pozostaniemy wierni naszym ślubom, nasze modlitwy do Boga o wybawienie nas od takiej klęski nie będą próżne.“

„Zadne państwo, upojone czerwonym winem potęgi i wyzysku słabszych ras, długo się ostać nie mogło, i to Brytyjskie Cesarstwo, oparte na zorganizowanym wyzysku fizycznie słabszych ras i na ciągłym stosowaniu brutalnej siły, nie może trwać, jeśli jest Bóg sprawiedliwy, rządzący światem.“

„Będę się modlił o to, żeby Bóg dał Hindusom dosyć pokory i siły, aby do końca wytrzymali bez gwałtu.“

Powyższe wyznania osiągnęły skutek przewidziany. Gandhi został uwieszony 15 marca 1922 r. Po dosyć krótkim procesie, trwającym zaledwie kilka dni, został skazany 23 marca 1926 r. na 6 lat więzienia. Jednak przed upływem dwóch lat został uwolniony bez zastrzeżeń w lutym 1924 r. W dalszym ciągu wydawał swe pismo i w szeregu artykułów pod ogólnym tytułem „Satyagraha in South Africa“ najdokładniej opisał zwycięską walkę w Afryce o prawa Hindusów. Potem znów bardzo szczegółowo całe swe życie opisał i ta autobiografia wyszła w dwóch tomach w 1929 roku. Jest ona pomnikiem szczerości, prostoty i zarazem stanowczości przekonania. Gandhi nie oszczędzła siebie ani swoich najbliższych. W porównaniu z Gandhim zarówno św. Augustyn jak i Rousseau wydają się retoryczni. Gandhi jest nawskróś rzeczowy, opisuje i wyjaśnia drobiazgowo wszystkie swe ruchy przytacza dosłownie liczne rozmowy, podaje czasem dokumenty. Nigdzie nie widać tu zarozumiałości, próżności, ambicji. Celem jego życia jest służba bliźnim. Jest pełen czci i miłości dla licznych swoich przyjaciół, a oni mu to najzupełniej odwzajemniają. Zrazem jego życie wydaje się bardzo szarem i nędznym. Nigdy nie zdradza uwielbienia sztuki ani literatury. Książka, która największe wrażenie na niego wywarła i spowodowała założenie kolonji rolniej, to Ruskina „Unto this last“ (to znaczy „Temu ostatniemu“) aluzją do przypowieści ewangelicznej, w której mowa o równej zapłacie dla robotników, którzy ostatni do pracy stanęli. Nadto stale czytuje i uwielbia Bhagava Gita, starożytny poemat filozoficzno-moralny, znany w przekładzie angielskim jako „Song Celestial“

Tajemnica „urzędowa“

o wynikach śledztwa w sprawie zajęć na pograniczu pod Opaleniem.

Warszawa, 31. 5. (PAT). W dniu wczorajszym polsko-niemiecka komisja mieszana dla zbadania zajęć granicznych pod Opaleniem rozpoczęła o godz. 15.30 przesłuchiwanie świadków po stronie niemieckiej w Kwidzynie. M. in. przesłuchano uprowadzonego dnia 24 na 25 bm. komisarza Biedrzyńskiego.

W dniu dzisiejszym komisja przystąpiła do dalszego badania świadków po stronie polskiej, które rozpoczęło się w Gnieźnie o godz. 9,30 rano.

Komisarz Biedrzyński ma być postawiony przed Sądem Rzeszy w Lipsku.

Berlin, 30. 5. (tel. wł.). Korespondent warszawskiej agencji „Iskra“ dowiaduje się z miarodajnego źródła, że władze administracyjne i sądowe Prus Wschodnich skierowały sprawę porwanego komisarza polskiej straży granicznej Biedrzyńskiego, przebywającego obecnie w więzieniu w Elblągu, do prokuratora Rzeszy Niemieckiej.

Prokurator Rzeszy, o ile uzna, że sprawa komisarza Biedrzyńskiego kwalifikuje się pod sąd, przekaże ją Sądowi Rzeszy w Lipsku.

Sąd Rzeszy w Lipsku powołany jest do rozpatrywania spraw o zdradę stanu.

Pogrzeb ofiary prowokacji niemieckiej.

Tczew, 31. 5. (PAT). Wczoraj po południu odbył się tu pogrzeb s. p. Stanisława Liśkiewicza, oficera straży granicznej, który padł przed kilku dniami od kuli pruskiej w czasie zajścia pod Opalenie. Pogrzeb ten zamienił się we wspaniałą manifestację, będącą zarazem hołdem dla ofiary napaści pruskiej.

O godz. 5 popoł. kondukt żałobny, w którym szło zgórą 5 tys. osób ruszył z kaplicy szpitala św. Wincentego. Na czele pochodu kroczyła orkiestra 2 pułku szwoleżerów ze Starogardu, za którą postępowala kompanja honorowa 2 bataljony strzelców, oddział straży granicznej, kolejowe przysposobienie woj-

(PAT). Polsko-niemiecka komisja mieszana wydała wspólny komunikat do polskiej i niemieckiej prasy treści następującej:

W prasie ukazała się notatka o pracach komisji do zbadania zajęć granicznych Neuhoßen. Komisja ustaliła, że dotąd ani jeden organ prasowy nie otrzymał żadnej wiadomości od komisji, ponieważ w komisji panuje zgoda co do tego, że podczas przebiegu dochodzeń o istocie tych dochodzeń wiadomości nie mogą być dawane.

Uzupełnienie wiadomości powyższej znajdujemy w niemieckiej prasie nacjonalistycznej, która w jednobrzmiącej korespondencji z Kwidzyna przyznaje, że cała sprawa komisarza Biedrzyńskiego jest aktem prowokacji niemieckich czynników wywiadowczych.

Niemiecka prasa twierdzi, iż w Prusach Wschodnich zdecydowano się „zadać dotkliwy cios wywiadowi polskiemu“. Jeden z urzędników niemieckich w porozumieniu ze swoją władzą przełożoną wciągnął komisarza Biedrzyńskiego w aferę wywiadowczą i doprowadził do pojmania go.

skowe, Strzelec, Sokół, Zw. Powstańców i Wojaków, wszystkie stowarzyszenia i związki społeczne w Tczewie oraz młodzież szkolna. Kondukt żałobny prowadził ks. profesor Rydzewski. Za zwłokami s. p. Liśkiewicza kroczyła rodzina zmarłego, p. wicewojewoda dr. Seydlitz, główny dowódca straży granicznej płk. Jur-Gorzechowski, delegacja D. O. K. w Toruniu, rada miejska i delegacja magistratu m. Tczewa z burmistrzem Wojczyńskim oraz liczne grono oficerów straży granicznej. Przed trumną niesiono 30 wieńców. Obrzęd złożenia trumny ze zwłokami do grobu odbył się wśród głuchej ciszy.

(pleśń niebiańska). Ale w licznych swych pismach Gandhij nie zdradza nigdzie zainteresowania Szekspirem lub Dantem.

Środką walki, które sobie obrał, są dziwnie proste. Głównie chodzi mu o to, aby Hindusi wyłącznie używali własnych tkanin, i wcale nie sprowadzali tkanin angielskich. Sam poświęca wolne chwile przędzeniu nici i zachęca wszystkich swych zwolenników, żeby regularnie codziennie przędli.

Bez przesady można twierdzić, że w kilkunastu tomach, które Gandhij napisał od wojny, blisko połowę miejsca zajmuje ciągle powracające nawoływanie do produkowania i używania wyłącznie krajowych tkanin. Gandhij jest tem przykazaniem tak przejęty, że zaleca niszczenie wszelkich zapasów tkanin, pochodzących z innych krajów, i zwolennicy jego zniszczyli w ciągu ostatnich lat ogromne ilości takich tkanin, wartości miljonów. Nie przyszło im na myśl sprzedać te zagraniczne tkaniny za granicą i użyć znacznych funduszy, zdobytych w ten sposób na krajowe potrzeby. Ta gotowość niszczenia rzeczy wartościowych i pożytecznych w imię jakiejś ogólnej zasady, jest oddawna właściwością charakteru Gandhiego, cechującą prostolinijność, ale zarazem barbarzyńską ciasnotą doktrynerskiego umysłu.

Sam opowiada w swej autobiografii (tom II strona 218) charakterystyczne zdarzenie, które warto jego słowami przytoczyć, gdyż jeden taki fakt więcej mówi o Gandhim, niż całe tomy jego pism. Oto jego własne słowa w opisie podróży z Południowej Afryki do Anglii w r. 1914, kiedy Gandhij miał 45 rok życia i nie był już porwyczym młodzieńcem, tylko człowiekiem dojrzałym.

„Kallenbach (towarzysz podróży Gandhiego) miał wielkie upodobanie do szkielec powiększających. Miał jedną lub dwie pary kosztownych lornetek. Mieliśmy codziennie dyskusje o jednej z nich. Usiłowałem go przekonać, że taki przedmiot zbytkowny nie odpowiada ideałowi prostoty życia, który obaj pragnęliśmy osiągnąć. Nasze dyskusje zakończyły się pewnego dnia, gdyśmy stali blisko okna naszej kabiny. Powiedziałem mu:

— Czyż nie lepiej zamiast o to się spierać rzucić tę lornetkę do morza i w ten sposób skończyć dyskusję?

Kallenbach odrzekł:

— Niezawodnie najlepiej wyrzucić ten nieszczęśliwy przedmiot sporów.

Ja na to: — Mówię na serjo.

On szybko mi odpowiedział: Ja także.

I natychmiast rzuciłem lornetkę do morza. Była warta około 7 funtów (300 zł.), ale jej wartość nie polegała na jej cenie, lecz na upodobaniu, jakie Kallenbach do niej powziął. Ale gdy ją utracił, nigdy tego nie żałował. To jest jedno z wielu zdarzeń, jakie nam się wspólnie przytrafiły. Codzień mieliśmy coś nowego do zdobycia na tej drodze, gdyż obaj usiłowaliśmy dążyć do prawdy... W tem dążeniu do prawdy gniew, samolubstwo, nienawiść naturalnie zanikają, gdyż inaczej nie możnaby prawdy osiągnąć. Człowiek miotany namiętnościami, może mieć najlepsze intencje, może być nawet prawdomównym, ale nigdy nie znajdzie prawdy. Skuteczne poszukiwanie prawdy wymaga zupełnego wyzwolenia od rozdwojenia, jakie wprowadza miłość i nienawiść, szczęście i nędza rozpaczliwa.

Ta doktryna, zabraniająca upodobania w pięknym i pożytecznym przedmiocie, skazująca ten przedmiot raczej na zniszczenie, niż żeby kto inny mógł się nim cieszyć, wynika z ciasnego doktrynerskiego zaślepienia, z wyłącznego skupienia myśli na jednej tezie, mianowicie, że zbytek jest szkodliwy, bez uwzględnienia tej prawdy, że dobra lornetka jest pożyteczna.

Gandhij w powyższym opowiadaniu ani jednym słowem nie zdradza wątpliwości, czy wrzucenie lornetki do morza było istotnie potrzebne na drodze do Prawdy przez wielkie P. Taka Prawda wszechwidna bywa wrogą prostej prawdzie zawsze względnej i zależnej od innych prawd.

Tego rodzaju postawę umysłu nazywamy w dziełach filozofii idealizmem. Owocami jej są takie dziejowe fakty, jak Inkwizycja hiszpańska, Absolutyzm pruski, Bolszewizm moskiewski,

Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu

SP. AKC.

Oddział w Bydgoszczy, Dworcowa 96 / TELEFONY: 464, 465, 445

Przyjmuje wkłady złotowe i dolarowe za wysokim oprocentowaniem Wykonuje wszelkie transakcje bankowe

Prezydent Rzeczypospolitej odwiedza chaty i zagrody Księżaków.

Łowicz, 31. 5. (PAT) Cały dzień wczorajszy spędził Pan Prezydent Rzplitej wśród ludu księżackiego, odwiedzając jego zagrody i chaty.

Marszruta wiodła przez Osmanin i Łuszyn, gdzie spotkali p. Prezydenta dowódca O. K. Łódź generał Małachowski oraz starosta łowicki Strzeszewski. P. Prezydent Rzplitej zwiedził typową chatę księżacką miejscowego poety wiejskiego Chlebno, który jako wyraz hołdu ofiarował dostojnemu Gościowi piękną rzeźbę w stylu staro księżackim.

Wśród owacji ludności p. Prezydent Rzplitej zawitał do Złakowa głównego centrum kultury księżackiej. W Złakowie grono najstarszych gospodarzy-księżaków otoczyło p. Prezydenta i przeprowadziło do kościoła, gdzie po nabożeństwie p. Prezydent Rzplitej przeje-chał do chaty Jana Dubiela, gdzie był

urządzony posiłek przez miejscowe gospodarstwo wiejskie.

Następnie p. Prezydent zaszczylił swą obecnością uroczystość poświęcenia kamienia węgielnego pod Dom Ludowy w Zduńskiej Dąbrowie.

Po południu p. Prezydent przybył do Łowicza, gdzie był gościem wojska. Przy huk armat przeszedł Dostojny Gość na plac ćwiczeń, gdzie odebrał raport od dowódcy 10-go pp. pułk. Kosebskiego.

Z Łowicza udał się p. Prezydent do Chodakowa.

Łowicz, 30. 5. (PAT) Prezes Rady Ministrów Sławek przybył w towarzystwie ministra Czerwińskiego do Łowicza. Po konferencji ministrowie odjechali do Warszawy.

Gandhi jest gotów do układów z Anglikami.

(Własna służba telegraficzna Dz. Bydg.)

Łondyn, 31. 5. Specjalny korespondent „Daily Herald”, organu rządu brytyjskiego, donosi z Indyi, że Gandhij gotów jest pogodzić się z Anglikami i cofnąć swoje hasła rewolucyjne, o ile przysza konferencja anglo-indyjska zapewni Indjom konstytucję równoznaczną z oswoobodzeniem. Na decyzję tę wpłynęły podobno dwie okoliczności: przede-

wszystkiem coraz większe straty powstańców, tak np. 180 zabitych i 1000 rannych podczas ostatnich rozruchów w Rangoonie (Indonezja), po drugie zaś obawa kapitalistów indyjskich, aby ruch narodowy w Indjach nie zamienił się na ruch socjalny skierowany przeciwko klasom posiadającym.

Min. Curtius o mniejszościach narodowych.

(Telefonem od własnego korespondenta.)

Berlin, 31. 5. W dniu wczorajszym rozpoczął się doroczny obchód Niemieckiego Instytutu Zagranicznego w Stutgardzie. M. in. poruszono sprawę kolonij dla Niemiec. Jednocześnie postanowili uczestnicy obchodu, że Niemcy muszą dbać o uzyskanie w przyszłości kolonij i o prowadzenie polityki handlowej zamorskiej, a to dla rozszerzenia horyzontu narodu niemieckiego, dla usamodzielnienia Niemiec w dostawie surowców i dla współdziałania w polityce światowej.

Z kolei zabrał głos minister spraw zagranicznych dr. Curtius i oświadczył, że wprowadzenie ochrony faktyczna Niemców zagranicą musi się ograniczyć do obywateli Rzeszy, jednakże nie wolno nikomu zapominać o 10 milionach Niemców-obywateli obcych poza granicami Rzeszy. Tym 10 milionom pomaga rząd niemiecki w ich usiłowaniach kulturalnych, tak jak może, co jest jednak ograniczone zią sytuacją gospodarczą Niemiec. Dlatego też główną częścią pomocy

materjalnej wzięły na siebie organizacje prywatne, które raz poraz pracowały i pracują w tym kierunku. Problem mniejszości narodowych, zaznaczył min. Curtius, nie jest zagadnieniem tylko niemieckim, gdyż w Europie jest ogółem około 35 milionów mniejszości narodowych w rozmaitych państwach. Mniejszości te nie walczą przeciwko państwom, w których się znajdują, a jedynie w obronie swoich praw kulturalnych, tj. przeciwko przesadnemu poczuciu suwerenności danego państwa.

Instytut stutgardzki nadał w dniu wczorajszym szereg odznaczeń specjalnie zasłużonym działaczom, m. in. dyplom honorowy ks. kanonikowi Józefowi Klinkemu z kapituły poznańskiej.

Dzisiaj przybywa „Hr. Zeppelin” do Lakehurst.

Berlin, 30. 5. (PAT) Według depeszy, która nadeszła z pokładu „Hr. Zeppelina” do urzędu marynarki w Waszyngtonie, sterowiec skierował się już na Lakehurst, dokąd przybędzie prawdopodobnie w sobotę rano.

Szczep marokański uwięził lotników hiszpańskich.

Agadir (Maroko), 30. 5. (PAT) Do Agadir przybyła specjalna misja, mająca przeprowadzić rokowania o zwolnienie lotników hiszpańskich, trzymanych w niewoli przez jeden ze szczepów w okolicach Rio de Oro

Kronika telegraficzna.

Warszawa, 31. 5. (tel. wł.). Marszałek senatu prof. Szymański powrócił wczoraj z zagranicy. Wobec ukazania się w prasie złośliwych notatek omawiających podróż marszałka Szymańskiego samochodem senatu do Francji, biuro senatu wyjaśnia, że podróż odbył marszałek całkowicie na swój prywatny koszt, nie wyłączając amortyzacji samochodu. (Co to jest? — Przyp. red.).

Warszawa, 31. 5. (tel. wł.). Dzisiejszy „Robotnik” uległ konfiskacie za umieszczenie artykułu p. t.: „Obóz sanacyjny i urząd Prezydenta Rzplitej”.

Min. Zaleski gościem Brianda.

Paryż, 30. 5. (PAT) Min. Briand przyjął min. Zaleskiego i ambasadora Chłapowskiego, Briand wydał na cześć gości polskich śniadanie, w którym wzięli udział pani ministrowa Zaleska i pani ambasadorowa Chłapowska

Sędzia śledczy bada mordercę z Düsseldorfu.

Berlin, 30. 5. (PAT) Dochodzenia policji kryminalnej w Düsseldorfie przeciwko Piotrowi Kürtenowi znajdują się na ukończeniu. Mordercę oddano już do rozporządzenia sędziemu śledczemu, który zarządził formalny areszt. Jednocześnie psychiatra sądowy dr. Berg podjęł badania stanu umysłowego mordercy. Proces przeciwko Kürtenowi przewidywany jest we wrześniu.

Echa krwawych rozruchów w Poznaniu.

Komuniści na ławie oskarżonych.

Poznań, 30. 5. (PAT) Przed Sądem Okręgowym rozpoczęła się dzisiaj rozprawa karna przeciwko F. Danielskiemu, S. Błażejowskiemu, J. Jakubowskiemu, St. Szymańskiemu i radnym miejskim komunistycznej frakcji J. Brygierowi i M. Chwiłkowskiemu, oskarżonym o wywołanie w dniu 30 grudnia 1929 r. w Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy krwawych rozruchów, podczas których tłum bezrobotnych rzucił się na policję, przyczem doszło do poważnego starcia. Wyrok zapadnie jutro.

W czasie transportowania oskarżonych z więzienia śledczego we Wronkach do sądu na rozprawę, urządzili oni dzisiaj rano na dworcu poznańskim awanturę, przyczem położyli się na podłodze dworca i musiano ich przenieść do wozu policyjnego.

Kto oszczędza

zabezpiecza sobie i swej rodzinie dobrobyt na przyszłość.

Rozumnie czyni, kto zaoszczędzone pieniądze lokuje w znanych sobie i zasługujących na zaufanie bankach.

Odkładając tylko po 10 zł. miesięcznie do banku na 8% otrzymasz wraz z procentami po 10 latach kwotę przeszło 1 800 zł. po 20 latach przeszło 5 700 zł., po 30 latach przeszło 14 100 zł., a po 40 latach przeszło 32 500 zł., podczas gdy trzymając pieniądze w domu, będziesz miał po 10 latach 1 200 zł., po 20 latach zł. 2 400, po 30 latach zł. 3 600, a po 40 latach zł. 4 800.

Nie zwlekaj zatem z założeniem sobie książeczki oszczędnościowej w najbliższej Spółdzielni Kredytowej.

Wkłady od 1 zł. począwszy przyjmują:

Bydgoszcz,	Spółdzielczy Bank Bydgoski
„	Bank Ludowy
„	Spółdzielczy Bank Kredytowy
Inowrocław	Bank Ludowy
Miasteczko	„
Nakło	Spółdzielczy Bank Kredytowy
Znia	Spółdzielczy Bank Kredytowy

Przegląd religijny i społeczny.

Na szczytach myśli filozoficznej i religijnej.

Św. Augustyn i św. Tomasz.

Polska myśl naukowa przeżywa dziwnie spokojnie 1500-letnią rocznicę śmierci św. Augustyna. Żadnego zainteresowania — już nietylko w prasie codziennej, ale nawet w czasopiśmie naukowym — filozoficznych, psychologich czy teologicznych... Poza krótkiem, a więc z konieczności niedokładnym streszczeniu encykliki Piusa XI o św. Augustynie przez KAP, szersza publiczność polska i katolicka nie została prawie niczym zainteresowana z okazji domiołej rocznicy.

A przecież stanowisko św. Augustyna w dziejach kultury europejskiej jest o wiele ważniejsze dla naszych zagadnień naukowych, religijnych czy społecznych, niż np. projekty p. Coudenhove-Kalergi'ego lub Brianda. Kultura łacińska bowiem, a przede wszystkim kultura chrześcijańska Europy, którą tak bardzo pragniemy uratować przed „zarazą ze Wschodu” — opiera się w znacznej części na życiu i dziełach św. Augustyna. Opiera się, pomimo że o tem nie każdy podręcznik filozofii pisze.

Wystarczy przeczytać uważnie encyklikę genialnego Piusa XI, zaczynając się od słów „Ad salutem”, by się o tem przekonać. Jeśli przed 50-ciu laty encyklika Leona XIII „Aeterni Patris” wybierając św. Tomasza na patrona i przewodnika nauki katolickiej uratowała „Zachód” od sceptycyzmu i liberalizmu, jeśli wśród ogólnego prawie zwątpienia w siły rozumu ludzkiego zachowała w nas wiarę w ten rozum — to encyklika Piusa XI o św. Augustynie zaznacza w chrześcijaństwie dzisiejszym nie mniejszy przełom. Na czem ów przełom polega? W ramach tego artykułu możemy oczywiście na to pytania tylko krótko odpowiedzieć.

Platon — Arystoteles.

Wszyscy przyznają, że Platon i Arystoteles to najwięksi myśliciele świata grecko-rzymskiego. Obydwaj ci uczeni dochodzą rozumem do Boga. Ale Bóg Platona bliższy jest pojęciu Boga chrześcijańskiego, niż Bóg Arystotelesa. Stagiryta bowiem — jak często Arystotelesa nazywają — nie zna właściwie Boga, ale tylko tworzy sobie Boga z pewnego, najwyższego pojęcia, które mu jest potrzebne do zakończenia logicznego systemu wniosków. Bóg Arystotelesa to rozumowo, zimna abstrakcja, coś, co musimy przyjąć dla zrozumienia istnienia świata, ale co człowieka z ciałem i krwią nie chwytają wcale za serce.

Platon natomiast inną drogą dochodzi do swego Boga. Jego pociąga piękność, w pojęciach rozumu widzi on nietylko zimną prawdę, ale **uszlachetniające Dobro**. Skrzydłami myśli Platona nie są same tylko syllogizmy, ale **tworząca miłość**. I przez to właśnie zbliża się Platon więcej niż Arystoteles do żywego, osobowego Boga chrześcijan, Boga, który jest Miłością.

Św. Augustyn — św. Tomasz z Akwinu.

Myśliciele chrześcijańscy — jak wiadomo — nie wytworzyli oryginalnych systemów filozoficznych, ale szli za filozofami greckimi, z uwzględnieniem różnych dodatków i krytyk. Nie mogło nawet być inaczej, gdyż religia chrześcijańska nie unicestwia naturalnego, przyrodzonego rozumu ludzi, ale go tylko uzupełnia. Nic więc dziwnego, że wśród teologów spotykamy takich, którzy wołają Platona, i takich którzy wołają Arystotelesa. Za przedstawiciela pierwszych uważany jest św. Augustyn, oraz Ojcowie greccy, za przedstawiciela drugich św. Tomasz i t. zw. scholastycy, a dzisiaj „Tomisci”. Różnica między obu kierunkami jest wielka, **choć nie znaczy to**, by oba te prądy przeciwstawiały się sobie. Wcale nie. Są one raczej **wzajemnym dopełnieniem** — dopełnieniem, na którego syntezę filozoficzna, psychologiczna i społeczna daremnie dotąd czekamy.

Różnicę między św. Augustynem a św. Tomaszem ujął magistralnie a krótko prof. Sorbony Gilson, na niedawno odbytym w Rzymie „Tygodniu Augustyńsko — Tomistycznym” (23-30 kwietnia br.). Św. Augustyn — wedle Gilsona — to człowiek, który szuka dopiero prawdy i szczęścia. Św. Tomasz przedstawia się nam odrazu jako taki, który już znalazł prawdę, wystarcza mu z niej zrobić tylko odpowiednie dedukcje.

Św. Augustyn czuł dobrze na sobie panowanie błędu i namietność. Powoli dopiero wyzwała się on z więzów fałszywych pojęć, powoli dochodzi do przekonania, że namietność cielesna nie daje człowiekowi szczęścia. Św. Tomasz natomiast, ów „Doktor A-nielski” nie zna takich wałk — chyba tylko z opowiadania. — Św. Augustyn szukał prawdy **samym rozumem początkowo**, przechodził z jednej szkoły filozoficznej do drugiej, aż sobie powiedział, że wszyscy mają trochę racji, ale wszyscy też i błądzą. I ten **sceptycyzm w sily naturalne rozumu ludzkiego rzucił go w objęcia Łaski Bożej**, czyniąc zeń największego w kościele „Doktora Łaski”. Św. Tomasz rozpoczął swoją filozofię odrazu na podstawie rozumu już łaską oświeconego. On nigdy nie wątpił. Wielka stąd różnica **w metodzie i w technice myślowej** u obu Świątych, a w następstwie w obu największych szkołach teologów katolickich.

Św. Augustyn, a czasy nasze

Piszący te słowa jest głęboko przekonany, że metoda i technika św. Augustyna dochodzenia do Boga jest odpowiedniejszą dla dzisiejszej inteligencji, dla współczesnej umysłowości przeżartej sceptycyzmem i naturalizmem, niż metoda scholastyczna. Lektura „Wyznań” prędzej może nawrócić zbłąkaną duszę na drogę „prawdy, dobra i piękna”, niż logiczne wnioski racjonalistycznej nawet neo-scholastyki. A przytem budzi ona w duszach wierzących nie instynkt walki i odrazy do „heretyków”, „masonów” i innych „komunistów”, — ale właśnie współczucie dla nich i braterską miłość.

Oto co pisze m. in. Pius XI. w wspomnianej encyklice: „Miłość ku duszom, której św. Augustyn nie umiał oddzielać od miłości Boga, rozpląta serce Augustyna, zwłaszcza zaś miłość ku duszom powierzonym jego pieczy pasterskiej... Chociaż walczył on tak gorąco w obronie prawdy, nie przestawał przecież prosić Boga o poprawę swych nieprzyjaciół, owszem, odnosił się do nich z życzliwością i miłością chrześcijańską. Pisma jego wskazują nam, z jaką **skromnością i enotą** przemawiał do nich. „Niech ci powstają na was — pisze św. Augustyn (Contra ep. Manichaei, cap. 2-3) — którzy nie wiedzą, z jakim trudem zdobywa się prawdę, i z jakimi przeszkodami walczyć trzeba by uniknąć błędów. Niech ci powstają na was, którzy nie wiedzą, jak rzadkim i niezwykłym jest wypadek, że ktoś może się wznieść ponad złydy ciała w jasną krainę duszy po-bożnej... Wreszcie niech powstają na was ci, którzy nigdy nie dali się unieść fałszowi jaki was unosi. Ja, który po długich i gwałtownych przeczucaniach się na tę i tamą stronę mogłem nareszcie poznać prawdę, którą pojmuję się bez wykładania próżnej bajki, ja który z ciekawością szukałem, z natężeniem słuchałem, z lekkomyślnością wierzyłem, z usilnością przekonywałem kogo tylko mogłem, z uporem i zapalem broniłem wszystkich tych teoryj, które z powodu długiego przyzwyczajania nasze opanowały umysły i dotąd są trzymają w więzach, — ja, który sam temu wszystkiemu podlegałem, nie mogę na was powstawać z gniewiem, ale winienem was znościć tak jak sam byłem znoszony, mieć dla was cierpliwość jakiej sam od innych doznawałem, kiedy błądziłem, kiedy zapalony i zaślepiony byłem waszemi naukami”....

Taki to duch ożywiał św. Augustyna w stosunku do współobywateli. Słowa jego powyższe cytuję w encyklice Pius XI. nie nadarmo, ale chyba dlatego, aby i dzisiejsi „prawdy głosiciele” nie walczyli faryzejską pychą, że oni tylko znają się na życiu i że cała prawda znajduje się w ich ciasnych niereaz a zawsze ograniczonych umysłach, ale by umieli się wczuć w dzisiejsze dusze, zrozumieć skąd idzie błąd i dlaczego się chwytają serc. Possidjusz, pierwszy i ostatni biograf Augustyna opowiada, że święty ten biskup i uczyony **nietylko bronili** prawdy przed błędami gnostyków, pelagianów i t. d., ale **nawracał ich**, przyciągał miłością do swego obozu. — U nas, w Europie, większość obrońców prawdy umie dzisiaj tylko krytykować błędzących, potępiać ich i ewentualnie bronić jeszcze logicznie prawdy, ale nie umie **nawracać**. Misje istnieją dla nas tylko w krajach egzotycznych.

Oby encyklika Piusa XI. podkreślająca tak pięknie stanowisko św. Augustyna w dziejach myśli europejskiej, w szczególności katolickiej, zapoczątkowała odrodzenie metod i techniki obrony i głoszenia Prawdy.

Ten sam.

Nadzwyczajny
wynik

WIELKIEGO

KONKURSU NA

RADION

149.128 nadesłanych odpowiedzi,

128.282 prawidłowych rozwiązań!

Dnia 19 maja rb. odbyło się w obecności notariusza, świadków i dyrekcji firmy SCHICHT S. A. w Warszawie, losowanie głównych wygranych na prawidłowe rozwiązanie zagadki „Radion” z następującym wynikiem:

Nagrody pieniężne

- zł. 1.000,— Zofia Bielińska Warszawa, Erzozowa 2/4
- 500,— Janina Suwałańska, Poznań, G. Wilda 82
- 250,— Helena Waszkiewicz, Lwów, Domsa 3.

Obrus biały i 12 serwetek

Bielsko: A. Huppert, Gdańsk: A. Ferchau, Starogard: F. Kurowska, Rembertów: M. Kostrowska, Tworzenie: M. Waldmeyer, Warszawa: A. Jakubowska, J. Blumensohn, J. Lupińska, L. Żubr. Lwów: Turteltaub T.

Obrus kolorowy i 12 serwetek

Gostyń: D. Jankowska, Lwów: J. Łukasiewiczowa, Grudziądz: M. Nowak, Warszawa: M. Papińska, Starogard: E. Wildner, Piotrowice: J. Hanke, Przemyśl: K. Dobrowolska, Lublin: St. Kamińska, Rudki: Ch. Riesenbach, W. Komorsk: E. Czaja.

Pół tuzina ręczników lnian.

Kraków: M. Szamrot, E. Guzikowa, Z. Teodorowiczowa, M. Miętusowa, Poznań: Z. Mętliska, St. Pińkiewska, Sz. Kunze, M. Siuchmińska, Warszawa: W. Sawicka, I. Jaszuska, St. Stykowski, I. Szymańska, B. Szymanska, Bydgoszcz: M. Okulska, J. Ciężka, U. Śliwińska, Starogard: A. Dąbrowska, H. Rogowski, St. Szwydowski, Łódź: A. Jagiello, S. Gakenberg, R. Nowak, Król. Huta: G. Albrecht, E. Tiller, Stanisławów: H. Łuśka, S. Vogel, O. Popiel (Kołodiwka) Toruń: St. Michalak, M. Piłarska, Tarnopol: J. Myszakówna, Ząbkowice: M. Fertlich, Sosnowiec: C. Spałek, Częstochowa: M. Gnełwska, Przemyśl: J. Parowska, Zduńska Wola: N. Pawlikowa, Lublin: T. Dulcie-wicz, Kołomyja: H. Semeniak, Siedlce: St. Duczek, Kalisz: G. Elkanówna, Grodno: H. Werner, Kielec: B. Rosenzwaig, Radom: J. Czarnecka, Turze: J. Szwindowa, Warlubie: M. Borcowska, Włodzimierz: J. Kramer, Lubosz: M. Mamelowa, Wągrowiec: H. Łażewska, Lida: A. Sienkiewicz, Leżajsk: J. Bielecka, Ruda Pabjanicka: St. Nadolna.

Tuzin chusteczek lnianych.

Warszawa: A. Piotruś, W. Fink, R. Poniatowska, St. Olszewska, M. Stępień, Poznań: J. Sibilska, J. Hanisch, Łódź: E. Wojnówna, H. Dietrich, Częstochowa: J. Krajewska, J. Nowakówna, Katowice: M. Bołczyk, J. Albińska, Tomaszów Maz.: K. Bińczuk, Chełmża: Z. Cimkówna, Wejherowo: St. Błaszczkowska, Komorowice Mip.: A. Łaska, Żyrardów: T. Grabowski, Krępno: U. Nieborak, Bydgoszcz: O. Schenkowa, Król. Huta: D. Bürger, Kruszwica: K. Szellga, Wilno: I. Barenbaum, Tarnów: S. Steinberg, Wieluń: R. Kukulski, Gultowy: F. Gallowa, Bielsko: R. Huppert, Kościeln: Fr. Krzekotowski, Gniezno: M. Tałowa, Kończyce: M. Hassa, Stryj: M. Rechter, Włocławek: Z. Czaplizyńska, Leszno: H. Karpinska, Kłwercze: W. Bargiewicz, Starogard: M. Dombkowska, Mińsk Maz.: J. Haukeisówna, Żabieniec: O. Reszka, Ruda: F. Molenda, Kalusz: E. Erdsteinówna, Łowicz: M. Omiecka, Stanisławów: B. Wachtel, Szarlej: K. Węglasz, Kornel: M. Zinn, Mysłowice: R. Beslerówna, Nowy Targ: H. Cybulska, Szczepieszyn: M. Las, Potrzebnowo: H. Mann, Biła-Bielsko: G. Kreiss, Cieszyń: W. Cwajna, Kraków: M. Mamón.

Z powodu braku miejsca nie jesteśmy w możności podać 7612 nagrodzonych. Zawiadomimy ich listownie, przysyłając jednoczesnie nagrody. (14319)

RADION
SAM PIERZE I
CHRONI BIELIZNĘ!

Z KRAJU.

RADOMSK. Pastwą pożaru padło 200 000 zł. We wsi Kuźnica powstał pożar, którego pastwą padło 12 zagród włościańskich. Straty wynoszą około 200 000 złotych.

KALISZ. Spłonęły 2 młyny wartości 1 200 000 zł. W osadzie Noskowa spłonęły dwa młyny parowe, należące do niejakiego Herszberga i Grodyńskiego. Straty wynoszą 1 200 000 zł.

SOSNOWIEC. Zasadzenie gospodarzy za bezprawny wyrąb lasu. Sąd okręgowy w Olkuszku rozpatrywał sprawę około 80 gospodarzy ze wsi Łany Wielkie, oskarżonych o bezprawny wyrąb lasu gromadzkiego. Za spuszczenia te sąd skazał wszystkich na 12 000 zł ogólnej grzywny.

KRAKÓW. Zuchwały napad na plebanję. Na plebanję w Domosłowicach wtargnęło 3 nieznanych osobników, którzy po steroryzowaniu rewolwerami, znajdujących się w kuchni 9 osób, obudzili ks. Kosaka i wyprowadzili go do kuchni, poczem z biurka i komody skradli 220 zł w bilonie, 5 dolarów, 30 fr., srebrny zegarek, a nadto zażądali od ks. Kosaka większej kwoty pieniężnej. Ks. Kosak dał im jeszcze 240 zł. Po napadzie bandyci zabronili domownikom przez pół godziny wychodzić z mieszkania i zbiegli w niewiadomym kierunku.

Z Gdyni.

Chrzest statku szkolnego „Dar Pomorza”.

Posiedzenie handery i chrzest statku szkolnego „Dar Pomorza” nastąpi w Gdyni 29 czerwca, poczem statek zostanie oficjalnie oddany władzom. Obecnie „Dar Pomorza” znajduje się w stoczni Nakszów, która ustawia na statku motory oraz zmienia niektóre części i urządzenia wewnętrzne jak również uzupełnia potrzebnym sprzętem naukowym. Prace te, wykonane kosztem około 14 000 funtów szterlingów, zakończone będą w połowie czerwca.

O teatr dla Gdyni

Dyrektor Bryliński, twórca reprezentacyjnego teatru na PWK w Poznaniu, zaznaczył, że Gdynia wraz z przyległymi okolicami i miastami, jak Wejherowo, Tczew, Kartuzy i Puck winna mieć stały swój teatr i że nie widzi żadnych przeszkód, żeby taki teatr powstał w Gdyni. Dyr. Bryliński poczynił już szereg przygotowań oraz nakreślił plany takiego teatru.

Obrady przedstawicieli miast pomorskich w Gdyni.

W dniu 31 bm. odbędzie się w Gdyni zjazd członków koła miast pomorskich, na którym będą omówione m. in. sprawy udziału w ogólnopolskim zjeździe oraz sprawy dotyczące rozwoju turystyki na Pomorzu.

Z Włocławka.

Śmierć 2-letniej dziewczynki w płomieniach.

W nocy z 25 na 26 bm. we wsi Malinowo powiatu włocławskiego u gospodarza Jana Zakrzewskiego wybuchł pożar w budynkach mieszkalnych krytych słomą zamieszkałych przez lokatorów; rodzinę Andrzejewskich i Strzeleckich.

Podczas wybuchu pożaru wszyscy byli pogrążeni w głębokim śnie.

Na alarm o pożarze mieszkańcy płonącego domu poczęli ratować się ucieczką.

Wybiegająca z mieszkania 30-letnia Bronisława Strzelecka niosąc na rękach swą 2-letnią córkę Gertrudę została obsypana walącym się dachem, który znajdował się już cały w płomieniach.

Nieszczęśliwej kobiecie dziecko wypadło z rąk w ogień i spaliło się do szczętnie w oczach matki.

Zrozpaczoną matką, ratując córkę, została tak silnie poparzona, iż życiu jej zagraża niebezpieczeństwo.

Podczas ucieczki z płonącego domu poparzona również została dotkliwie sąsiadka Marjanna Andrzejewska.

Obydwie kobiety odwieziono w stanie groźnym do szpitala św. Antoniego we Włocławku
Z. B.

Oto czem

niezrównanej jakości wyrób krajowy

PEPEGE

bije

Obuwie ludowe

w kolorze szarym, brąz., białym, beige lub czarnym, z przyszywaną podszewką, na obcasie

Nr. 21-27 28-34, 35-41, 42-46

zł. 3²⁰, 3⁷⁰, 4⁶⁰, 5²⁰

z patentowaną podszewką

zł. 3⁷⁰, 4²⁰, 5²⁰, 5⁸⁰

Obuwie sportowe

w kolorze szarym, brąz. lub czarnym z przyklejoną podszewką

Nr. 21-27, 28-34, 35-41, 42-46

zł. 3⁸⁰, 4⁸⁰, 6⁰⁰, 7⁰⁰

Pantofelki spacerowe

dziecięce lub dziewczęce z deseniowego płótna, na gumowym obcasie

Nr. 25-27, 28-34

zł. 5⁶⁰, 7⁰⁰

damskie z podwójnego płótna deseniowego, z obwódką gumową, na gumowym obcasie

Nr. 35-41

zł. 9⁰⁰

damskie z deseniowej plecionki, podw. płótna, na wysokim obcasie drewn.

Nr. 34-41

zł. 10⁰⁰

ŻĄDĄJCIE WSZĘDZIE TYLKO MARKI „PEPEGE” Z PODKÓWĄ

13508

Prezydent Mościcki na Kujawach.

Brześć Kujawski, 29. 5. (PAT.) Dzień dzisiejszy poświęcił Pan Prezydent Rzeczypospolitej na zwiedzenie ośrodków rolniczych Ziemi Kujawskiej. Statek, wiozący Prezydenta, spotkał we Włocławku korowód łodzi wioślarskich. Po drodze ludność okolicznych wiosek gromadziła się nad brzegami Wisły, wznosząc entuzjastyczne okrzyki. Kiedy statek przybył do Nieszawy na spotkanie Prezydenta wypłynęli na łodziach rybacy, wznosząc okrzyki „Niech żyje!” W Nieszawie odezwały się dzwony kościelne. Przy bramie triumfalnej powitał Pana Prezydenta dowódca gen. Paślowski z Torunia, starosta nieszawski Wasiak, przedstawiciele miejscowych władz oraz burmistrz, który wręczył Gościowi tradycyjny chleb i sól.

O godz. 10 1/2 orszak Pana Prezydenta przybył do Ciechocinka. Pod pomnikiem Traugutta nastąpiło powitanie przez burmistrza, delegację i duchowieństwo. Tu zameldował się dowódca 16 dywizji gen. Rachmistrak. Pan Prezydent udał się następnie do parku, powitany tam przez dyrektora zakładu zdrojowego Kozłowskiego. Wojewoda warszawski Twardo zobrażował dorożek prac komitetu z racji przygotowań do wystawy regionu kujawskiego w Ciechocinku.

Pan Prezydent zwiedził następnie łązki i wierzchoły nowego źródła. Tu złożyli hołd Dostojnemu Gościowi robotnicy, wręczając pięknie wykonany z soli model nowej wieży wiertniczej. Po zwiedzeniu tętni Pan Prezydent od-

jechał w dalszą drogę do Aleksandrowa, gdzie przyjął hołd od władz szkolnych, nauczycielstwa i młodzieży. Przed szkołą rzemieślniczą wygłoszono szereg przemówień.

W gmachu zakładu wychowawczego Ojców Salezjanów powitał w serdecznych słowach Pana Prezydenta Rzeczypospolitej przybyli specjalnie z Warszawy kurator szkolny p. Zawadzki, obrazując prace, dokonane w dziedzinie szkolnictwa na terenie województwa.

Dalsza droga wiodła poprzez szereg miejscowości, przyczem wszędzie wzniesiono bramy triumfalne, do Radziejowa. Tu hołd złożyły Panu Prezydentowi dzieci szkolne, poczem Pan Prezydent udał się do Piotrkowa.

W Piotrkowie spontaniczną owację urządzili rolnicy, przybyli gromadnie z okolicznych wsi. Po szeregu przemówień Pan Prezydent przyjął defiladę

Głośny proces we Lwowie.

(PAT.) W trzecim dniu procesu przeciw członkom ukraińskiej organizacji wojskowej przesłuchano 4 dalszych oskarżonych. Jest rzeczą charakterystyczną, że wszyscy oskarżeni wycofują na rozprawie swoje zeznania, złożone na śledztwie, wypierając się zarzucanych im czynów, przyczem zaznaczają, że byli rzekomo przez policję zmuszeni do złożenia w śledztwie obciążających dla nich zeznań.

miejscowej banderji konnej w sile 200 ludzi. Po śniadaniu, wydanem na plebanji przez ks. kanonika Kojawskiego, który wznosił serdeczny toast, udał się Pan Prezydent w dalszą drogę do Brześcia Kujawskiego, centrum rolnictwa tej ziemi. Tu Pan Prezydent Rzeczypospolitej wysłuchał szeregu przemówień powitalnych oraz sprawozdania zarządu wojewódzkiego zunifikowanych kółek rolniczych, poczem zwiedził ognisko kultury rolnej. Tutaj P. Prezydent udekorował komandorją orderu Polonia Restituta prezesa Centralnego Towarzystwa Organizacji Kółek Rolniczych p. Rudowskiego. Po przyjęciu raportu od organizacji PW Pan Prezydent powitany został uroczystie przez duchowieństwo w miejscowym kościele, gdzie odsławiano Te Deum.

Po opuszczeniu Brześcia Kujawskiego P. Prezydent udał się do Rumak, gdzie zwiedził szczegółowo zakład ceramiczny. Następnie Dostojny Gość udał się do Sokołowa, własności Kazimierzostwa Grodzickich, gdzie zanocewał. Podczas obiadu gospodarz wznosił serdeczny toast na cześć Głowy Państwa. Okrzyk, wzniesiony przezeń: „Pan Prezydent Rzeczypospolitej niech żyje!” podchwycili obecni z entuzjazmem. Następnie przemawiał ks. prałat Kuliński, składając hołd w imieniu duchowieństwa.

Z Gdańska.

Z walnego zebrania Bratniej Pomocy studentów w Gdańsku.

Dnia 22 bm. odbyło się w gdańskim Domu Akademickim walne zebranie Bratniej Pomocy Z. S. P. G. w sprawie uzupełnienia sądu koleżeńkiego, poprawek statutów i regulaminów oraz w sprawie kantyny.

Na przewodniczącego obrano p. Mieczkowskiego. Po przyjęciu z małemi poprawkami protokołu z poprzedniego zebrania, dokończono Kolegium sędziów i wyborze prokuratora, przystąpiono do poprawek statutów i regulaminów. Wszystkie poprawki zgłoszone przez zarząd, zostały przyjęte, a jedynie proponowana rejestracja Zrzeszenia E. V. została odłożona do następnego zebrania.

Pod koniec zebrania wyłonila się ożywiona dyskusja, w wyniku której walne zebranie wypowiedziało się za kontynuowaniem w dalszym ciągu apolityczności Zrzeszenia.

Sejm gdański w obronie komunistów.

Sejm gdański uchwalił wniosek komunistyczny, domagający się wypuszczenia na wolność dwóch aresztowanych niedawno za propagandę komunistyczną na stacji w Tczewie komunistów gdańskich.

Uzasadniając ten wniosek przedstawiciel komunistów przyznał wprawdzie że obaj aresztowani wieźli bibulę komunistyczną, mimo to jednak zaatakował w obraźliwy sposób rząd polski, za co przewodniczący przywołał go do porządku. Również prezydent Sahn, odpowiadając na wywoły postą komunistycznego, potępił to wystąpienie.

Natomiast organ niemiecko-katolickiego centrum „Danziger Landesztg.” zwalczający zasady komunizmu, w tym wypadku idzie ręką w rękę z komunistami, hyle tylko dać opust swojej niewiści do Polski.

1 000 000 złotych dla Gdyni.

Gdynia, 30. 5. (PAT.) Dziś przysłało ministerstwo skarbu dla magistratu m. Gdyni jeden milion złotych na przyspieszenie uruchomienia robót miejskich.

Oskarżony Tereszczuk przyznaje, iż należał do ukraińskiej organizacji wojskowej, że niósł pakiet na plac Targów Wschodnich, twierdzi jednak, że nie wiedział, co się w tyf pakiecie znajdowało.

Oskarżony Wacek, który w tym samym dniu podrzucił pakiet z materiałem wybuchowym w krzakach obok Targów Wschodnich, zeznaje, że niósł ten pakiet.

Jaka powinna być nasza opieka nad dzieckiem?

Kardynalne zasady wychowania dzieci.

Bydgoszcz, 31 maja.

Polski Komitet Opieki nad Dzieckiem urządził od 26 do 31 maja br. w całej Rzeczypospolitej „Tydzień Dziecka”.

„Tydzień Dziecka” przyszedł do nas z Zachodu, z krajów zamożniejszych i odpowiednio uświadomionych. Już to jedno mówi, że dziecko rośnie tam w warunkach lepszych i normalniejszych. Nie znaczy to, aby zachód nie znał dzieci opuszczonych, dzieci ulicy, dzieci trawionych przez gruźlicę i inne choroby, dzieci głuchoniemych, przestępnych, trudnych do prowadzenia itp.

Jednak dzieci, potrzebujących opieki społecznej jest, niewątpliwie, mniej niż u nas.

Pomimo to Zachód urządza „Tydzień Dziecka”. I w tym czasie przypomina każdemu o najważniejszym obowiązku wobec własnego kraju, własnego narodu, o obowiązku opiekowania się dzieckiem. Nietylko tem opuszczonym, chorem, nieszczęśliwym, ale i zdrowym i dzieckiem salonu.

Bo „Tydzień Dziecka” — to nie Tydzień Filantropji, dobroczynności, doraźnej pomocy — to nie zbiórka na rzecz biednych. „Tydzień Dziecka” — to jest przypomnienie obowiązku wobec dorastającego pokolenia — to zrozumienie praw dziecka, elementarnych praw do życia.

„Tydzień Dziecka” — to nauka stwarzania dla dziecka — życia dziecięcego, warunków odpowiednich jego wymaganiom i przyzwaniom. Cały naród może przeżywać kryzysy gospodarcze, klęski powodzi, nieurodzajów, pożarów, ale obowiązkiem naszym jest pomóc dziecku przetrwać te klęski najmniej boleśnie i z najmniejszym narażeniem życia i zdrowia.

„Tydzień Dziecka” — to przypomnienie matce, — matce z salonu i matce z ubogiej izby, — że najważniejsza praca w domu — to praca nad dzieckiem, praca, wymagająca nietyle materialnych środków, ile zrozumienia potrzeb dziecka i kierowania się miłością matczyną i zrozumieniem, że dziecko nie jest nigdy ciężarem, hańbą i zawadą, lecz radością. To nie słamazarne roztkliwianie się i rozpieszczanie dziecka, a surowa konieczność zrozumienia dziecka i jego potrzeb.

„Tydzień Dziecka” — to zrozumienie, że opieka nad dzieckiem zaczyna się od chwili

urodzenia, i że chcąc dobrze opiekować się dzieckiem starszym, musimy dokładnie znać jego przeszłość i na tej zasadzie wnioskować o przyszłość.

„Tydzień Dziecka” — to twierdzenie: jesteś takim, jaką była opieka nad tobą. Im lepsza opieka nad dziećmi, tem mniej więźniów.

„Tydzień Dziecka” — to walka z przesadami, zachorami, cygankami i złymi doradcami matek.

„Tydzień Dziecka” — to powtarzanie: Karą i biciem jeszcze nikt nikogo nie wychował.

Obawa kary uczy dziecko kłamać i oszukiwać.

Bicie krzywdzi dziecko.

Pogoda i uśmiech są najlepszymi wychowawcami.

Dziecko odplaca miłością za miłość, ufnością za ufność, urazą i niechęcią za złość i niesprawiedliwość.

Wybieraj!?

1. Zapisz dziecko do Stacji Opieki nad Matką i Dzieckiem, jeśli chcesz mieć zdrowe dzieci.

2. Każda kropla mleka kobiecego daje niemowlęciu zdrowie i siłę do zwalczania chorób.

3. Alkohol — trucizna dla starszych — śmierć dla niemowląt.

4. Kłopoty z dzieckiem w szkole są skutkami złego wychowania w wieku niemowlęctwa i przedszkola.

5. Łatwiej i taniej zapobiegać niż leczyć.

6. W brudzie mieszcza się zarazki chorób.

Tydzień Dziecka — to święto dziecka!

Marysiu, ile to kosztuje!

Furę mydła pochłania mi każdy dzień prania! Jeszcze kawałek i jeszcze kawałek do nieskończoności.

Franiu, wyrzucasz pieniądze na liche mydło.

Dobrego, wydajnego mydła użyłabyś daleko mniej i zaoszczędziłabyś moc pieniędzy. Przekonałam się o tem, odkąd używam stale

Pomnik Serca Jezusowego w Poznaniu.

(KAP) J. Em. ks. kardynał-prymas dr. August Hlond otrzymał z Sekretarjatu Stanu pismo w sprawie pomnika Serca Jezusowego następującej treści: Sekretarjat Stanu Jego Świątobliwości.

Nr. 90730.

Z Watykanu, dnia 9 maja 1930. Eminencjo!

Z cennego listu Waszej Eminencji z dnia 22 kwietnia rb. dowiedział się Ojciec św. ku Swemu nadzwyczajnemu zadowoleniu, że archidiecezje Gnieźnieńska i Poznańska postanowiły wzniesić w Poznaniu wspaniały pomnik, jako publiczny hołd wdzięczności dla Najświętszego Serca Jezusowego za niepodległość, przywróconą waszemu szlachetnemu Narodowi.

Radością i wzruszeniem przejęła Jego Świątobliwość także wiadomość o synowskim zamiarze ozdobienia tego pomnika wielkim brązowym medaljonem, przedstawiającym wizerunek Ojca św., który nietylko zachowuje w najmilszej pamięci lata spędzone wśród tamtejszej najdroższej Mu ludności, lecz ponadto nie przestaje dziękować Bogu,

jako za jedną z największych pociech swego życia, że był świadkiem narodowego wyzwolenia Polski, reorganizacji jej życia kościelnego i pomyślnego rozkwitu jego instytucyj.

Dziękując zatem gorąco Waszej Eminencji, duchowieństwu i wiernym obu archidiecezji za ten dowód czci dla Namieśnika Chrystusowego, Jego Świątobliwość życzy z głębi duszy, by Najświętsze Serce Jezusowe, jak dawniej tak i na przyszłość otaczało wierną Polskę opieką i aby ją uszczęśliwiło ową prawdziwą pomyślnością i wielkością, która w katolickich tradycjach kraju ma najlepszą podstawę i najpewniejszą zapowiedź.

Na potwierdzenie tych uczuć i tych życzeń Jego Świątobliwość przesyła wzruszonym sercem Waszej Eminencji, inicjatorom, ofiarodawcom i artystom tego pięknego dzieła Swoje Apostolskie Błogosławieństwo.

Ja zaś chętnie korzystam z tej milej sposobności, aby Waszej Eminencji najpokorniej ręce ucałować i z wyrazami głębokiej czci jestem Waszej Eminencji najpokorniej i oddany sługa (—) E. Kard. Pacelli”.

Czy upiór z Düsseldorfu grasował w Wielkopolsce i na Pomorzu?

Tajemnicze morderstwa dziewcząt w okolicach Bydgoszczy, Inowrocławia, Wągrówca i Świecia.

Piotr Kürten — „upiór z Düsseldorfu”.

W błyskawicznym tempie świat cały obiegła sensacyjna wieść o ujęciu nieuchwytnego dotychczas upiora z Düsseldorfu, któ-

rym ma być dorożkarz Kürten. Dochodzenia wyjawia niebawem, czy potworny morderca istotnie znalazł się w rękach policji, czy też i tym razem zaszła pomyłka, jak wielokrotnie przedtem. W związku z tem jednak niezwykle ciekawą jest rzeczą wysłedzić związek, jaki istnieje pomiędzy zwyrodniałym niemieckim, a sprawcą licznych analogicznych morderstw, dokonanych swego czasu na obszarze Pomorza i Poznańskiego.

Trudno oczywiście już dziś przesądzać, czy związek taki istnieje, faktem jest jednak, że w okresie od r. 1923 do r. 1925 w okolicach Bydgoszczy, Inowrocławia, Wągrówca i Świecia n. W. jakiś tajemniczy i dotychczas nie wykryty zbrodniarz popełnił szereg mordów na osobach młodych kobiet w okolicznościach niezwykle podobnych do tych, które w kilka lat później towarzyszyły głośnym zbrodniom w Düsseldorfie.

Sucha kronika tych strasznych wypadków przedstawia się następująco: Dnia 8-go lipca 1923 r. koło Osielska w pow. bydgoskim znaleziono w życie zwłoki zamordowanej w bestjałski sposób niejkiej Bronisławy Kwiatkowskiej, która miała poderżnięte gardło i szereg ran ciętych i klutych na ciele. W taki sam sposób zamordowana została Zofia Kolpokówna w okolicy Zuszczówka pow. świeckiego, o czem dowiedziano się w połowie lipca tegoż roku, — dalej Br. Borucka zamordowana w pobliżu Złotników Kujawskich w pow. inowrocławskim dnia 24 września 1923 r., Witkowska w okolicy Kołomyża w pow. bydgoskim oraz Anna Michulec, znaleziona koło Luponina w pow. świeckim w końcu maja 1924 roku. Zwłoki tej ostatniej znaleziono w zagajniku z poderżniętym gardłem i 11-oma ranami na piersiach i brzuchu.

Być może, morderstwa te powtarzałyby się nadal, gdyby nie pewien wypadek, który

położył im kres. Ostatnią ofiarą była niej. **Marja Gerzanka**, zamieszkała w Chodzieży. Zbrodniarz wywabił ją na odludzie i tam rzucił się na bezbronną dziewczynę, zadając jej szereg ciosów sztyltem, poczem przywarł ustami do ran i jak wampir ją wysysał obficie spływającą krew.

Szczęśliwym trafem obok przechodził jakiś kolejarz, który spłoszył zbrodniarza, dzięki czemu dziewczyna pozostała przy życiu. Badana następnie przez organa śledcze, opisała w następujący sposób wygląd krwawego zbrojca: **był to mężczyzna lat około 40, wzrostu wyżej średniego o twarzy bladej, z charakterystycznymi plamami pod oczyma**, w rodzaju tych, jakie powstają skutkiem przebytej eksplozji pacho na wojnie lub w kopalniach. Robił wrażenie człowieka inteligentnego, miał krótko strzyżony wąs i był dobrze ubrany. Kapelusz nosił głęboko nasunięty na czoło.

Gdy zeznania Leżanki przedostały się do publicznej wiadomości, tajemniczy osobnik **znik nagle**, a morderstwa ustały. Władze policyjne przypuszczają, że przedostał się w obawie przed wykryciem poza kordon niemiecki.

Po nitce do kłębka ustalono również, w jaki sposób morderca zwabiał swe ofiary. Zamieszkał on zazwyczaj ogłoszenia w pismach, tak polskich, jak i niemieckich, że **poszukuje gospodyń wzgl. pokojówek do majątków ziemskich**. Gdy zgłaszała się ofiara, zamawiał ją na jakąś małą stacyjkę kolejową, przyrzekając wysłać konie i dawał nawet pieniądze na podróż.

Przyjazdu dziewczyny oczekiwał osobiście, tłumacząc, że koni przysłać nie mógł i prowadził następnie pieszo w pola. Tu gdy był pewny samotności, **rzucił się na ofiarę**, znęcając się nad nią w sposób bestjałski. Wszystkie te okoliczności tłumacza aż nazbyt wymownie, że wymienione morderstwa dokonane były **na tle zwyrodnienia płciowego**.

Rękopisy korespondencji sprawcy z ofiarami znajdują się w prokuraturach w Gnieźnie i Bydgoszczy. Mając taki materiał do dyspozycji, byłoby rzeczą pożądaną, aby celem wyjaśnienia zagadki, nasze władze sądowe zniosły się z władzami w Niemczech i porównały posiadane dane. Być może, rzuciłoby to snop światła na ponurą tajemnicę zbrodni, którą powyżej opisaliśmy.

Działalność duszpasterska wśród marynarzy australijskich.

(KAP) Instytut braci od św. Wincentego a Paulo w Sydney prowadzi troskliwą działalność duszpasterską wśród marynarzy australijskich. W ciągu 1929 r. duchową obsługę otrzymywało 13710 marynarzy. Pracę apostolską wykonano na 318 okrętach: obięta ona 4713 marynarzy katolickich.

O bibliotekę po śp. Janie Kasprowiczu.

Przed kilkunastu dniami obiegły prasę pogłoski, jakoby magistrat miasta Poznania wzbraniał się przyjąć ofiarowaną Poznaniowi przez rodzinę J. Kasprowicza bibliotekę, nie chcąc za ofiarowanie tak wspaniałego daru zrewanżować się rodzinie wyasygnowaniem pewnej kwoty na wykończenie mauzoleum poety na Harendzie. Obecnie pogłoski te okazały się nieprawdziwymi, gdyż zgodnie z umową zawartą z rodziną poety dopiero teraz magistrat przejął bibliotekę po J. Kasprowiczu. Jak się dowiadujemy — jest już cały księgozbiór no wielkim nocie w Mu-

zeum Miejskiem w Poznaniu, gdzie po przebudowie jednej z sal na wzór pokoju w Harendzie zakopiańskiej, biblioteka, licząca około 4.500 tomów, udośćpniiona zostanie szerokim kołom zwiedzających.

200 tys. żołnierza przeciwko Czang-Kaj-Czekowi.

Z Pekinu donoszą, iż Feng-Ju-Siang i Yen-Hsi-Schan wydali odezwę, w której oświadczają, że ich wojska w sile 200.000 ludzi, rozpoczęły ofensywę przeciwko Czang-Kaj-Czekowi

Nauka — Literatura — Sztuka.

Nowy tom poetów polskich po czesku.

Znany polonofil czeski, autor książki p. t. „Pod Peruti Bilcho Orła” dr. Józef Svitil Karnik wydał ostatnio wybór poezji polskich p. t. „Z polskiego Parnasu”. Tom ten zawiera poezje Konopnickiej, Rydla, Kasprówicza, Staffa, Zegadłowicza i Tuwima. W przedmowie nazywa dr. Karnik tę swoją książkę dopełnieniem pracy Kvapila p. t. „Współczesna poezja polska”, napisanej dla wydawnictwa „Zbiór poezji światowych”.

Instytut badań psychologii narodowej w Dorpacie.

W Darpacie powstał pierwszy w świecie instytut badań psychologii narodowej, pozostający pod kierunkiem dr. Ernsta Harnsa, który metodą doświadczalną bada etnograficzne przejawy życia.

Dwaj nowi „Nieśmiertelni” Francji.

Akademia Francuska wybrała dwóch nowych członków: Karola le Goffic i Andrzeja Chaumeix.

Andrzej Chaumeix został wybrany do Akademii na miejsce vice-hr. Franciszka de Curel, który zmarł w roku 1928.

Drugi fotel niezajęty od śmierci Fagueta, został ogłoszony za wolny po śmierci Clemenceau, który nigdy nie chciał zasiadać między „Nieśmiertelnymi”.

Wybrany na miejsce Clemenceau Andrzej Chaumeix, jest znanym dziennikarzem i krytykiem. Współpracuje on od przeszło 20 lat z „Journal des Débats”, był kolejno redaktorem „Revue de Deux Mondes”, „Revue de Paris” prowadził dział polityczny w „Figaro”.

Charles le Goffic — poeta, powieściopisarz i krytyk, wydał kilka tomów poezji, m. innymi: „Amour breton, Le bois dormant, Le pardon de la Reine Anne, tom studjów: Les Romanciers d'aujourd'hui, Nouveau traité de la versification française, etc.”.

Kandydat do nagrody Nobla na r. 1930.

Według prasy niemieckiej najpoważniejszym kandydatem do nagrody Nobla na rok 1930 ma być Celmer Moore, były wydawca wielkiego czasopisma „The Nation” i profesor filozofii na uniwersytecie w Princetown.

Kto napisał Hamleta?

Pewien nauczyciel w Anglii na pytanie „kto napisał Hamleta?” otrzymał od ucznia odpowiedź:

Ja nie, panie profesorze.

Profesor oczywiście „wlepił” nieukowi niedostateczny, był jednak tak oburzony, że będąc wieczorem na pewnym przyjęciu, opowiedział swej sąsiadce po prawej stronie, bardzo eleganckiej damie, o owej niefortunnej odpowiedzi. Dama spojrzała na niego oczyma, w których odzwierciedlała się dziecinna naiwność i rzekła:

Być może, że chłopiec naprawdę jest niewinny.

Wobec czego pedagog wylał swe rozczarowanie i żal na łono sąsiadki po le-

wej ręce, również bardzo wytwornej. Ta uśmiechnęła się chytrze i powiedziała:

Znamy się na takich wybiegach. Tak! łobuz nigdy do niczego się nie przyzna.

Profesor zdębiał, zapomniał języka w gębie i odzyskał mowę dopiero po kolacji, gdy poskarżył się pani domu na swe niepowodzenie w dziedzinie eksperymentów literackich, opowiadając jej o wszystkich trzech otrzymanych odpowiedziach.

Gospodyni domu zastanowiła się głęboko i widocznie dla odwiedzenia profesora od przykrego dlań tematu zawyrokowała:

Wie pan co, panie profesorze, niech pan machnie na to ręką. I tak napewno nie dowie się pan nigdy, kto napisał tego tam... Hamleta.

Tak wygląda w rzeczywistości „inteligencja” wielu pięknie ubranych pań.

Wszechniemiecki Zjazd Filologów.

Zjazd Wszechniemieckiego Związku Filologów odbędzie się we Wrocławiu pomiędzy 10 i 14 czerwca rb. Zjazd zajmować się będzie szeregiem zagadnień naukowych i pedagogicznych.

Zjazd techników kolejowych.

W Katowicach odbywa się ogólnopolski zjazd techników kolejowych z udziałem około 200 delegatów. Wybrano nowego zarząd z p. Bieleckim z Warszawy jako prezesem.

Byli wychowankowie politechniki warszawskiej spotykają się po 25 latach.

W Warszawie odbył się zjazd koleżeński koła byłych wychowanków politechniki warszawskiej z okazji 25-lecia strajku szkolnego. Akademję otworzył inż. Lucjan Orłowski, witając przybyłych dawnych profesorów politechniki jeszcze z zaboru rosyjskiego Boguckiego, Wasiutyńskiego, Pożaryskiego i Miłobędzkiego oraz wychowanków politechniki i przedstawicieli organizacji akademickich.

32 tysiące złotych za jedną operację.

Najwyższy trybunał w Berlinie wydał znamienny wyrok w związku ze skargą, wniesioną przez jednego z wybitnych chirurgów niemieckich w Berlinie o wypłacenie honorarium za zabieg operacyjny w kwocie 32.000 zł. Dyrektor banku odmówił wypłacenia tak wysokiego honorarium i sprawę tę oddał sądowi.

Sąd okręgowy w Berlinie skazał dyrektora na wypłacenie 10.000, najwyższy zaś sąd przyznał lekarzowi całą

PIELĘGNOWANIE UST ODOLEM

jest wprost dobrodziejstwem; procesy gnilne, które stopniowo niszczą zęby, zostają wstrzymane i po każdym przepłókaniu Odolem odczuwa się niezrównaną świeżość w ustach.

sumę t. j. 15 tys. marek niemieckich. Sąd stwierdził bowiem, że oskarżony zarabia rocznie około 220.000 zł., a zabieg chirurga uratował życie córki dyrektora — i stąd uzasadnione było żądanie profesora.

Konkurs na opracowanie niemieckiego słownika filozoficznego.

Powszechny Związek Lingwistyczny w Niemczech ogłosił konkurs na opracowanie niemieckiego słownika filozoficznego. Na nagrody przeznaczono 8.500 mk.

Związek krytyki tanecznej w Niemczech.

W Berlinie powstał Związek Krytyki Tanecznej, mający na celu popieranie sztuki tanecznej we wszelkich jej odmianach i przejawach. Na czele tego związku znawców, krytyków i pisarzy stoi sprawozdawca „Deutsche Allg. Ztg.” Fritz Boehme, autor wielu dzieł z dziedziny historii, krytyki i ideologii sztuki tanecznej.

Wiedź centralą filmu dźwiękowego.

Niedawno bawili w Wiedniu przedstawiciele amerykańskiego koncernu Paramount. Oświadczyli oni dziennikarzom, iż Paramount zamierza w Wiedniu sporządzić filmy dźwiękowe w języku niemieckim.

Wkrótce potem przybył do Wiednia dyr. Juljusz Aussenberg, z ramienia Fox-Film-Corporation. I to towarzystwo amerykańskie próbuje założyć swój oddział w Wiedniu i produkować tu filmy dźwiękowe.

W końcu donieść należy, że grupa wynalazców austriackich z profesorem fizyki Thirringem na czele skonstruowała aparaty dla fabrykacji filmu dźwiękowego, które mają być o wiele tańsze, a również dobre, jak drogie aparaty amerykańskie i niemieckie.

Dźwiękowy film propagandowy P. A. T.

Biuro filmowe P. A. T. wykonało pierwszy polski propagandowy film dźwiękowy. Są to przemówienia o 3% premijowej pożyczce budowlanej, wygłoszone przez pp. ministra Przemysłu i Handlu Kwiatkowskiego, ministra Skarbu Matuszewskiego i prezesa P. K. O. dra Grubera. Zarówno część filmowa, jak i dźwiękowa została całkowicie wykonana w kraju w ciągu bardzo krótkiego czasu. Film ten wyświetla 25 kino-teatrów dźwiękowych na terenie całej Polski.

Pismo niewidomych.

(Wrażenia z pobytu w Instytucie niewidomych w Bydgoszczy.)

Kropeczki drobniotki... łączą się w grupki, grupy, —
Pod dotknięciem palców blask zrucają w oczy —
Którym odjęto moc patrzenia drugim w duszę...

A świat sypie szczerze blasków kurzawę,
Gra barw cudownych tęczami, zórz szkarlatem,
Przegląda się w wód modrej toni i niebios lazurze...

Kropeczki skaczą... łączą się, tworzą hieroglify,
Z symetrią ustawione — niby alfabet Morsego.
Biedni ślepcy przez was poznają uśmiech matki,
Bezennych nocy łączy, barwę kwiatu,
Poznają przez was pięć złotych kochanki.

Często wpelza między te małe punkciki jęk...
Jęk cichy a głuchy — pełen tęsknoty za wizją słońca.
Tak w swej wielkości lichej jak umierający motyl.
Kropeczki skaczą... łączą się, tworzą hieroglify,
Z symetrią ustawione — niby alfabet Morsego.

Kochane kropki — dusze biednych ślepców —
Jesteście łzami, śmiechem, zapomnieniem...
Ach, o tem co przyjąć chciało, lecz próżni się zlekło.

Nachylają się ku wam bez spojrzenia kwiatu
Bez błysku, bielmem pokryte zimne oczy...
Dotykają was drzące palce — powierzają duszy
Tajemnice wzruszeń, niedomówień, jak przyjaciele.
A wy kropki, kropeczki dzielcie się z nimi opowiada-
Ze świat szczerze sypie blasków kurzawę [cie:
Gra barw cudownych tęczami, zórz szkarlatem,
Przegląda się w wód modrej toni i niebios lazurze...

Stanisław Boruń.

Ze wspomnień o Władysławie Orkanie.

Poznałem ś. p. Władysława Orkana w Tatrach, na Hali Gąsienicowej w schronisku. Zachwyconemu przepięknym zachodem słońca przypatrywałem się ze zdziwieniem, że patrzy jeszcze ludzie w czasach dzisiejszych na te dziwy innymi oczyma — oczyma wdzięczności dla Stwórcy za te cuda natury.

Od tej chwili znajomość nasza trwała lat pięć. Cechowała Orkana ogromna prostota. Przez jej pryzmat odgadywał świetnie wartość ludzi. Z pochodzenia góral, był najczystszej krwi arystokratą z ducha, Nienawidził blagi i brzydził się ludźmi psychy. Mówił niewiele. Gdy go raz jednego zapytał Kazimierz Przerwa-Tetmajer, dlaczego naogół jest tak bardzo milczący, odpowiedział: „Kocham mowę polską nad wszystkie inne. Zbliżyłem się do każdego słowa z nabożeństwem, bojąc się, by ono zagniewane na mnie, nie odwróciło się od mego pióra, rzeźbiąc go twory mego ducha”.

Lud podhalański, jego regionalizm, jego siłę fizyczną i moralną pokazywał wszystkim. Chciał tym ludem „świat zadziwić”. Dumny był bardzo z tego, że Sienkiewicz

w „Trylogii” tak pięknie opisał pomoc górali niesioną królowi Janowi Kazimierzowi przy przejściu na ziemię ojczystą. To też gdy w Zakopanem odbyła się akademja ku czci Henryka Sienkiewicza, po słowie wstępnym, które wygłosił prawie do pustej sali Stefan Żeromski, a p. Galicowa, żona generała Galicy, odśpiewała dwie pieśni Karłowicza, piszący te słowa odczytał „Jan Kazimierz w Tatrach”, obecny na sali Wł. Orkan dziękował mi z wielkim wzruszeniem, obiecując wdzięczność.

Odwzięczył mi się też po królewsku. Przedstawił mnie Janowi Kasprówicowi. W gronie tem poznałem Rafała Malczewskiego, syna malarza, Ignacego Witkiewicza i obu Pronaszków.

U Karpowicza schodziliśmy się dość często.

Najpiękniejszymi momentami tych posiedzeń była chwila, gdy dobrym trunkiem podochocony Orkan zaczynał opowiadać. Opowiadał przeszliście... Każde słowo było jak wykute. Kasprówic, którego życie było jedną wielką walką o formę, twierdził, że Orkan „jest jedynym pisarzem, którego każde słowo może być z miejsca drukowane”.

Prześliczne i niesłychanie dowcipne były opowiadania Orkana o biedzie „Młodej Polski” i o reprezentancie tej biedy, Stanisławie Przybyszewskim. Po takich opowiada-

niach zapadał w długie milczenie. Budziło go z tego odrętwienia jedno słowo „Poręba”.

Tam mieszkał, tam tworzył, tam też mieszkała jego nad wszystko umiłowana córka. O tem maleństwie opowiadał tomy, chcąc ją w jednej ze swej powieści unieśmiertliwić. „Musi być rama dla tej osoby” — mówił gwarą góralską Orkan.

Nie dawała mu spokoju przez całe życie sienkiewiczowska trylogja. Zaczął pisać trylogję z czasów Władysława IV, którą mu nie było danem skończyć. Opiekunowie jego spuścizny znajdują rozpoczęte dzieło i na pewno oddadzą je do druku.

Ciekawy pogląd miał na sprawy polityczne. Jako współorganizator drużyny podhalańskich miał dla Józefa Piłsudskiego ogromną cześć. Była to cześć dla bólu, z którego wyrósł czyn. W czasie budującej się państwowości polskiej, w czasie sejmowej napiętszyny, do dziś dnia zresztą istniejącej — chciał widzieć dzisiejszego marszałka — marszałkiem sejmu. „Jak sobie nie będzie mógł dać rady — to my górale przyjdziemy mu z pomocą...”

Tylko dzięki usilnym staraniom posła Antoniego Langiera uzyskał Wład. Orkan z tytułu łaski Prezydenta Rzeczypospolitej mizerną emeryturę, która uchroniła go od zupełnej nędzy.

Śmierć Władysława Orkana nasuwa bardzo smutną refleksję. Borykający się, jak zresztą całe piśmiennictwo polskie, przez całe życie z trudnościami materialnymi, został Orkan u schyłku swego życia laureatem nagrody państwowej. Związana jest z tem odznaczeniem nagroda pieniężna. Wręczenia jej za życia się nie doczekał.

Pogrzeb jego był skromnym hołdem wdzięczności dla bólu skolatanego walką życia. Pochowano go na cmentarzu rakowickim w Krakowie, lecz łączy góralskie wprost od rodziny jego doczesne szczątki, które spocząć powinny u podnóża Tatr, w ukochanym przez niego Podhalu.

Śmierć Orkana jest jeszcze jednym dowodem potrzeby większej opieki nad piśmiennictwem polskim ze strony państwa. Piórem bowiem przedewszystkiem wykುವano podwaliny dzisiejszej państwowości. To pióro powinno być dziś ze szczerą żołą. Jeszcze ciągle literat jest u nas proletarjuszem. Słusznie powiedział Ferdynand Goebel na zjeździe literatów w Wilnie: „Zaszczytem była wasza nędza za czasów niewolli; w czasach wolnych jest ona upokorzeniem i hańbą!”.

Tych kilka wspomnień po pisarzu dużej miary i człowieku o czystej jak górskie kry-nica duszy.

Tygodniowy przegląd polityki zagranicznej.

Nowe zaostrzenie stosunków polsko-niemieckich. — Kto kogo napadł pod Opaleniem? — Niemcy chcą zrujnować rolnictwo polskie. — Rada Związkowa za traktatem handlowym z Polską. — Rozczarowanie niemieckie co do Sejmu śląskiego. — Niemcy a Indje.

Wskutek wypadku pod Opaleniem, gdzie na niemieckim terytorjum śmiertelnie zraniono jednego oficera policji polskiej, a drugiego aresztowano, niemiecka prasa nacjonalistyczna spotęgowała swe napaści przeciw Polsce. Jednak prasa opozycyjna w stosunku do obecnego rządu Brüninga, nie dowierza bardzo przedstawieniom urzędowym, skłaniając się — jak „Vorwaerts” — do przypuszczenia, iż zachodzi prowokacja ze strony władz Prus Wschodnich. Niemieckie okupanty tej Szwajcarii Bałtyckiej czują, jak im się grunt pod nogami wymyka, wobec tego chwytają się wszelkich środków dla umocnienia niemieczyny. Roją im się polskie samoloty — podobnie jak w 1914 r., kiedy kłamstwo o bombardowaniu miast niemieckich przez eskadry francuskie, rozpałło nienawiść tłumów przeciw Francji. — Znacząc Prusaków, możemy być pewni, że chowają oni w zanadrzu cały szereg zbrodniczych pomysłów, gotowych rozpałcić umysły niemieckiej ludności, wychowanej w kulcie gwałtu, do zamocnienia spokoju Europy.

Nie potrzeba było tak tragicznego wypadku, jak śmierć polskiego urzędnika pod Opaleniem, aby komisja polska, wysłana do Berlina w sprawie rokowań o rozszerzenie wolnego obrotu towarowego wróciła z niczem. W tym duchu Niemcy już przedtem były nastawione. Natomiast Rada Związkowa, czyli senat niemiecki, przyjęła większością głosów traktat handlowy polsko-niemiecki. Nacjonalisci chcieli zajść pod Opaleniem wyzyskać dla przewleczenia ustawy, lecz rada uległa namowom urzędu zagranicznego. Oczywiście takie czy inne ustosunkowanie się wobec traktatu handlowego w praktyce nie ma wielkiego znaczenia, gdyż cia bojowe na przetwory rolnictwa polskiego obniżają wartość traktatu. Szkody, jakie Niemcy wy-

rzadzają przez to Polsce, nie są tak wielkie, jak oni to sobie wyobrażają. Przeciwnie, napór niemiecki na niezależność gospodarczą Polski stwarza wzajemne zrozumienie przedstawicieli rolnictwa, przemysłu i handlu. Napór niemiecki usunie prawdopodobnie zjawisko stronniczości stanowych: chłopskich, mieszczańskich, szlacheckich, hrabiowskich i księzych, które tak wyróżniają nas od Europy zachodniej. Wszyscy będą musieli uszy wytknąć poza własny opłutek, a przez to nabiorą zrozumienia dla szerokiego ujmowania spraw państwowych. Będziemy niebawem świadkami zaniku rozbitcia partyjnego. Jak powietrzy, stawiając opór, stanowi jezdnię dla samolotu, tak Niemcy, wierząc jak dziłki osieł na samo wspomnienie Polski zmuszają nas do podniesienia naszej klasy, mówiąc gwarą stadjonów sportowych.

„Mądry Niemiec po szkodzi” — można by ukuc przysłowie, śledząc stosunek prasy niemieckiej do wypadków w Indiach. Przeważa obiektywizm, jakiego po Niemcach nie spodziewaliśmy się. Ale też drogo opłacili Niemcy swe fantazje przedwojenne. Wojnę w 1914 r. sprokował Berlin w przekonaniu, że powstanie w Indiach oraz Egipcie nie pozwoli Anglii na udział po stronie Francji i Rosji. Bilans taki zestawili sławny generał Bernhardt, jeden z najgłośniejszych publicystów wojskowych Niemiec z okresu Wilhelma II. Tłumy niemieckie masowo ogłupiane przez lata, tak jak przeżywają materialistyczne teorie różnych „Wunderdoktorów”, roznamietniając się do tych nowoczesnych mitów — dość po niewczasie — podobnie zachowują wiarę w rewolucję indyjską, pragnąc jej jako zemsty za rzekomą zdradę idei Pangermańskiej ze strony Anglii. Z tych nastrojów rodziła się napaść na konsulat angielski w Kolonji. Prasa niemiecka nie odzwierciedla owych antyangielskich nastrojów ulicy. Ale z tłumaczeń takiego Colina Ros'a, korespond. Ullsteina, że bynajmniej uczuciowo nie stoi po stronie Anglików, choć nie wierzy w powodzenie ruchu Gandhi'ego, jest aż nadto wymowne. Obiektywizm wobec wypadków w Indiach może już głową przyplacić w Niemczech nie potrzeba. Natomiast o Polsce pisać rzeczowo w prasie niemieckiej, to istotnie bohaterstwo czy odporność niezwykła wobec ogólnego obłądzenia antypolskiego. Może jednak wolno wnioskować. Minęło ogłupianie na temat Indji, może Niemiec przejrzeć z czasem niekaprawem okiem na Polskę.

A. P. B.

KARMEŁKI WEDLA 60 ODMIAN

Aleksander Zajdlicz.

39

Duch i Krew

Powleść z czasów, które idą.

(Prawa własności zastrzeżone.)

(Ciąg dalszy)

W pośrodku stanął generał, naczelny wódz armji powietrznej. Gwar zmniejszył się. — Panowie — przyszedłem wam oznajmić to, co już przeczuliście z pewnością, i do czego rwał się wasze dusze żołnierzy i pilotów. Nadeszła chwila odwetu. Dzięki nadludzkim wysiłkom naszych inżynierów i robotników, dogoniłiśmy to, czego zaniedbano w karygodnej lekkości. Jesteśmy w tej chwili dość silni, by zaryzykować walkę rozprawę w powietrzu, od której zależą losy wojny. Nasi sprzymierzeńcy Francuzi powetowali również pierwsze bolesne straty... i wyruszą równocześnie.

— A teraz panowie, wiadomość, która wam doda nowych sił. Przed godziną rząd otrzymał radjodepeszę, że Włochy przyłączyły się do Koalicji — za cenę Tunisu. Anglja też prawdopodobnie wypowie Niemcom wojnę. Lecz to jeszcze nie jest pewne; wyspiarze boją się samolotów niemieckich, a Niemcy naturalnie też unikają wyraźnej prowokacji. Lepiej więc nie myśleć o pomocy angielskiej. Cieszymy się za to z przyłączenia się Włoch — ale liczymy przede wszystkim na siebie. Odbiegając od zwyczaju wojskowego mówić wam, panowie, jako oficerom, to wszystko, ażebyście mieli pełną świadomość niesłychanej doniosłości obecnej wyprawy.

Wiemy, że Niemcy przygotowały jeszcze dalsze niespodzianki. Nie są oni w tej chwili bynajmniej słabsi od naszych zjednoczonych flot. Przytem walka rozegra się nad ich terenem. Trzeba swoje życie złożyć na stos ofiarny — dla honoru i bytu ojczyzny — dla ratunku ludzkości przed zachłannością teutońską. Czy jesteście gotowi, panowie?

Odzew był mocny i zdecydowany:

— Do ostatniej kropli krwi!

— Do ostatniego włókna naszych nerwów, dorzucił ktoś.

— Dziękuję w imieniu ojczyzny. Baczność! czy — tam rozkaz naczelnego wodza. 18 sierpnia 1938 r. o godzinie 4,45 rano eskadra warszawska w sile 420 maszyn bojowych i 500 bombarderskich wyruszył w kierunku na Berlin. Na wysokości Poznania przyłączy się eskadra poznańska. Na wysokości Frankfurtu, krakowska i śląska. Ekwipunek pełny. Flotę powietrzną dowodzić będzie osobiście dowódca floty. Warszawa 8 sierpnia 1938 r. Spocznij!

— A teraz panowie, do waszych eskadr. Żegnaj was. Ojczyzna się spodziewa, że każdy spełni swój obowiązek. Oficerowie zaszalutowali.

— Na Berlin, na Berlin. Śmierć lub zwycięstwo odezwały się rażne okrzyki. W sekundzie wszyscy się rozbiegli. Po chwili rozległ się piekielny warkot motorów; maszyny ruszyły powoli.

Scenę przesłonił znowu ekran. Z wieży obserwacyjnej lotniska widziało się, jak się wznosi, jakby olbrzymie stado gałębi, flota powietrzna Rzeczypospolitej. Samoloty leciały eskadrami, po siedem maszyn, w szyku trójkątnym, z czubkiem ku przedowi zwróconym. Pierwsza i dwie ostatnie, to samoloty bojowe, a cztery boczne to bombardjer-

ki cięższe ale mniej obrotne i słabiej uzbrojone. Tak tłumaczył dziadzio Bronce. Siedm eskadr tworzyło dywizjon. Im dalej odlatywały aeroplany, tym wyraźniej można było odróżnić 20 dywizjonów. Chmura samolotów zakryła cały horyzont. Potem malała szybko.

Dalsze zdjęcia były robione z aeroplanu.

— Uważajcie, rzekł Leon, zobaczycie autentyczną bitwę powietrzną, jakiej nie było przedtem ani potem...

— I nie będzie już, miejmy nadzieję.

— Oby, odezwał się Władek.

Samolot z którego robiono zdjęcie, jechał na końcu — to też widać było całą olbrzymią eskadrę, sunącą równo jak po asfalcie. Po niebie płynęły białe obłoki, które zaczęły gęstnieć. Na dole przesuwiała się żywa mapa Polski. Błysnęły tafle różowe jezior po-widzkich, w których odbijały się promienie wschodzącego słońca. Wszystko tonęło jeszcze w sianej porannej mgłę, przez którą przebijały się poziome prawie promienie słoneczne. Po chwili wyłoniły się na horyzoncie wieżycy Poznania. Jakiś obłok oderwał się od ziemi. Eskadra poznańska. Zabłysły na samolotach sygnały świetlne. Było około 300 maszyn. Przyłączyły się one do floty po prawej stronie. Brano teraz coraz większą wysokość. Błysnęły obłoczki szrapneli, ale nie wielką wyrządziły szkód. Jechano teraz na dwa tysiące metrów. W tem, jakby za tknięciem czarodziejskiej różdżki, cała flota ropierzchała się we wszystkich kierunkach. Błysnęło coś, jakby promienie reflektora, słabo widzialne przy pełnym świetle słonecznym. Kilkanaście maszyn zachwiało

się i runęło w przepaść. Ale reszta szybko zebrała się znowu i jechała w dawnym porządku, tylko w większych odstępach i różnych wysokościach. Czują się, że jeden mózg kieruje tym tysiącem przeszło maszyn, ale nikt nie mógł się domyśleć, skąd wychodzą te rozkazy. Samolot dowódcy był w pośrodku innych maszyn.

Od strony lewej ukazały się dalsze eskadry, około 500 samolotów. Równocześnie prawie horyzont od zachodu zaroził się od czarnych kropek, które w mig rosły, przybierając kształty samolotów.

Bronce serce waliło młotem. Na całej sali panowała w tej chwili taka cisza, że gdyby nie turkot motorów, oddawany świetnie przez dzwinkowiec byłoby się słyszało bicie własnego serca. Zagrały teraz setki armatek lotniczych i karabinów maszynowych. Floty sunęły prosto na siebie, niewątpliwie pędząc w odchłań śmierci.

Kilkanaście maszyn wpadło w korkociąg. Ale i po drugiej stronie spadały samoloty jak kaczki, trafione strumem. Jeszcze tysiąc metrów odległości... 500... 100... od pierwszego szeregu.

— Jezus!... Bronka krzyknęła w tej chwili. Na całej sali rozległ się okrzyk przerażenia. Kilka maszyn zderzyło się. Buchnęły płomienie, rozległ się straszny huk, i równocześnie detonacja. Inne przeleciały nad względnie obok siebie starając się uzyskać górne położenie. Po kilkadziesiąt samolotów zachwiało się. Niemcy mieli znacznie większe straty. Lecz olbrzymia przewaga liczebna była po ich stronie. Obie floty minęły się i nawróciły do nowego starcia.

(Ciąg dalszy nastąpi).

DLA WSZYSTKICH
RADIODONT

RADIODONT

NOWA PASTA DO ZĘBÓW

RADIODONT

14194

Setki rannych w Rangoonie.

Sytuacja w mieście indyjskiem Rangoon nie zmieniła się. Wśród mieszkańców przedmieść panuje wzburzenie. Magazyny są w dalszym ciągu zamknięte. Według ostatnich danych ilość ofiar zająć w Rangoonie wynosi 81 zabitych i 772 rannych.

Mulana Anisahmed, sekretarz Centralnego Związku muzułmańskiego wy-

Korupcja w Japonii.

Lapownictwa ministrów. Skorumpowane życie polityczne. Wielcy przemysłowcy trzęsą Japonią. Odwrotna strona medalu w krainie wschodzącego słońca.

(Od wł. korespondenta „Dzien. Bydg.”)

Berlin, w maju.

Demokratyczna berlińska „Vossische Zeitung”, reprezentująca koła giełdowo-handlowe, zamieszcza b. ciekawą korespondencję swojego redaktora Ryszarda Katza, objeżdżającego obecnie Japonię.

Korespondent berlińskiego pisma (nakład Ullsteina) oświetla wyraźnie ciemne strony politycznego życia Japonii — a mianowicie korupcję parlamentu i rządu. Dotychczas — pisze red. Katz — przedstawiała się nam Japonia jako romantyczny kraj kwitnących jabłoni i miłutkich gejsz. Życie polityczne tego kraju jest jednak stanowczo mniej romantyczne.

Od szeregu miesięcy siedzą w więzieniu śledczym dwaj ministrowie ostatniego rządu: b. minister kolei Ogawa i b. minister oświaty Kobaszi. Ekscelecja Ogawa kazał sobie zapłacić za koncesje kolejowe okragłe 600 tysięcy jenów (2 1/2 miliona złotych); ekscelencja Kobaszi zadowolili się 30 tysiącami jenów (125 tys. zł). Oprócz obu ministrów oskarżonych jest 17 dyrektorów kolei i sekretarzy ministerjalnych o lapownictwo. Sędzia dla spraw szczególnej wagi, prowadzący sensacyjne śledztwo, zaznaczył w swoim sprawozdaniu, że partje polityczne w Japonii trzymają się świadomie systemu korupcyjnego!

„Voss. Ztg.” pisze o drugim skandalicznym procesie, rozgrywającym się obecnie w Japonii: b. gubernator kapituły orderów Amaoka, oskarżony jest o bierne przekupstwo, zaś dziesięciu bogaczy japońskich, żądnych orderów — o czynne przekupstwo. Odbudowa Tokio nie odbyła się też bez ciemnych historyjek; administracja japońska w Korei daje dalszą okazję do śledzenia lapownictwa na Dalekim Wschodzie...

Skąd takie skandale w narodzie, stawianym dotąd za przykład całej Europy? Red. Katz stara się odpowiedzieć na to pytanie. Sądzi on, że gwałtowne przejście Japonii z systemu feodalnego do systemu kapitalistycznego (a właściwie połączenie obu systemów!) doprowadziło do nieco oryginalnego obchodzenia się z pieniędzmi i do wpływu magnatów przemysłowo - finansowych — jak Mitsui, Mitsubiszi, Okura i innych rodzin, trzęsących życiem gospodarzem swego kraju, a tem samym również i sprawami rządowymi. Bogacze japońscy przeznaczają duże sumy na popieranie partji politycznych, które z kolei z otrzymanych subsydjów finansują kampanje wyborczą. Przeprowadzenie kandydata na posła kosztuje od 50 do 100 tys. jenów. Partja, która dochodzi do władzy, stara się z kolei jaknajprędzej „odbić”, przedewszystkiem finansowo; rząd śpieszy się, gdyż boi się krzyżujących wpływów starej szlachty; w rezultacie obsadza wszystkie stanowiska swoimi sympatykami i prowadzi administrację rabunkową.

W Japonii utrzymały się tylko dwie silne partje polityczne: „sejukaj” i „minseite”; nie różnią się one programem politycznym, gdyż obie są pod wpływami wielkich kapitalistów, obie reprezentują mieszczańskie partje środka i propagują cła ochronne dla przemysłu krajowego. Aresztowani ministrowie b. gabinetu barona Tanaki należą do partji „sejukaj”; obecnie rządzi partja „minseite”, która miała „własne” skandale korupcyjne przed paru laty.

Partje japońskie nie pobierają składek od swoich wyborców, ale ich naodwrot — oplacają. Stąd płynie źródło korupcji, dlatego też ministrowie starali się o zdobycie pieniędzy.

I teraz następuje rzecz najciekawsza: więzienie za przekupstwo nie jest uważane za karę niehonorową. Politycy odsiadują swoje lata i miesiące, potem wracają jednak do życia publicznego i nikt im nie robi zbytnych zarzutów, dotyczących przeszłości „za kratkami”.

Tyle „Vossische Zeitung” i jej korespondent. Zdaje się, że p. Katz nie powiedział jednak wszystkiego: że mianowicie stare wschodnie obyczaje — zatrącające niewątpliwie ujemnym wpływem chińskim — są przez elementy postępowe w Japonii zwalczane. Inaczej nie procesowanoby za przekupstwa i nie sadzanoby panów ministrów i gubernatorów „do paki”. A wtedy nie mogłyby również oddawać się japońskie ekscelencje ulubionemu więziennemu zajęciu — pisaniu wierszy o cnocie i miłości Ojczyzny...

Dr. A. B.

Jacek Furdyga donosi:

Belweder, 30 maja.

Szanowna Redakcjo!

Inom się dowiedział, jaki Czechowicz kawał zrobił Sanacji, tak się zaraz zameldowałem marod, i dałem nura do sypialki jednej służebnej, bom tak przewidywałem, że pierwszy impet starego na mnie się skrupi, i dostanę lanie, jakiego Belweder jeszcze nie widział.

Tymczasem Dziadek kazał mnie z mojej kryjówki wyciągnąć i stawić przed siebie.

— Kryjesz się, łobuzie, zamiast żeby sytuacji zajrzeć w oczy, i jakąś karę na przewiercę obmyślić.

— Dziadziu, — powiadam — jakaż dla Czechowicza może być większa kara nad tę, że był ministrem w Twoim gabinecie? Powiedział wprawdzie Czechowicz, że te dzie-

się miesięcy u Twojego boku zalicza do najszcześniejszych chwil swego życia, ale tylko dlatego tak powiedział, aby ostodzić Ci tę pigułę, jaką zadał Sanacji. A tak im Allgemeinen rzecz ujmując, powiem tyle, że szczyry opuszczają tonący okręt. Drugim, który da nura, będzie Bartel.

— Im Allgemeinen mówiąc, tuman jesteście i brakuje ci piątej kępki we łbie. Dyssident polityczny i w najzaciejszym obozie trafić się może.

— Nie neguję, ale zważ, Dziadziu, że wyrwała nam się z węcierza gruba ryba. Prawda, że Czechowicz nie ku Tobie się najężył, tylko ku Twoim pułkownikom. Ale przecie Ty za nich odpowiadasz, bo to są Twoje Herzbinkle. Ja bym był zatem, aby zrewidować tę całą gabinetową budę, i krokwie, gdzie trzeba, wymienić.

— Niepodobna, aby na gadanie choćby takiego Czechowicza, tyle subiekcyj politycznej sobie sprawić. O cóż mu chodziło? Ze z tego oskarżenia budżetowego wyleść i oczyścić się nie może? W moich oczach jest czysty i to mu powinno wystarczyć.

— Mnie Twoja instancja wystarczy, i dziesięciu innym też. Ale Czechowicz widocznie chciał, aby go naród rozgrzeszył. A ten Trybunał Narodowy albo nie może się zebrać, albo mu takiego despektu narobisz, że pies kawałka chleba nie chce od niego przyjąć. I dlatego mówię; obecne rządy to nie jest żaden reżim. To jest ślimaczenie i kaparzenie, to jest natrząsanie się ze Sejmu.

— Jaki mi to Sejm!

— Nie był wiele warcien, ale to nie racja, aby go sponiewierać do reszty, zamiast starać się go zrychtować. Niema tak rozlazzonego buta, żeby się nie dał podzelować i wyłatać.

— Wołę narodowi nowe buty sprawić.

— Mnie się też zdaje, Dziadziu, że Ty mimowoli narodowi buty uszyjesz. Słyszane to rzeczy, co się u nas dzieje? W carskiej Rosji oficer, chcąc dać w mordę rekrutowi, komenderował mu: ruki po szwam! nadmij puszkę i dopiero w gębę go walił. Czyż u nas Sejm poto się nie zwoluje, aby mu w tym momencie dać kopniaka? Z tem trzeba skończyć, bo żeby ten Sejm był najgorszy, to ostatecznie opinja publiczna stanie po jego stronie, gdy widzi, jak się nim poniewierają.

— Gadasz, Jacku, jakbyś stał na sejmowym żoldzie.

— Gadam tak, Dziadziu, bo na Twoim żoldzie jestem, choć chuda to lafa, jaką z Twojej szkatuły dostaje. Skoro zaś jem pański chleb, to muszę i dobra pańskiego patrzeć. Nie ten zaś uczciwie i wiernie Ci służy, który to tylko mówi, co Pańskim uszom jest miłe. Gdybym nie był weredyk, tobym nie był Jacek Furdyga, i lada chmyz miałby mnie za belwederskiego ciurę. I u Ciebie dlatego jestem w estymie, bo Ci zawsze prawdę powiem, choć nieraz i po łbie za to nabrać przyjdzie. Niekiedy tylko, gdy mam gust na papierosa, to wpieram w Ciebie, że jesteś pierwszy w Polsce demokratą i konstytucjonalistą, co potem przy wielkonocej spowiedzi odwołuję i zawsze rozgrzeszenie dostaje.

Ze świata.

Podpalili całą miejscowość.

Z Budapesztu donoszą, że sprawcami strasznego pożaru w miejscowości Takacs byli Ignacy Pelle i Aleksander Reti, którzy chcąc sklonić teściową do opuszczenia ich domu, podpalili stogę w stodole, skąd ogień z powodu silnego wiatru, rozszerzył się na całą miejscowość.

Liczne aresztowania w Medjolanie.

Prefektura policji w Medjolanie komunikuje, że przed przyjazdem Mussoliniego aresztowano w Medjolanie 129 osób.

Bandy przemytnicze w walce między sobą.

Przy starciu między dwiema rywalizującymi ze sobą bandami przemytników alkoholu w Lepanto (Arkansas) zabity został szereg ludzi. Pozatem 9-ciu przelodniów odniosło rany postrzałowe. Jeden z przywódców bandy zabity został przez policjanta.

Dzwon spadł z wieży.

W czasie puszczenia w ruch dzwonu na wieży kościelnej Gustawa Adolfa w Norymberdze zerwał się nagie hak, na którym był zawieszony dzwon, ważący 49 centnarów. Dzwon spadł z wysokości 50 metrów, roztrzaskując się na drobne kawałki. Ofiar w ludziach nie było.

Angielska choroba

w najświeższych objawach.

Gorący dzień w parlamencie angielskim.

Sposób walki z bezrobociem w Anglii jeszcze nieustalony.

(Własna służba telegraficzna Dz. Bydg.)

London, 30. 5. W środę wieczorem odbyła się poważna walka parlamentarna, z której partja pracy wyszła chwilowo zwycięsko, gdyż wniosek konserwatystów o wotum nieufności dla rządu został odrzucony większością 270 przeciwko 241 głosom, przyczem partja liberalna powstrzymała się od głosowania.

W dwugodzinnej mowie krytykował były minister Sir Oswald Mosley niewłaściwą politykę rządu przy zwalczaniu bezrobocia. Sir Mosley zaznaczył, że dotychczasowe półśrodki zapewnią pracę tylko 80 tys. bezrobotnym, podczas gdy jego projekt, który nie kosztowałby więcej, dałby pracę 800 tys. ludziom. Mosley ostrzegwał z

kolei przed racjonalizacją w przemyśle angielskim, gdyż dałoby to dużą potęgę bankom angielskim, które nie mają zupełnie doświadczenia uprawniającego je do odgrywania czołowej roli w życiu gospodarczym Anglii.

Przywódca liberalistów Lloyd George wystąpił z bardzo oryginalnym projektem, a mianowicie, aby sprawę bezrobocia postawiono na podłożu ponadpartyjnym. Lloyd George proponuje, aby Mac Donald stworzył specjalną radę gospodarczą, do której weszliby oprócz premiera i ministrów zajmujących się sprawami gospodarczymi przywódcy i fachowcy obu partji opozycyjnych, t. zn. liberalów i konserwatystów.

Projekt Lloyda George'a wywołał wielkie poruszenie, a kilku parlamentarzystów oświadczyło, że projekt ten byłby kuratelą partji mieszczańskich nad polityką pracy rządu Mac Donald'a. Jeden z przywódców konserwatywnych Churchill wystąpił przeciw projektowi Lloyda George'a i powiedział, że jeżeli Mac Donald przyjmie dorady gospodarczej Lloyda George'a to będzie to prawie równoznaczne z objęciem przez Lloyda George'a rządu i kierownictwa partji pracy. Wtedy zrobiłby Mac Donald najlepiej, gdyby w zamian za to objął kierownictwo liberalów.

Ta ironiczna propozycja miała ten skutek, że rząd w ostatniej chwili cofnął swoją zgodę na projekt Lloyda George'a i oświadczył tylko, że gotów jest obradować z członkami partji opozycyjnych nad wykonaniem projektu Lloyda George'a.

TL

MAGGI'ego
przyprawa
polepsza
zupy, sosy, jarzyny,
sałaty i t.d.

W Polsce goło, ale wesoło.

(Zamiast Kroniki Niedzielnej).

Bydgoszcz, 31 maja.

Jakkolwiek w Polsce się dzieje, to jedno każdy przyzna, że rządy mamy wesołe i bardzo urozmaicone. Odrzuciliśmy szablon, a staramy się być swoiście oryginalni. Mamy dyktatora, który trzyma się Konstytucji jak pijany płotu. Mamy Konstytucję która aż trzeszczy pod dyktatorskim obuchem. Mamy Sejm, którego niema, i mamy absolutum dominium, które jest, choć go niema. Polityk każdego autoramentu może się u nas czuć jak ryba w wodzie. Dawniej mieliśmy Rzeczypospolitą z królem, dziś mamy królestwo w Rzeczypospolitej. Mamy odpowiedzialnych ministrów, którzy na ogół są nieodpowiedzialni, a tych, którzyby chcieli odpowiadać, nie dopuszcza się przed trybunał stanu. Jeżeli w Portugalji są rządy generalskie, to nam wystarczają pułkownikowskie — przez oszczędność finansową i duchową. Włochami rządzą il duce, Polską il commandanto. Włochy po przewrocie powstały, my jeszcze leżymy. Turcy przerabiają się na europejczyków, my na świętych tureckich. Każdy Spartanin starał się umrzeć w zbroi, u nas ten jest wielkim, kto nie umarł w butach. Powstanie w Polsce jak Gandhi, to zamiast na monopol solny, niech robi ofensywę na monopol spirytusowy, a cały naród będzie miał za sobą.

Rząd skubie obywateli, obywatele skubią rząd i w rezultacie oboje są goli. Mamy Rady Gospodarcze, które jeszcze niczemu nie zaradziły, i mamy Komitety Ekonomiczne, które na wszystkim się znają a na niczem się nie rozumieją. Posyłamy konie za granicę, i sprowadzamy z zagranicy osły. Na jedną perkalikową koszulę mamy tuzin jedwabnych, a na ten tuzin jedwabnych koszul dwanaście weksli. Minister zachęca obywateli do jedzenia kaszy, obywatele zachęcają ministra do jedzenia oleju. W wolnej Polsce mamy tę wolność prasy jaką nam zostawili jeszcze zaborcy. Zjednoczenie jest naszym ideałem, dzielnicowość naszym hasłem. Żydostwo zwalczamy, z żydami robimy interesa. Za granicą obywatele apelują do rządu o order, u nas przeciw nadaniu orderu trzeba zakładać apelację. Skandynawja dumna jest na swych łamaczy lodu, my pyszniemy się naszymi łamaczami gnatów. Bylibyśmy bardzo poważnym narodem, gdyby nasi dyplomaci byli zagranicą tak samo chętnie widziani, jak nasze bekony. Tydzień propagandy

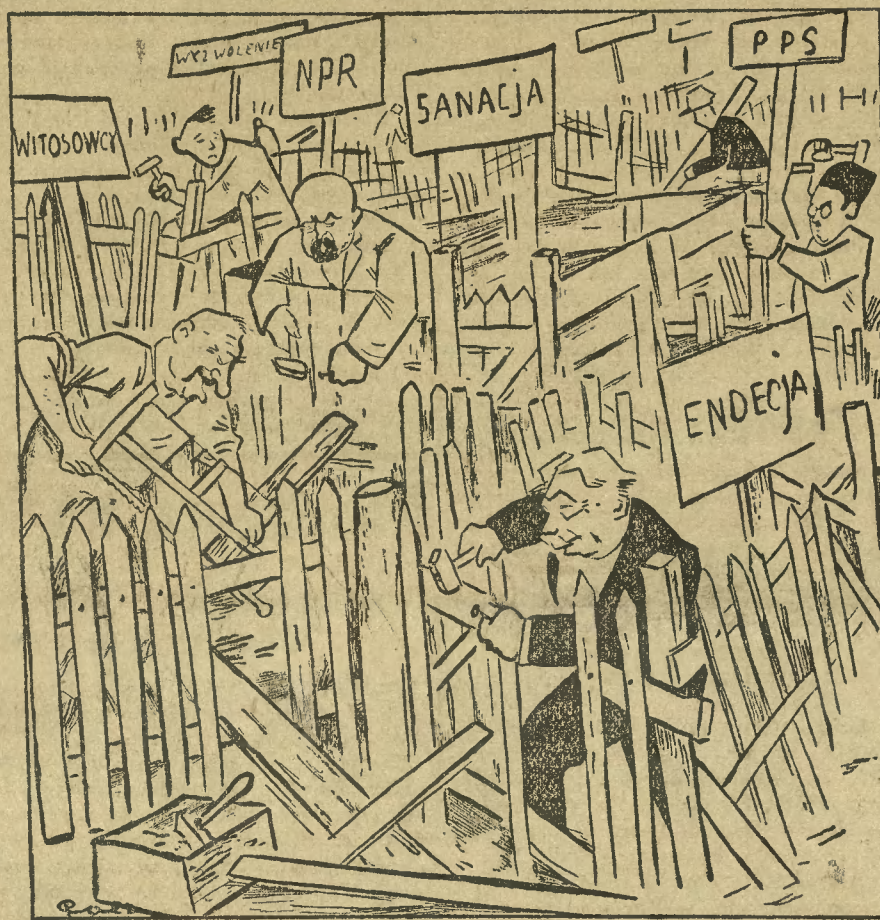
oszczędności i pięć miesięcy propagandy Loterii Klasowej. Trzeciego maja mamy święto narodowe, dziewiętnastego marca święto rządowe. Skarżymy się na brak idei, a naszymi sztandarami moglibyśmy świat zarzucić. Czy jest drugi kraj, gdzieby było tylu generałów bez żołnierzy i tylu żołnierzy bez generałów? Wywieś na kiju splewiałą szmatę, a już jesteś sztandarowym mężem. Gadaj po polsku — nierozumieją cię; gadaj po wielkopolsku lub małopolsku, a zostaniesz zaraz zrozumiany. Chcesz być w Polsce wodzem, to werbuj ciurów, nie żołnierzy. Przyszłość nasza na morzu, ale teraźniejszość we wodzie. Powstajemy jak jeden mąż, a rozpraszamy się jak stado owiec. W głowie hasło, na głowie masło. Nie tak dawno chcieliśmy cara powiesić na krzyżu, dziś krzyże wie-

szamy na Carze. Można się Sławek nazywać, ale jako Niestawek skończyć. A i laska marszałkowska może się okazać silniejszą od marszałkowskiej szabli. Dwaj Ignacy, obaj jednacy, bo obaj niemają nic do gadania. Całe szczęście dla Konstytucji, że ci, co ją chcą operować, za lby się wodzą. Czechowicz nazwał gabinet niefachowym, choć tam każdy ma fach, bodaj ten w banku. Gdzie się dwóch ministrów kłóci, tam obywatel bez butów chodzi. Strukturalny czy koniunkturalny, ale w rezultacie krepitalny. U nas to tak: pięć lat chudeusz i już ma jubileusz. Gdzie pułkownicy rządzą, tam kaprale komenderują. Niech kto u nas rycynusu zażyje, a myśli, że ma olej w głowie.

Na zakończenie cytatu z Lelewela, bardzo mądry i bardzo na czasie:

Rząd mając przyjsć obywatelstwu z pomocą, niech przedewszystkiem poniecha czynić to, co temu obywatelstwu zagładą się staje. St. B.

Obozy nasze — to jak ogródki szreberowskie.

Grunt, aby się od sąsiada dobrze odgradzić!

Przegląd kobiecy.

Tydzień dziecka. — Zjazdy kobiece. — Z mody.

Z dniem 24 maja rozpoczął się „Tydzień Dziecka” zorganizowany przez Związki Dobroczynności „Caritas” z polecenia Polskiego Komitetu Opieki nad Dzieckiem. „Tydzień Dziecka” ma przypomnieć nam obowiązek otoczenia dzieci opieką, bo prawdę powiada przysłowie: „czem skorupka za młodu nasiąknie, tem na starość trąci” i w tem właśnie starem powiedzeniu mieści się filozofja wychowania młodego pokolenia do późniejszego życia i odporności na wszelkie zmiany losu.

Dlatego też wszystkie wysiłki i cała praca społeczeństwa w kierunku wychowania naszych następców przy warstwie narodowym i państwowym jest doskonałą „asekuracją” państwa przed upadkiem lub przewrotem.

Ta „najważniejsza troska” nie może być u nas lekceważona i nie powinna schodzić nam z uwagi i dlatego urządzony był „Tydzień Dziecka” dla koniecznej współpracy w tym kierunku.

Wszyscy bez wyjątku powinni przejąć się tem doniosłym zagadnieniem, iż dziecku należy się specjalna uwaga i radosne wychowanie, by później utworzyło ze swymi rówieśnikami społeczeństwo normalnych, zdrowych i silnych optymistów.

Dać życie dzieciom — to jeszcze za mało — trzeba te dzieci wychować, a wychować na uczciwych obywateli, bo to jest kapitał Polski potężnej, pracowitej, szlachetnej.

Ujmijmy więc krzywdę dzieciom! Nie pozwólmy, aby rysztek był ich pedago-

giem, a głód doradcą, bo ze złego posiewu wyrosnie złe ziarno. Nie pozwólmy, aby dzieci polskie rosły z nienawiścią w sercach dla tych, którzy są syci i ubrani i żyją w ludzkich warunkach I dlatego żaden dom polski nie powinien uchylać się od udzielenia swej pomocy.

Nadchodzi właśnie lato. Wszystkie podmiejskie okolice i wsie zaroją się od letników szczęśliwców, którzy mogą sobie pozwolić na to, aby powietrze miasta zięjące kurzem i duszące wylętami wymienić na szeroki oddech pól, czy żywiczny zapach lasów.

A setki dzieci nędzarzy? Otóż sprawę powszechnego wysyłania dzieci miejskich na wieś rozumieją i popierają czynniki rządowe. Utworzono przy ministerstwie opieki społecznej radę do spraw kolonji letnich.

W roku ubiegłym wysłano na kolonje wypoczynkowe 62 604 dzieci, na kolonje lecznicze 16 547 dzieci i na półkolonje 45 741 dzieci. Koszt kolonji wynosił 8 638 604 zł. W roku bieżącym przewidywany koszt kolonji wyniesie 11 475 820 zł. w tem 880 000 subwencji rządowych, a liczba dzieci 148 952.

Widzimy więc, że społeczeństwo musi z tą akcją całym sercem współpracować, bo przecież chodzi o to, co mamy najdroższego — o dziecko.

„Tydzień Dziecka” to tydzień radości z dzisiaj i z jutra, że będzie nam jeszcze lepiej, a tę radość wszczepiać w młode pokolenie jest naszym pierwszym zadaniem.

Dziecko — to przyszłość narodu. Dziecko — to bogactwo narodu. Dokażmy więc czynem, że nie jest to dla nas tylko pustym frazesem.

W Poznaniu odbędzie się dn. 1 czerwca br. doroczny zjazd delegatek Stowarzyszenia Związku Kobiet Pracujących.

Jest to już 24 rok, jak Związek ten powstał dzięki inicjatywie ks. inf. Adamskiego, ks. inf. Kłosa, p. Z. Starkowej i ks. prał. Czechowskiego.

Wielką i szlachetną była myśl, by w całym ruchu kobiecym wyróżnić szczególnie sprawę pracy zarobkowej kobiet i połączone z tem niebezpieczeństwa dla zdrowia fizycznego i moralnego kobiet, niebezpieczeństwa w skutkach swoich mogące się odbić na całym społeczeństwie, dalej, by wlać w tysiączne szeregi kobiet wiarę i otuchę, że praca ich jest w dorobku całego narodu bardzo wartościowa. Zjazd rozpocznie się nabożeństwem w kolegiacie farnej o godz. 9. Mszę św. odprawi prezes Związku ks. infułat St. Adamski. Po Mszy św. wyruszy pochód delegowanych oraz miejscowych stowarzyszeń związkowych jako też i zblizonych do związku zrzeszeń ze sztandarami do Domu Rzemieślniczego, gdzie o godz. 10,15 rozpoczyna się obrady.

W okresie Zielonych Świątek tj. 7, 8 i 9 czerwca odbędzie się w Warszawie zwyczajny walny zjazd delegatek Zw. Pracy Obywatelskiej Kobiet. Będzie to pierwszy zjazd po reorganizacji reasumujący wyniki dwuletniej pracy. Jest to organizacja o charakterze politycznym, zbliziona do stronnictwa rządowego.

W październiku br. odbędzie się w Warszawie międzynarodowy zjazd w sprawie walki z handlem kobietami i dziećmi. Program zjazdu dotyczyć będzie akcji przeciw sutenerom repatriacji, prostytutek, angażowania dziewcząt zagranicę, opieki nad młodemi

Osiedle Podstołeczne Jabłonna-Legjonowa

30 minut koleją od Warszawy, kilkadziesiąt pociągów na dobę, położone wśród pięknych lasów sosnowych, sucha, zdrowa miejscowość, elektryczność i telefony, kolej, poczta, telegraf. Apteka, pomoc lekarska na miejscu. Sprzedają pozostałych jeszcze placów budowlanych na raty miesięczne.

PLATNE W CIĄGU 3-CH LAT!

UWAGA! Stacja „Legjonowo” została już otwarta i od 15 maja br. zatrzymują się pociągi.

Informacje: Zarząd Dóbr Jabłonna, w Warszawie, Al. Ujazdowskie 22, m. 2. Telefon 129-31. Godz. 9.30 do 5.30 bez przerwy. (14014)

Stow. Młodych Polek „Wiosna”

obchodzi 1 czerwca br. uroczystość poświęcenia sztandaru z okazji pięćciolecia istnienia Stow. Program uroczystości jest następujący:

Godz. 9.30: Zbiórka druhen, towarzyszy i delegacji z sztandarami na dziedzińcu szkoły w Czyżkówku.

Godz. 9.45: Wymarsz do kościoła.

Godz. 10: Nabożeństwo i poświęcenie sztandaru w kościele w Czyżkówku.

Po nabożeństwie pochód z kościoła ulicami: Grunwaldzka, Łącznikiem, Koronowską, do ogrodu przy kościele na zebranie uroczystościowe.

Program zebrania: 1) śpiew „Pieśń żołdu”, 2) zagajenie i powitanie gości, 3) ukonstytuowanie prezydium, 4) deklamacja „Za druhy opieszale”, 5) sprawozdanie z 5-cio letniej działalności, 6) referat, 7) zgłoszenie i przyjęcie kandydatek, 8) składanie przyrzeczeń, 9) składanie życzeń i wbijanie gwoździ pamiątkowych, 10) śpiew „Młodzieży żeńskiej”, 11) zakończenie.

Godz. 16: Koncert i urozmaicenia w ogrodzie przy kościele.

Na powyższą uroczystość Młode Polki zapraszają wszystkich sympatyków Stow. Apelujemy także gorąco do rodziców, aby zachęcali swe córki do wstępowania w nasze zastępy, gdyż Stow. Mł. Polek cieszą się największą sympatią tak u władz duchownych jak też i świeckich.

dzievczętami podróżującymi zagranicę, oraz zagadnienie kinematografów.

*

O ile wiosna była pod znakiem tweedów, o tyle lato będzie wykropkowane: welny czarne w białe kropki, na palta i jedwabie białe w takie same czarne kropki na suknie, mają niezwykły urok. Na pełny upał mamy materiały w kwiaty drobne lub wielkie. A nasze krajowe perkaliki? O te już uzyskały prawo obywatelskie, gdyż stały się hasłem patriotycznym i weszły w modę. Jest to najmiłszy materiał na letnią sukienkę. Przedewszystkiem tani, praktyczny, łatwo i dobrze się pierze i daje niezwykle miłe efekty kolorystyczne, jeśli jest umiejętnie użyty. Nie ustępuje on wcale francuskim wyrobom ani w rysunku, ani kolorze. Perkal, jak każdy materiał sztywny, wymaga linii możliwie najmniej skomplikowanej i przybrań najprostszych. Jakże miłym wykończeniem jest biała organdina, jako bluska, kołnierzyk lub plise u dołu spódnicy, a nawet ładnie wygląda cała suknia z białej organdiny, usiana barwnymi aplikacjami z kretonu.

Na balu Polskiego Perkalu w Warszawie pierwsze nagrody otrzymały panie za toalety z perkalu i kretonu. Wszystkich ogarnął szal perkalikowy: w teatrach i kabaretach urządzają całą rewję kretonową, gdzie nawet dekoracje, drzewa i kłomby są z krajowych perkalików. A jakież mamy piękne tafty, georgetty, chiffony gładkie i de-seniowe, nie mówiąc już o wełnach, które niczem nie ustępują angielskim lub francuskim. A więc wszystko mamy już krajowe — nic z zagranicy.

Jaja.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Odnaczenia na Pomorzu.

Za zasługi na polu pracy narodowo-społecznej złotym krzyżem zasługi odznaczonych zostali:

Kazimierz Ciążyński, właściciel majątku ziemskiego i prezes spółdzielni „Rólnik” w Sierpicach,

Helena Miotkówna z Pucka,
Anna Nikłowa z Wejherowa,
Czesław Nagórski, przemysłowiec ze Starogardu,

Aleksander Majkowski, lekarz powiatowy z Kartuz,

Bolesław Lendzion, urzędnik pomorskiego urzędu wojewódzkiego,

Jan Górski, rolnik z wsi Mirotki, oraz
Anastazy Strehlau, mistrz szewski, właściciel przedsiębiorstwa handlu skór, radca miejski w Chełmnio.

NAKŁO. Zebranie Tow. Przemysłowego odbędzie się w poniedziałek, dn. 2 czerwca o godz. 8 wiecz. w lokalu p. Dąbrowskiego. Na porządku obrad bardzo interesujący odczyt. Liczne przybycie członków pożądana. Goście mile widziani. Zarząd.

ŻNIN. Jarmark. Dnia 5 czerwca odbędzie się w Żninie jarmark ogólny.

Koronowo.

Z okazji Tygodnia Lotniczego odbyło się ub. niedzieli w sali Grabiny zebranie propagandowe L. O. P. P. i O. G., na którym wygłosił interesującą prelekcję por. rez. p. Pałaszewski z Bydgoszczy. Prelegent wskazał na wielkie niebezpieczeństwo, grożące nam ze strony sąsiada zachodniego oraz wykazał, w jaki sposób powinniśmy być przysposobieni na wypadek wojny.

Komunalna Kasa Oszczędności m. Koronowa została uruchomiona i uskutecznią wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości.

Tow. Pszczelarzy na m. Koronowo i okolicę zwołuje plenarne zebranie na niedzielę 1 czerwca o godz. 2 po poł. do pasieki p. Chrapkowski w Sali, na które zaprasza członków i sympatyków.

Majówka w Nowymdworze. Oddział Przyp. Wojsk. wspólnie z działką szkoły w Nowymdworze, urządza w niedzielę 1 czerwca br. na łące miejsc. obywatela ziemskiego p. J. Górskiego doroczną majówkę, połączoną z igryskami sportowymi i zabawą.

Rojewo.

Z Kółka Rolniczego. W ub. niedzielę w lokalu p. Zielińskiego odbyło się miesięczne zebranie Kółka Rolniczego, które zajął prezes p. T. Kaźmierczak z Płonkowa, zaś sekretarz p. Brienholc przeczytał protokół. Omawiano sprawę rentownej wydajności mleka. Postanowiono założyć Stowarzyszenie młodzieży rolniczej.

Z majówki powstańczej. W ub. niedzielę,

odbyła się na łące p. Giertha w Jaszczotowie majówka, urządzona przez Tow. Powst. i Woj., wieczorem zaś w sali p. Zielińskiego zabawa. Bawiono się wesoło i ochoczo.

Bacność, Powstańcy! W niedzielę dn. 1-go czerwca o godz. 15, w lokalu skarbnika p. Zielińskiego odbędzie się zebranie Tow. Powst. i Wojaków.

Strzelno.

Zebranie propagandowe L. O. P. P. odbyło się w ub. niedzielę w sali p. Piątkowskiego. Na powyższe zebranie przybyli przedstawiciele władz i urzędów, liczne grono oficerów i podoficerów rezerwy. Referat o lotnictwie wygłosił przybyły z pułku, lotniczego specjalny delegat.

Święto Młodych Polek obchodzili druhy w dn. 25. ubm. O godz. 8,30 odprawiona została Msza św. O godz. 11,30 odbyło się uroczystościowe zebranie, zaś wieczorem akademja, połączona z przedstawieniem amatorskim. Zajął wieczornicę ks. Wasiele. Odegrano nast. sztukę p. t. „Papugi naszej babuni”.

Zebranie Ligi Katolickiej odbyło się w niedzielę, dn. 25 bm. Zajął zebranie adw. Krzyżanowski, referat wygłosił delegat głównego zarządu Ligi Katolickiej na temat „Religja a państwo”.

Zabawę wiosenną urządza w niedzielę dn. 1 czerwca Katolickie Tow. Robotników w ogrodzie p. Piątkowskiego. W czasie koncertu loteria fantowa, koło szczęścia i t. d.

Z okazji święta P. W. i W. F. w dniu 1-go czerwca odbędzie się w Cieczrzu pod Strzelnem uroczyste poświęcenie i otwarcie strzelnicy.

Gniezno.

Na gorącym uczynku kradzieży przytrzymała p. Stanisława Kołodzińska, zamieszkała w Gnieźnie przy ul. Warszawskiej 34 niej. Jana Ptasieńskiego, który korzystając z chwilowej nieobecności właścicielki, wszedł do niezamkniętego mieszkania. Przy Ptasieńskim znaleziono 2 koszule wierzchnie, 3 złote obrączki oraz różne inne przedmioty, ogólnej wartości 200 zł. Pechowym złodziejem zaopiekowała się policja.

Przedszkole 69 p. p. urządza w niedzielę, dn. 1 czerwca pod protektoratem pp. pułk. Kluczyńskich, majówkę dla dzieci rodzin wojskowych w ogrodzie Strzelnicy. Program majówki przewiduje koncert orkiestry 69 p. p. oraz różne gry i zabawy. Początek o godz. 15.

Znowu kradzież roweru. P. Konradowi Gruberowi, zamieszkałemu w Kozłowie pow. Mogilno, skradziono rower, wartości 200 zł.

WRZEŚNIA. Pożar gospodarstwa. W Szczodrzewie pow. Września wybuchł w dn. 26 maja z niewiadomych dotąd przyczyn pożar, który mimo rozpaczliwych wysiłków strawił nie tylko dom mieszkalny, lecz również stodołę, chlew i 2 szopy z narzędziami rolniczymi, powodując szkodę na 50.000 zł. Poszkodowany Adam Duma ubezpieczony był na 30.000 zł.

nie protestowały. Wstyd przypomnieć kto, niech to już niepamięć pochłonięta będzie. „W Ludwikowie była restauracja i będzie restauracja” — grzmiąca opinia. A nieprawda. Dr. Rudkowski, niezmordowanej energii pracownik, wytrzymał ataki i dziś w Ludwikowie jest zamiast restauracji i piwiarni dla niedzielnych i świątecznych wycieczkowiczów — wzorowa, wspaniała, pańska wprost rezydencja dla gruzlików. Co ważniejsze i społecznie korzystniejsze, to czy tamto? Nie oczekujcie nawet odpowiedzi, gdyż w samem postawieniu pytania kryje się absurdalne zestawienie dwóch niewspółmiernych i sobie nie równorzędnych rzeczy.

Ludwikowo, gdzie właśnie wysiadamy, to wielkie sanatorium, jedynie zapewne w całej Polsce pod względem estetycznego wyrazu, panoramy położenia a przytem technicznych i instalacji, jakby się powiedziało modnym dziś terminem: ostatni „krzyk” współczesnych wymagań medycyny. Czego tu niema? Od kuchni aż do zabudowań dla personelu biurowego wszystko celowo skonstruowane, wygodne, praktyczne, wyzyskane. Nic, co by można usunąć i nic, co należałoby dodać.

Sam gmach na wysokim położony wzgórz, na skraju ogromnych, bujnych lasów sosnowych, w miejscowości wybitnie suchej, jakby wymarzony dla zaatakowanych gruzlicą; budzi jasne nastroje swą architekturą lekką, modernistyczną, stylizowaną charakterem polskiego domu. Dzieło z zdolnego i wypróbowanego inż. architekta Mendelskiego z Poznania. Obok miła w wyrazie swojskim willa dla lekarza naczelnego. Rady inspektorskie sprawuje dr. Majerski, wielki praktyk sanatoryjny.

Sanatorium Staszycówka - Ludwikowo, położone jest w czarującej miejscowości pod

Chełmno.

Nominacja. Jak się dowiadujemy, został zamianowany sędzią powiatowym w Kępnie (woj. poznańskie) p. W. Sawojski z Chełmna.

Tydzień Dziecka zainicjowało Tow. Opieki nad dzieckiem, w czasie od 25 maja do 1-go czerwca. W ub. niedzielę o godz. 9 odbyła się msza św. w kościele gimnazjalnym, zaś o godz. 1,30 pochód dzieci na majówkę do „Dworu Nadwiślańskiego”, gdzie odbyła się zabawa z różnemi niespodziankami. W poniedziałek wyświetlano film dla dzieci w kinie „Stylowem”. We wtorek odbyła się herbatka przy muzyce, w cukierni p. Frackowskiego, zaś w środę kwesta na cele towarzystwa. W czwartek koncert orkiestry wojskowej na plantach. W sobotę odbędzie się przedstawienie w kinie „Apollo”.

Sekcja zwłok tragicznie zmarłego ś. p. Leona Wiórowskiego z Pnia pow. chełmińskiego została przeprowadzona na miejscu przez komisję sądowo-lekarską, w dn. 21 maja. Ś. p. Wiórowski zmarł wskutek upływu krwi, gdyż eksplozja naboju wybuchowego spowodowała złamanie kości podudzia, rozerwanie wszelkich naczyń udowych.

Wycieczka Sokola. W niedzielę, 1 czerwca urządza miejsc. Tow. „Sokół” wycieczkę do Ostromecka. Zbiórka przed dworcem kolejowym o godz. 1,30 w południe.

Pogrzeb zasłużonego obywatela. Dn. 27 maja odbył się pogrzeb ś. p. Wincentego Wesołowskiego. Zmarły był długoletnim dyrygentem Banku Chełmińskiego, przewodniczącym Rady Miejskiej i długoletnim członkiem różnych instytucji społecznych. Kondukt pogrzebowy prowadził ks. prob. Bączkowski w asyście 4 księży. W pogrzebie wzięło udział Tow. Kupców Samodzielnych, Sokół, Bractwo Strzel.

Morderca z Pieruszyc przed sądem w Ostrowie.

Zakończenie sensacyjnego procesu i wyrok.

Z Ostrowa donoszą.

W dalszym ciągu rozpraw przesłuchano resztę świadków i biegłych.

Jako pierwszy zeznał świadek **Wł. Wróbel**, posterunkowy z Broniszewic Nowych, któremu oskarżony zgłosił o rzekomym napadzie i morderstwie. Konieczny udawał przed świadkiem wielką rozpacz. Badany na miejscu czynu, odpowiadał już spokojnie a zapytany o ślady krwi na uchu odpowiedział, że ratował on swego brata Stanisława i stąd prawdopodobnie pochodzą te ślady krwi.

Św. Br. Surma, nauczyciel z Pietruszyc o powiada, że oskarżony starał się o rękę jego siostry.

Św. Fr. Maisnerowiczowa, babka osk. zezna, że zamordowana córka (matka osk.) często oskarżała się przed nią na osk. Czesława, że domu w nocy nie pilnuje, że jest „nicpoty” i kradnie.

Poznaniem i stąd zapewne powstały takie hasły, aby nie umieszczać tam gruzlików, aby nie rujnować restauracji, bo gdzie latem podzieje się mieszczkański burżuazja niedzielnie przystrojony, piwo popijający na willegiaturze i opychający się sznytkami. „Niepodobno”, aby zakłócać sobie syty świąteczny spokój widokiem chodzących po lesie chudych gruzlików. I to byłoby cokolwiek słusze i tykomy miejskimi też się coś należy w niedzielę pogodną, prawda, gdyby nie to, że jest jeszcze Puszczykowo, a ta „Staszycówka” położona jest na maleńkim skrawku kilkudziesięciu tysięcy morgów lasów ludwikowskich, od dworca Ludwikowo w dość dużym promieniu.

Sanatorium Ludwikowo jest instytucją samowystarczalną, prowadzi tu: staw rybny, gospodarstwo trzody chlewnej, własne ogrodnictwo; jest własna elektrownia, własna mechaniczna i t. p. Niebawem rozpoczną się prace około pobudowania jeszcze jednego gmachu dla chorych. Będzie wtedy Ludwikowo prawdziwą oazą dla tych, którym los nieprzyjazny zgotował ciężką gruzliczą dolę.

Zwiedzamy kuchnię. — Coś nadzwyczajnego! Wszystko robi się mechanicznie. Nic tu z właściwego kuchniom nieprzyjemnego odoru. A obiad smaczny, pożywny i obfity. Co tu dużo pisać: Ludwikowo, to jedno z najlepiej w Polsce urządzonych sanatoriów, to nie sanatorium w ujęciu, potocznym powiedzeniu, to ufizyczniony poemat o sanatorium. A, iż szczerze piszę, niech posłuży za tej szczeroci dowód, że nikomu z moich czytelników nie życzę ani w tem, ani w jakimkolwiek innym sanatorium dla gruzlików przebywać, choćby to miało być sanatorium sto i tysiąc razy rozkoszniejsze, niż jest Ludwikowo. — Zdrowie gruntu!

Leon Sobociński.

Św. Trójcy, Tow. Rzemieślników, delegacja Zegarmistrzów i Tow. śpiewu Harmonja, która śpiewała nad grobem zmarłego.

Gościnny występ Teatru Pomorskiego. W poniedziałek, dn. 2 bm. zjeżdża do grodu naszego zespołu teatru miejsk. z Torunia i odegra w sali gimnazjalnej gimnazjum męskiego jedno z największych arcydzieł polskiej komedji p. t. „Zemsta za mur graniczny” Aleksandra hr. Fredry.

Kino „Stylowy” wyświetla „Cyryl Beelego”
Kino „Apollo” wyświetla dramata na tle rewolucji rosyjskiej p. t. „Miłość księcia Sergiusza”.

Z ruchu turystycznego. W ub. niedzielę zwiedziło nasz gród Tow. pomocników fryzjerskich z Bydgoszczy. Po wspólnej kawie odbyła się zabawa z niespodziankami. W strzelaniu do tarczy wziął I. nagrodę p. Robaczewski z Chełmna, II. nagrodę p. Abramowski z Bydgoszczy.

Śp. Augustyn Kurek. W sobotę, dn. 24. ubm. o godz. 20,30 zmarł po długich cierpieniach ś. p. Augustyn Kurek w 75 roku życia, właściciel majątności Kamłarki. Ekspozycja zwłok odbyła się w piątek, dn. 30 bm. z domu żałoby do kościoła w Lisowie.

CHELMŹA. Występ Teatru Miejskiego z Torunia. W niedzielę, dn. 1 bm. czeka publiczność m. Chełmży nieładna uczta artystyczna. — Teatr Miejski z Torunia, pomimo swej trudnej, lecz zaszczytnej misji krzewienia kultury polskiej na zachodnich kresach Rzeczypospolitej Polskiej, zjeżdża w dniu tym do Chełmży w swoim tournée po Pomorzu i odegra o godz. 8-iej wieczorem w sali kina „Cristal” jedno z największych arcydzieł komedji, nieśmiertelną 4-aktową „Zemsta za mur graniczny” Aleksandra hr. Fredry.

Św. H. Konieczna, siostra osk. opowiada, że póki ojciec żył, wszystko było dobrze. W gospodarstwie najwięcej pomagał Czesław. Z chwilą jednak, gdy ojciec umarł, osk. zaczął stronić od reszty rodzeństwa, okradał matkę i wieczorem zawsze oddawał się z domu. Gospodarstwo chciała matka zapisać synowi, Michałowi, o czym jednak oskarżony nie wiedział.

Dalsi świadkowie **Helena i Czesława Banachowskie**, zgodnie zeznają, że matka osk. często skarżyła się przed niemi na Czesława.

Św. Cecylja Surmianka zeznaje, iż oskarżony opowiadał jej m. in., że gospodarstwo otrzymał w następnym roku (t. zn. w roku 1930) i wówczas z nią się ożeni; wtedy też rodzeństwo swe spłaci, albo da im wykształcenie, a bratu Janowi da 6 mórg roli.

Biegły, psychjatra **prof. dr. Horoszkiewicz**, wychodząc ze stanowiska psychologicznego, uważa każde morderstwo masowe za czyn wyjątkowy, a zbadanie psychiki masowego mordercy za bardzo trudne i czasem zupełnie niemożliwe. Biorąc pod uwagę zeznania oskarżonego oraz zeznania świadków przychodzi się do przekonania, że działał on z zupełną premedytacją. Bezpośrednim powodem tego ohydliwego czynu był bezsprzeczny żal i przykrość, jakie oskarżonego spotykały rzekomo ze strony matki i rodzeństwa. Orzeczenie p. prof. Horoszkiewicza popiera w zupełności drugi biegły p. prof. dr. Borowiecki.

Dalej zeznawali jeszcze **św. K. Buszkiewicz**, przodownik policji śledczej i **St. Tomaszewski**, st. przod. pol. śledczej obaj z Ostrowa, którzy osk. badali na miejscu czynu i na posterunku w Pleszewie.

W końcu zeznają pp. **dr. Sikorski, dr. Ozdowski i dr. Wiżanka** — wszyscy z Pleszewa, którzy przeprowadzali sekcję zwłok pomordowanych. Ich zdaniem rany zadano ciężkim, ostrem narzędziem, a wszystkie ciosy (przeważnie w czaszki i szyje) były śmiertelne.

Zamykając na tem postępowanie dowodowe, przewodniczący p. dr. Gmurowski odczytuje jeszcze akta spadkowe po Fr. Koniecznym (zmarłym ojcu osk.) — na mocy których na każdego z członków rodziny przypadła dział w kwocie 1250 złotych.

Z kolei zabiera głos oskarżyciel p. prokurator **dr. Halotta**. W długim, bo blisko 3-godzinnym przemówieniu, zanalizował on czyn oskarżonego. Z zupełnym spokojem też wnosi o 7-krotną karę śmierci.

Świetne również było przemówienie obrońcy z urzędu p. mecenasa **Jankowskiego**.

Jak już podaliśmy w poniedziałkowym numerze „Dziennik Bydgoski” osk. Konieczny został skazany na siedmiokrotną karę śmierci przez powieszenie.

Z wędrowek po Wielkopolsce.

Com widział w Ludwikowie?

Zamiast wywiadu wycieczka. — „W Ludwikowie była restauracja i będzie restauracja”. — Nieprawda! Jest sanatorium! — Co za sanatorium? — Uparty w pracy dr. Rudkowski, — Czy jestem szczerzy?

(Od specjalnego korespondenta „Dzienn. Bydg.”).

Ludwikowo, w maju.

— Jestem korespondentem „Dziennika Bydgoskiego” i czy mógłbym od pana dyrektora uzyskać wywiad? — temi słowy interpeluję dr. Rudkowskiego, dyrektora Okręgowego Związku Kas Chorych na Wielkopolskę i Pomorze, zarazem wiceministra Ogólno - Państwowego Związku Kas Chorych Rzeczypospolitej.

— Nie, wywiadu nie udzielę — rzecze śmiejąc się mój szanowny interlokutor — ale zabiorę pana redaktora tym oto oczekującym na mnie autem do Ludwikowa, jeśli to panu dogadza. To będzie najlepsza forma wywiadu, bo kontrolowana pańskimi własnymi oczyma. Decyduję się momentalnie i w kwadrans rumak benzynowy z szybkością 70 klm. na godzinę przenosi nas do odległego od Poznania o 25 klm. Ludwikowa, do tego Ludwikowa, które dwa lata temu w prasie narobiło tyle wrzawy dyskusyjnej, pod demagogicznem hasłem oponentów: „W Ludwikowie była restauracja i będzie restauracja!” Co za konserwatyzm, i pomyśleć tylko, że pobudowaniu w Ludwikowie sanatorium dla gruzlików, co natęższe głowy a najwymowniejsze języki sil-

Z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 6 bm. włącznie apteka „Radziecka”, ul. Szeroka.

Z TEATRU POMORSKIEGO.

W sobotę, dn. 31 maja o godz. 20,15 poraz drugi barwna i melodyjna operetka Waltera Kollo p. t. „Baron Kimmel”, która publiczność na premierze wtorkowej przyjęła z niezwykłym entuzjazmem. Zabawna treść libretta, piękne melodie nucone przez publiczność po każdym akcie, doborowa obsada, piękne tańce i ewolucje oraz zachwycające dekoracje, wróżą tej operetce rekordowe powodzenie.

Wycieczka do Kruszwicy. Tow. Krajoznawcze urządza wycieczkę krajoznawczą do Inowrocławia i Kruszwicy dnia 1 bm. Wyjazd o godz. 8 rano z dworca Przedmieście. Koszty wycieczki do Inowrocławia 7 do 8 zł.

Zabawa Niższych Funkcjonariuszy państw. W dn. 31 maja odbędzie się wielka zabawa wiosenna, w sali Ogniska Stow. Młodzieży Katolickiej przy ul. Szosa Chełmińska, połączona z wieloma niespodziankami. Tani i dobrze zaopatrzony bufet na miejscu. Początek o godz. 7 wiecz. Na zabawę tę jak najprzejmiej zaprasza obywatelstwo komitet.

Wielki festyn Czerwonego Krzyża. Przypominamy w ostatniej chwili, że w niedzielę, dn. 1 bm. w Hali Powystawowej i „Cegielni” urządził Polski Czerwony Krzyż wielki festyn z zabawą dla dzieci, połączony z nieznanymi dotychczas atrakcjami.

Pożar strawił stodołę. Dnia 26 maja wybuchł pożar u rolnika Józefa Hagedorna w Lubliczu pow. Toruń, wskutek czego spaliła się stodoła oraz częściowo stajnia wraz z rozmaitymi narzędziami rolniczymi. Powstałe straty oblicza poszkodowany na około 3.000 zł. Stodoła i narzędzia rolnicze były ubezpieczone w Pom. Tow. Ubezpieczeń w Toruniu na sumę 4.300 zł, zaś stajnia w Tow. Ubezpieczeń „Port” w Warszawie na 3.800 zł. Pożar powstał od iskier parowozu przejeżdżającego po ciągu.

Pożar. Dn. 25 maja wybuchł pożar w zagrodzie rolnika Kalinowskiego Bolesława w Kamionce p. Toruń, wskutek czego spaliła się stodoła, chlew i stajnia, maszyny i narzędzia rolnicze. Powstałe straty oblicza poszkodowany na sumę około 30.000 zł. Spalone budynki ubezpieczone były w Pom. Tow. Ubezpieczeń w Toruniu na sumę 14.000 zł.

Popis gimnastyki rytmicznej. Dn. 1 czerwca o godz. 14,30 odbędzie się w kasynie garnizonowej (ul. Żeglarska) popis gimnastyki rytmicznej przedszkola, jakoteż klasy I. i II. Szkoły „Rodziny Wojskowej”. Wstęp dla dorosłych 1 zł, dzieci 50 gr.

Walne zebranie delegatów P. B. K. Dn. 3 bm. odbędzie się w sali kasyna garnizonowego zjazd delegatów kół okręgu Polskiego Białego Krzyża. Na porządku obrad: sprawozdanie zarządu, delegatów, wybór komisji rewizyjnej i inne.

Z komitetu „Tygodnia Emigranta Polaka”. Dn. 28 maja odbyło się w sali „Dworu Artusa” posiedzenie miejskiego komitetu „Tygodnia Emigranta Polaka”, przy licznych udziałach przedstawicieli władz i obywatelstwa. Obradom przewodniczyła p. wicewojewodzina Seidlitzowa. Na wstępie prof. Münich poinformował zebranych o zadaniach, jakie spełnić ma „Tydzień Emigranta Polaka”, które idą w dwóch kierunkach i to: 1) spopularyzowanie doniośnych zagadnień emigracji polskiej, 2) dążenie do utrzymania stałego kontaktu z wychodźstwem polskim i Macierzą. Kontakt 5-milionowego wychodźstwa polskiego z macierzą ma donieść znaczenie. W końcu dr. Seidlitzowa przedstawiła program tygodnia, na który się złożyła: nabożeństwo, przedstawienie w Teatrze Miejskim, szereg imprez, wykłady i odczyty i inne. Dla realizacji programu wybrano cały szereg sekcji i to: sekcję propagandową, zbiórki i imprezową.

Wycieczka parostatkami do Brduszcza. W ostatniej chwili przypominamy o wycieczce parostatkami do Brduszcza, urządzonej przez Policyjny Klub Sportowy w Toruniu. Wyjazd z Torunia o godz. 9 rano z przystani Żegluga Polskiej, róg ul. Św. Ducha, wyjazd zaś z Brduszcza statkiem luksusowym o godz. 19. Na miejscu festyn połączony z zabawą taneczną. Na statku i festynie przygrywać będzie muzyka kolejowa. Bilet przejazdu w obie strony 2,20 zł, dla dzieci bilety zniżkowe. Bilety wcześniej do nabycia w sklepie p. Sikory, zaś w dniu wycieczki przy przystani Żegluga Polskiej.

Kto miał szczęście? Dn. 29 ubm. odbyło się w sali posiedzeń Rady Miejskiej ciągnięcie loterii fantowej, urządzonej staraniem Komitetu Budowy Pomnika Poległych 63 p. p., przy udziale przedstawicieli władz i komitetu budowy pomnika. Ciągnięcia dokonały trzy dziewczynki ze „Ziobka”. Cenne fanty padły na Nr. 3589 (I. wygr. kuchnia wartości 1.200 zł), II. 2.610 (złoty zegarek i III. Nr. 2535 (dywan).

T. K. S. 29 — W. A. K. S. Gryf.

W dniu 1 bm. o godz. 17-ej na Stadionie Wojskowym (Bydgoskie Przedmieście) odbędzie się mecz piłki nożnej o mistrzostwo A klasy, pomiędzy drużynami T. K. S. 29 — W. A. K. S. „Gryf”. Mecz ten stanowić będzie niebywałą atrakcją dla miłośników sportu, gdyż walczące

z sobą i rywalizujące drużyny pretendują do mistrzostwa Pomorza.

OD REDAKCJI

Do Torunia. Na niepoważne wybryki „Słowa Pomorskiego” nie odpowiadamy. Pismo, które lubuje się w insynuacjach i łobuzerskich zaczepkach, a nie umie poważnej dyskusji prowadzić, nie zasługuje na poważne traktowanie. To samo pismo, które wszystkim łatki przypina, dziwnie milczy, gdy chodzi np. o rolę jednego z jego redaktorów w Legionie Wschodnim, a strasznie jest powściągliwe w sprawach takich swoich filarów, jak A. von Wysocki, Kolenda i inni.

Z Grudziądza.

Z Chrześ. Demokracji na Pomorzu. W środę, dn. 28 maja odbyło się zebranie zarządu Koła Ch. D. Grudziądza, w lokalu redakcji „Dziennika Bydgoskiego”, pod przewodnictwem prezesa inż. Michała Kołodziej. Uchwalono zwołać zebranie Koła na poniedziałek dn. 16 czerwca o godz. 20-tej w lokalu Kellasa. Na porządku obrad referat ogólnopolityczny i drugi sprawozdawczy z działalności Koła Ch. D. w Radzie Miejskiej.

W tym samym dniu o godz. 20 odbyło się zebranie zarządu wojew. Ch. D., pod przewodnictwem prezesa p. Kwaśniewskiego. Uchwalono, że zarządy Kół przeobrazi się na zarządy okręgowe i taki mandat udzielono zarządowi Koła Ch. D. Grudziądza, na którego czele stoi jako prezes inż. Michał Kołodziej. Sprawozdanie z działalności Stow. Chrześ. Uniwersytetu Rob. zareferował prezes p. Nowicki. W dyskusji zabierali głos pp.: Kwaśniewski, L. Jankowski, J. Nadolski, inż. Kołodziej, St. Kaszak, Michałak, Kunz. Sprawozdanie kasowe zdał skarbnik p. Drażek, które przyjęto do wiadomości.

Kwesta uliczna na Czerwony Krzyż. W niedzielę dn. 1 czerwca rozpoczyna się Tydzień Czerwonego Krzyża. Pamiętajmy o tem, nie załamujmy wszyscy grosza wدیوiego na P. C. K. Niech każdy daje ile może. Bogaty niech da więcej, biedniejszy mniej, ale dajmy wszyscy. Niechaj składki płyną obficie.

Kurs dla początkujących lekkoatletów. Z początkiem czerwca urządzi Sekcja lekkoatlet. „Sokoła” I. kurs praktyczny dla początkujących lekkoatletów, który odbędzie się trzy razy w tygodniu na boisku miejskim. Zgłoszenia przyjmuje prezes p. Banaszak, ul. Mickiewicza 1. 4 (skład cukierków).

Program zjazdu kół śpiewających okręgu II. który odbędzie się w Grudziądzu w dn. 1 czerwca: godz. 9,30: zbiórka towarzysząca śpiewających w ogrodzie Teatru przy ul. Marsz. Focha, gdzie odbędą się próby chórów ogólnych. Godz. 11,30: wymarsz chórów ze sztandarami do fary. Godz. 12: Solenne nabożeństwo u fary. Godz. 12,45: Otwarcie zjazdu na Rynku i odśpiewanie pieśni przez chóry ogólne. 1) Baga Rodzico, 2) O ziemi Ojców, 3) Hymn Pomorza, Moczyńskiego — wykonają chóry męskie. Po odśpiewaniu pieśni nastąpi pochód do

Poświęcenie sztandaru Tow. Powstańców i Wojaków w Rytle.

Tow. Powst. i Wojaków w Rytle obchodzi w niedzielę, dn. 1 czerwca uroczystość poświęcenia sztandaru. O godz. 9-ej zbiórka towarzysząca, o godz. 9,30 wymarsz do kościoła parafialnego, o godz. 9,50 poświęcenie sztandaru

i uroczyste nabożeństwo, o 12-ej po nabożeństwie wręczenie sztandaru i defilada, o godz. 13-ej wspólny obiad, wbijanie gwoździ, wieczorem zabawa taneczna.

Wiadomości z Tczewa.

Atak lotniczy i gazowy na miasto urzędnicze. W ub. niedzielę, jako w ostatnim dniu Tygodnia Lotniczego. O godz. 15,30 ukazały się nad miastem „nieprzyjacielskie” samoloty, odparte przez maszynówki, zaś oddziały P. W. zasłaniały dymem szereg większych gmachów w mieście.

Akcję obronną rzekomo planującą od pocisków samolotów Szkoły Morskiej przeprowa-

dziły składnie: straż miejska, portowa i kolejowa, zaś kolumna sanitarna ratowała „zatrutych” gazami. Po bojowych utarczkach odbyła się defilada oddziałów przed dowódcą 2-ego baonu strzelców, maj. Studzińskim.

Najechnięcie motocyklisty. W ub. niedzielę na szosie między Subkowami i Tczewem najechnął samochód gdański na motocyklistę p. Neumana z Tczewa, który odniósł dość poważne okaleczenia.

Za chlebem. Przez Tczew przejeżdżało 510 emigrantów do Ameryki. Skierowano wszystkich do obozu emigracyjnego w Wejherowie.

Zbiórka uliczna na L. O. P. P. Zbiórka uliczna przyniosła pomimo niepoгоды 290,89 zł, 4,27 guldenuw gdańskich.

Gościnne występy humorysty-recytatora, Karola Trojanowskiego. Ruchliwy gospodarz kawiarni „Esplanada” w Tczewie p. Żabiński, zaangażował na gościnne występy znakomitego humorysty-recytatora estradowego, p. Karola Trojanowskiego.

Znaleziono. Znaleziony pęk kluczy i branzoletka jest do odebrania w Magistracie pokój 9.

Komunalna Kasa Oszczędności powiatu wyrzyskiego w Wyrzysku

Telefon nr. 56

przyjmuje wkłady począwszy od 1 zł

i oprocentowuje:

Wkłady za wypowiedzeniem dziennym	6%
„ „ „ „ „ „ miesięcznym	8%
„ „ „ „ „ „ kwartalnym	9%
„ „ „ „ „ „ półrocznym	10%

Za wszelkie zobowiązania Kasy odpowiada Związek Komunalny powiatu wyrzyskiego całym swym majątkiem.

Wkłady na książeczki oszczędnościowe Kasy posiadają charakter funduszy ulokowanych z bezpieczeństwem prawnym (pupilarnem).

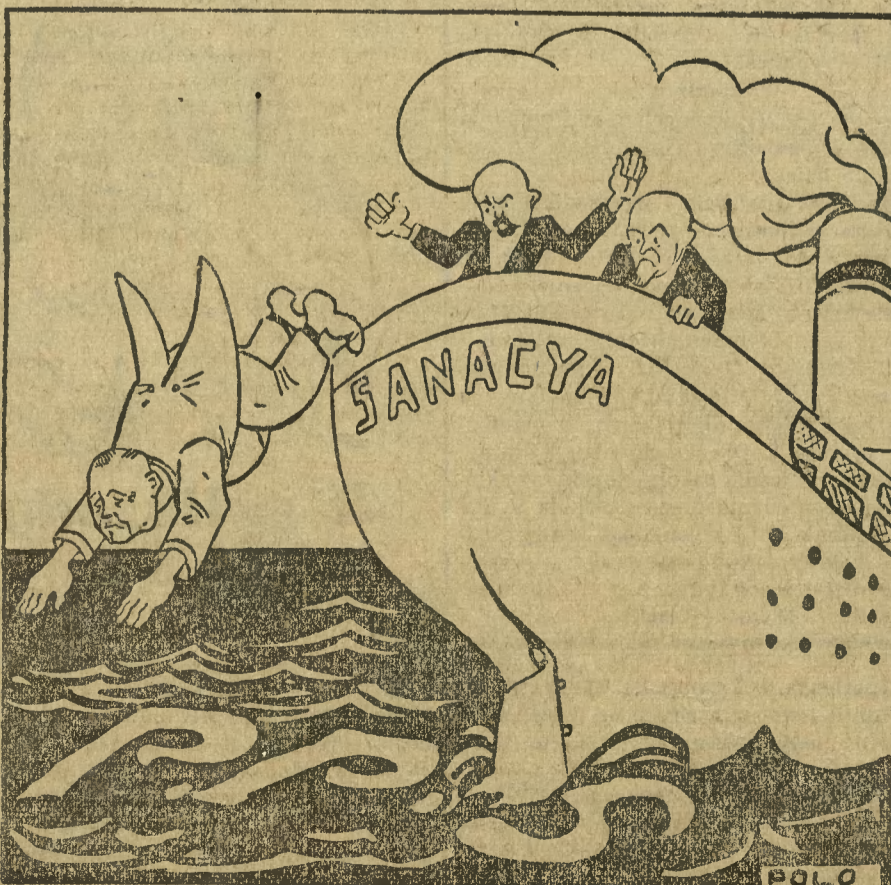
9584

WIERZCHUCIN KRÓLEWSKI. Międzywioskowe zawody sportowe. Dn. 1 bm. o godz. 14 odbędą się międzyklubowe zawody sportowe wójtostwa Wierzychucina Królewskiego. Udział w zawodach wezmą członkowie oddziałów P. W. z miejscowości: Wierzychucina, Marucina, Wiskitno, Wielki Łask, Wilcza, Lucim, Makowska i poszczególnych gmin i obszarów dworskich wójtostwa. Poza tem w osobnej konkurencji występują Stowarzyszenia Młodych Polek z Wierzychucina, Wielkiego Łaska i Makowska. Program zawodów jest obszerny i obejmuje: strzelanie z broni wojskowej, małowalibrowej, marsze, biegi kolarskie, oraz konkurencje lekkoatletyczne w biegach, skokach i rzutach. Zawody urządzi Wójtowska Komisja W. F. i P. W. z p. wójtem Górskim Janem na czele. Dla zwycięzców zostaną wydane nagrody. W skład komisji sędziowskiej zaproszono pp.: ppor. rez. Szewca z Wilcza, st. sierż. Jarchę z Koronowa, plut. Jasińskiego z Bydgoszczy, Siejka z Lucimia, Górskiego Edm. z Marucina, Beckiera z Makowska, Bońskiego z Dziedna, Ryckowskiego Z. z Wielkiego Łaska, Wejną z Wilcza, Kwiasa, Dmowskiego, Błocha i Kokożewskiego L. z Wierzychucina. Po zawodach odbędzie się zabawa dla uczestników w sali p. Belińskiego Stanisława w Wiskitnie.

WIĘCBORK. Koncert „Sokoła”. T. G. „Sokol” w Więcborku urządzi w niedzielę, dnia 1 czerwca w Parku Strzeleckim koncert, wykonany przez zespół muzyczny składający się z 24 osób, pod batutą kapelmistrza p. Andrzejewskiego z Poznania. W czasie koncertu popisy gimnastyczne. Program: godz. 12—13 koncert na Rynku, godz. 13 zbiórka na boisku i wymarsz do lasu; godz. 15—19 koncert i popisy gimnastyczne. Wieczorem zabawa taneczna na dwu salach; w hotelu p. Umińskiego i w Strzelnicy.

ROBAKOWO. Zabawa inwalidzka. Zw. Inwalidów Woj. urządzi dn. 9 czerwca, w drugi dzień Zielonych Świąt, zabawę taneczną w szkole Gorzuchowo, z której czysty zysk przeznaczony jest na ciężko poszkodowanych inwalidów.

Skok pana Czechowicza

czyli szczury opuszczają tonący okręt.

CORSO
DZIS PRZEMJERA!
KEN MAYN & RED
 W FILMIE P. T. (14929)
„ZŁOTO KALIFORNIJ”

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 31 maja 1930 roku.

KALENDARZYK

Dziś: Anieli Merici p., Petroneli.
 Jutro: Nikodema, Gracjana.
 Wschód słońca: godz. 3,47.
 Zachód słońca: godz. 20,9.

DYŻURY APTEK:

Od piątku dnia 30 maja do poniedziałku 2 czerwca pełnią dyżur:

- 1) Apteka Piastowska, Plac Piastowski.
- 2) Apteka Pod Złotym Orłem, Stary Rynek Marszałka Piłsudskiego 14

— Kolejowa Przychodnia Lekarska. Rozkład dyżurów lekarzy rejonowych w niedzielę i święta:

- 5) dr. Sielużycki, lekarz kolejowy, dnia 1. VI., ul. Grunwaldzka 143, telef. 404.

— Muzeum Miejskie przy Starym Rynku otwarte codziennie od 10—4, w niedzielę od 11—2. Obecnie w Muzeum wystawa prac malarskich i grawiur prof. Karola Mondrala.

WYPRZEDAŻ LIKWIDACYJNA
KONFEKCI DAMSKIEJ
 PŁASZCZE — SUKNIE — SWETRY
„CZESANKA”, Pl. Wolności 1.

TEATR MIEJSKI.

Dzisiaj w sobotę z powodu wyjazdu artystów dramatycznych na urlopy po raz ostatni w sezonie efektowny i emocjonujący dramat „Proces Mary Dugan”.

Jutro drugi i ostatni występ genialnego artysty K. Junoszy-Stępowskiego, który wraz z zespołem Teatru Nowego z Poznania ukaże się w przekomicznej tryskającej werwą i humorem komedji Verneuil'a p. t. „System Azais'a”. Baron Würtz w znakomitej interpretacji wielkiego artysty, pobudza publiczność do nieustannego śmiechu, która każde ukazanie się na scenie Junoszy-Stępowskiego wita salwą oklasków.

Chcąc umożliwić wszystkim zobaczenie tego największego artysty doby obecnej, ustalono ceny biletów zwyczajne.

W końcu przyszłego tygodnia odbędzie się premiera operetki Lehara „Ewa”.

Gdy się tak czyta gazety, to najrozmaitsze refleksje cisną się do głowy.

W Krakowie zginął onegdaj lotnik kapitan Krzak. Na wysokości 500 metrów nad ziemią oberwały się równocześnie oba skrzydła samolotu. Jak to możliwe? Nim samolot startuje, to trzech mechaników ma obowiązek zbadać sprawność motoru i umontowanie skrzydeł. To są dwa kardynalne momenta bezpiecznego lotu. I mimo to odpadają oba skrzydła naraz? Poza to coś się kryje, i zaniepokojona tym zdarzeniem opinia publiczna ma prawo od wojskowości żądać wyjaśnienia tak zupełnie niezwykłego wypadku.

Wczorajsza prasa donosi też, że Bank of England zniży stopę procentową na 2 i pół %. Jest to dowodem, że położenie na rynku pieniężnym jest zupełnie normalne, podczas gdy nam ciągle kręcą głowę, że nasza niekorzystna sytuacja wiąże się z ogólną złą koniunkturą w Europie. Ze u nas jest kiepsko i ciasno, widzimy ze stopy procentowej Banku Polskiego, która wynosi aż 7%. Tu zaznaczamy, że stopa procentowa Banku Holenderskiego w Amsterdamie wynosi za ledwie pół procent (0,5) i jest tendencja jeszcze dalszego jej obniżenia. W innych państwach nie musi więc być tak źle, jak to pp. Kwiatkowsy i Matuszewscy starają się w nas wmówić.

Jak donosi jedna z agencji prasowych, lewicowe stronnictwa w Sejmie przygotowują wniosek, aby skasować przysięgę jako akt państwowy, a zastąpić ją zwykłym ślubowaniem. Jest to wystąpienie nietylko antykościelne, ale godzące w podstawy moralne państwa w ogóle. Bo należy sobie uprzytomnić, jak często w sądach popełniane bywa krzywoprzysięstwo mimo całej świętości przysięgi. Cóż będzie się dziać dopiero, gdy przysięgę zastąpi ślubowanie? To, że fałszywe ślubowanie będzie karalnym, wiele na rzeczy nie zmieni. I fałszywa przysięga pod-

lega ciężkiej karze. Tej się jednak krzywoprzysięcy najmniej obawiają, bo udowodnienie takiej zbrodni jest na ogół bardzo trudne. Więcej działa tu na przysięgającego ten krzyż i Zbawiciel na nim. Są to symbole, które i niedowiarka napelniają szacunkiem i obawą, i dlatego ustawodawstwo przysięgę uznało jako jeden z najsilniejszych momentów moralnych przewodu sądowego. Skasowanie przysięgi równałoby się w przeważnej części wypadków podkopaniu sądownictwa karnego i cywilnego.

Do wszystkich gładz bydgoskich!

Z powodu poświęcenia boiska im. Światły przy ul. Nakielskiej, zbiórka wszystkich tow. bez sztandarów w niedzielę dnia 1. VI. br. o godz. 8,15 w ogrodzie p. Kleinerta IV. słuza przy ul. Wrocławskiej. Gniazdo V. ze sztandarem.

Czołem!

Przewodnictwo V-go Okręgu.

Dłoniom więcej pracy, ustom więcej chleba.

(Na święto Katolickiego Robotnika).

Niech Wam w dorocznej, ciężkiej pracy święto Dola się złości jak za króla Cwiczka.
 Byście chodzili z twarzą uśmiechniętą,
 By Wam się zdrowo wychowały „dziecka”,

Żeby precz poszły niepewne godziny,
 A pracy było bez liku, bez liku...
 (Ile zapewnień sejmowego krzyku!)
 By wciąż dzwiczęły młoty i maszyny.

Ten sztandar choć krwią pisany, lecz nie gniew
 Na nim widnieje: Bóg, Ojczyzna, praca—święta cnota
 Podjęły go krzepkie ręce stwardniałe od młota,
 W przestrzeń mknie poważny uroczysty śpiew...

Schylonych pracą rząd postaci kroczy
 I stalową linią ku słońcu wystrzela...
 Ci szarzy — nerwy świata, — zwrócili swe oczy
 Ku niebiosom lśniącym w dzień wesela.

Idą z pieśnią równą, miarową... Czasem o bruk
 But żelazem podkuty złotą skrą uderzy.
 Hej! Idą miarowo jak do szczęsnego dzwierz
 Żyłastemi dłońmi tłumiąc serca stuk.

Nad nimi porzecz jak skrzydła jaskółek
 Spowija wstęgami w twardych dłoniach drąg.
 Wiedzą, że są maszyną pełną dziwnych kólek,
 Poruszaną subtelną mocą mędrca rąk.

Szeregi suną sznurem bez końca... bez końca...
 Spoglądają spokojnie do jasnego nieba.
 Naszym duszom, o bracia, dajcie więcej słońca,
 Dłoniom więcej pracy! Ustom więcej chleba!

Niech Wam w doroczne znojnę pracy święto
 Raz z łez obeschnie znużona powieka —
 Byście chodzili z duszą uśmiechniętą...
 Poznali w sobie nareszcie człowieka.

Byście zrzucili niewolniczeminy,
 A wzięli tylko radość niepodzielnie!
 Aby w warsztatach trzaskały maszyny,
 Bestroską piosenką zadzwiczęły kielnie.

Stanisław Boruń.

Poświęcenie boiska im. Światły.

Towarzystwo Gimnastyczne Sokół Bydgoszcz V (Okole—Wilczak) urządza w niedzielę 1 czerwca br. uroczystość poświęcenia boiska im. Światły przy ul. Nakielskiej na Wilczaku.

Program:

Godz. 8,15: Zbiórka wszystkich towarzystw sportowych w ogrodzie p. Kleinerta przy ul. Wrocławskiej.

Godz. 8,45: Wymarsz z orkiestrą sokolą do kościoła św. Trójcy celem wysłuchania mszy św. Po nabożeństwie odmarsz ul. Nakielską na boisko.

Godz. 10,30: Otwarcie i wręczenie kluczy boiska przez Komitet Wychowania Fizycznego.

Godz. 10,45: Uroczyste poświęcenie.

Następnie: a) śpiew chórowy szkoła Marcinkowskiego, b) przemówienie przewodniczącego Komitetu Wych. Fiz., c) przemówienie prezesa Rady Miejskiej, d) deklamacja ucznia szkoły Marcinkowskiego, e) przemówienie prezesa V. Okręgu Sokolstwa Polsk., f) deklamacja ucznia szkoły Marcinkowskiego, g) przemówienie prezesa Sokola V. (Okole—Wilczak), h) występ pokazowy drużyny Sokola V. (Okole—Wilczak), i) wspólny śpiew „Boże coś Polskę”.

O godz. 15,30 koncert orkiestry sokolej i

— Jubileusz p. Franciszka Gierszewskiego. W dniu 1 czerwca rb. mija dziesięć lat od chwili, kiedy opiekun społeczny p. Franciszek Gierszewski, zam. przy ulicy Grunwaldzkiej 21 objął urządowanie w Wolnej Polsce jako obwodowy nacelnik obwodów Okole i Czyżkówek z ramienia Urzędu Opieki Społecznej. P. Gierszewskiemu należy się szczerze uznanie za jego obywatelską, bezinteresowną pracę.

różne niespodzianki w ogrodzie p. Kleinerta. Wieczorem na sali zabawa taneczna.
 Na powyższą uroczystość zaprasza się wszystkie towarzystwa sportowe, jak również sympatyków naszego gniazda.

U golibrody.

— Pan redaktor czytał odpowiedzi pana Matuszewskiego panu Czechowicz? Jak pan miszli, kto napisał prawdy, pan Czechowicz czy pan Matuszewski? Ja miszle, że oni oboje są bardzo mądre głowy i dlatego oni oboje zeigali. Co pan mówi, że nie wypada tak sze odzywać o ministrach... Panie redaktorze, minister co nie kłamie, to on nie może być minister. Ja niechce dotykać, z przeproszeniem, pańskiego honoru, ale co z pana byłby za redaktor, gdyby pan zawsze prawdy napisał? Pan by z pewnością nie szedział sobie teraz tak wygodnie u Katzen-dreuku, tylko pan by był zakitowany w kry-

Wycieczka

B. T. W.

parostalkiem do Ostromecka

w niedzielę 1-go czerwca rb.

Odjazd parostatków o godzinie 9³⁰ rano.

Bilety wcześniej do nabycia w firmie Ramisch, ul. Gdańska 5.

Żeńskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”.

Zebranie plenarne Żeńskiego Tow. Gimn. „Sokół” odbędzie się w środę dnia 4 czerwca br. o godz. 7,30 w sekretarjacie przy ulicy Dworcowej nr. 2.

Na porządku obrad referat p. inspektora Klóskowskiego.

Obecność wszystkich członkiń bardzo pożądana.

*

Nadzwyczajne walne zebranie oddziału Żeńskiego Sokola gniazda II. w Jachcicach.

Celem utworzenia samodzielnego gniazda żeńskiego, odbędzie się w czwartek dnia 5-go czerwca br. o godz. 7-ej w lokalu p. Orzykowskiego ul. Saperów 10 nadzwyczajne walne zebranie, na które liczny udział i punktualne przybycie wszystkich członkiń bardzo pożądana.

— Z kościoła garnizonowego. Jutro w niedzielę o godzinie 10,30 odbędzie się w kościele garnizonowym uroczyste odsłonięcie i poświęcenie nowo zbudowanego tabernakulum. Mszę św. odprawi ks. prof. Zieliński. Uprasza się wiernych o liczny udział w nabożeństwie

— Dzierżawa bufetu dworcowego w Skarszewach. Zwraca się uwagę inwalidów wojennych na ogłoszony przez dyrekcję Kolei Państwowych w Gdańsku publiczny przetarg na dzierżawę bufetu dworcowego w Skarszewach z terminem objęcia w dn. 1 lipca br. Bliższych informacji udziela wydział osobowych pokój nr. 221 codziennie prócz dni świątecznych w godz. od 11 do 13.

— Dwie wycieczki. W nadchodzącą niedzielę przyjeżdżają do Brdującego wygodnym statkiem luksusowym z Torunia członkowie tamtejszego klubu sportowo-oświatowego policji państwowej. Do Bydgoszczy przyjadą w tę niedzielę także młodzi handlowcy polscy z Torunia i Inowrocławia i wybierają się stąd wspólnie z bydgoskimi kolegami do Koronowa, gdzie zwiedzą stary klasztor Cystersów, uroczą Grabinę, górę Łokietka i pole bitwy z roku 1410, gdzie zgotowano Krzyżakom drugi Grunwald...

— Związek Pracowników Kupieckich przypomina wybierającym się na wycieczkę do Koronowa, że zbiórka jest o godz. 7,30 na placu przy głównym dworcu kolejowym. Odjazd autobusami punktualnie o godz. 8.

minału albo u mentekaptusy. Niepodobne? To jest bardzo podobne. Ja panu zaraz dam przykładu. Pan pisze, weźmy na to, artykułu o sytuacji. Ze ona jest bardzo korzystny, że z Belwederu idą na szwiat same mądry i praworządny poczagnienia, że Mussolini, ten prawdziwy włoski Mussolini, może naszemu panu Marszałku pucować buty i spodni. Co pan sze boj za takiego artykułu? Nic. Albo nawet pan dostanie za niego pochwały. A teraz weźmy przykładu, że pan jest w zły humor i pan pisze cały bezwzględny prawdy. Co może być wtedy? Prorokator, konfiskaty, sądu, procesu, skandalu...

Pan kręci z głowem, a przypomnij pan sobie, jak w różowego koloru mówił pan Czechowicz przedtem o sytuacji, gdy szedział w gabinetu, a jak on ji czarno wymalował, gdy już tam nie szedział. Gdzie pan ma gwarancji, że i po pana Czechowicz nie wyczagnie sze ręka sprawiedliwości, że i on nie pójdzie pod sądu i nie dostanie wyroku? Taki los może jeszcze spotkać pana Czechowicz, który był do niedawno belwederki Favorit. Jak ja to rozumiem tego Favorit? Nu, to jest taki kuń, na który sze robi stawki. Ino pan Czechowicz nie wyczynał do finiszu. On przedtem machnął kozła i skompromitował cały sanacyjny stajni!

najlepszy napój orzeźwiający
Silka Browaru Bydgoskiego
 Sp. z o. o. (11607)
 ul. Ustronie 6. Tel. 1603 i 1608

Do Towarzystw Śpiewaczych XXI. Okręgu

Podaje się niniejszem do wiadomości, iż od dnia 2 czerwca br. rozpoczyna dyrygent okręgowy druh Eichstaedt hospitację tych Kół, które zgłosiły swój udział w „Święcie pieśni” o nagrodę wędrowną w dniu 29 czerwca br.

Apelujemy zatem do dyrygentów i zarządów poszczególnych Towarzystw, aby pilnie i jak najstaranniej przygotowały się na lekcjach do śpiewania odnośnych utworów, aby dyrygentowi okręgowemu ułatwić poniekąd trudną i mozolną pracę.

Lekcja zbiorowa chorów mieszanych odbędzie się we wtorek dnia 17 czerwca, zaś chórów męskich w środę dnia 18 czerwca i to o godz. 20 na sali restauracji „Pod Lwem” ul. marszałka Focha 71.

Cześć Pieśni!

Zarząd XXI. Okręgu Wielkop. Związku Kół Śpiewaczych.

(—) Gutkowski, prezes okręgu.

(—) Franciszek Synoradzki, sekret. okręgu.

— **Muzeum miejskie.** Wystawa prof. Karola Mondrala (malarstwo i grafika) potrwa już tylko do niedzieli 1 czerwca br., poczem zostanie zamknięta, celem umożliwienia przygotowań do wystawy fotografii.

Wobec tego zaleca się, by każdy, kto interesującej tej wystawy dotąd nie zwiedził, uczynił to jeszcze w ostatni dzień przed jej zamknięciem.

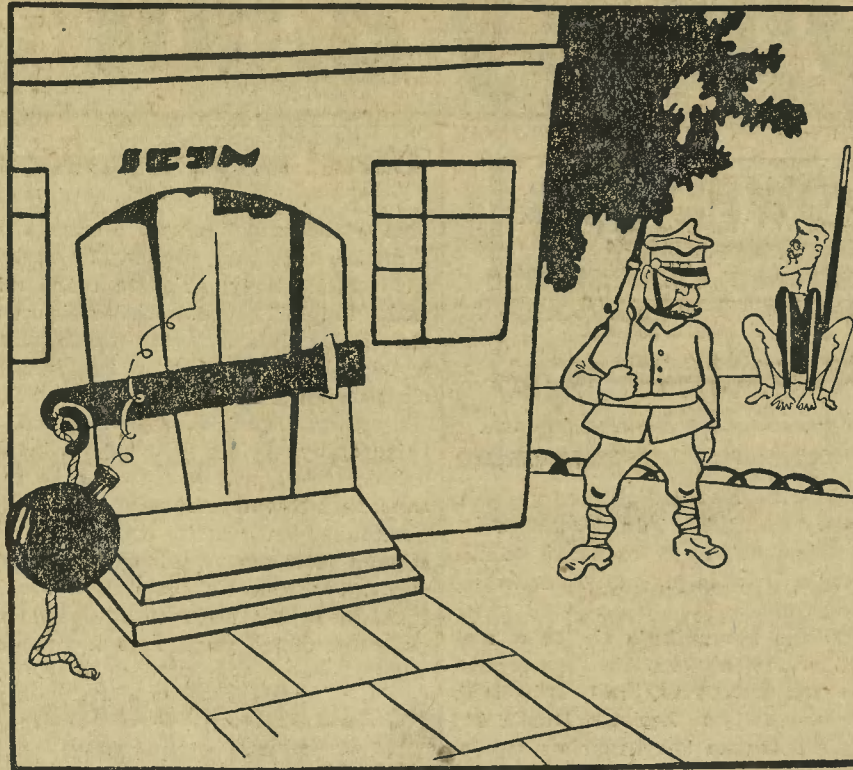
— **Zakład freblowski** przy ul. Jagiellońskiej 54 p. Marii Boruniowej przyjmie na czerwiec i lipiec jeszcze kilkoro dzieci do oddziału przygotowawczego. Zajęcia odbywają się w ogrodzie. Informacje od 4—6 pp.

— **Policja wzywa uszkodzonych.** W urzędzie śledczym na miasto stoł. Warszawa znajdują się przedmioty niewiadomego pochodzenia, zakwestjonowane zawodowym złodziejom i to: 5 prześcieradeł białych z niebieskim szlakiem, 4 sztuki zefiru kolorowego na męskie koszule, 1 sztuka płótna na ręczniki, 1 sztuka płótna białego na powłóczki, 4 sztuki surowego jedwabiu w różnych deseniach, 7 sztukek satyny w różnych kolorach, 7 sztukek dymki różnych kolorów i deseni, 1 sztuka gazy koloru bładozielonego, 1 sztukka dymki koloru białego na koszule i 1 sztukka caigu koloru zielonego. Poszkodowani zechcą się zgłosić do urzędu śledczego na miasto stołeczne Warszawa.

— **Wyroby tytoniowe podrożeją.** W kołach rządowych opracowywany jest plan podwyższenia dochodu z monopolu tytoniowego, co podwyższy ceny wyrobów tytoniowych. Jak słychać, ceny wyrobów tytoniowych mają być podwyższone o 25 procent, a to prawdopodobnie już w pierwszych dniach czerwca.

— **Pierwsza Wilk. Fabryka Instrumentów Muzycznych** w Bydgoszczy. Firma ta założona w roku 1894 przez właściciela, po długi latach doświadczeniach zagranicą, rozszerzyła swą działalność przy pomocy syna Jana Kielbicha na całą Polskę. W dowód zasług, energicznej pracy, wyróżniona została przez Ministerstwo Spraw Wojskowych i polecona pp. kapelmistrom wojskowym. Na P. W. K. w Poznaniu nagrodzona została złotym medalem oraz wysokim odznaczeniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Od dnia 1 do 22 czerwca wystawia swe wyroby na ruchomej wystawie w Bydgoszczy.

Sejm znowu zamknięty

i „naplombowany”.

— **Tow. Powst. i Wojaków Bielawy - Skrzetusko** urządza węgłę leśną dnia 1 czerwca za cmentarzem ewangelickim przy torze kolejowym do Rynkowa na którą uprzejmie zaprasza szanownych sympatyków leśnej zabawy do swego grona. Bufet, koło szczęścia, strzelanie o nagrody, rzucanie kólek i t. p. wypełnią program zabawy. Początek o godz. 13. Koniec 21. Wstęp wolny. Zarząd.

Książka Telefonów Rzeczypospolitej.

Za przykładem Francji nasze Ministerstwo Poczt i Telegrafów zamiast wydawania poszczególnych książek telefonicznych w każdym okręgu pocztowo-telegraficznym, przystąpiło do opracowania na rok 1931 jednej wspólnej dla całej Polski książki, która ukaże się pod tytułem „Spis Abonentów Państwowych i Koncesjonowanych Sieni Telefonicznych w Polsce” (z wyjątkiem m. st. Warszawy). Spis ten w drodze urzędowej będzie dostarczony wszystkim abonentom telefonów w Polsce (z wyjątkiem abonentów w Warszawie) i wydrukowany będzie w ilości 160.000 egzemplarzy.

Wiadomość o tak pożytecznym wydawnictwie z uznaniem powinny przyjąć sfery przemysłowo-handlowe, gdyż umożliwi im ono czerzenie niż dotąd korzystanie z międzymiastowej komunikacji telefonicznej, utrudnionej obecnie wskutek konieczności posiadania wielu książek telefonicznych, oraz da możliwość rozwinięcia żywej propagandy handlowej na całym terenie Państwa. (14220)

Posiadacze pożyczek

z lat 1918/21 muszą się zapoznać z memoriałem Związku Obrony Wierzytelności pod tytułem: „W sprawie dwóch miliardów”. Wyczerpujące przedstawienie historii i stanu waloryzacji pożyczek. Wskazówki praktyczne. Treść ustaw. Żądania wierzycieli. Cena 2,70 zł. Do nabycia w księgarniach i w Związku, Poznań, Zielona 2. Główny skład Księgarnia Uniwersytecka Poznań, ul. Gwarna 19. (21272)

Jubileuszowa Wystawa Ruchoma Prób i Wzorów Przemysłu Krajowego w Bydgoszczy.

W niedzielę, 1 czerwca br. o godzinie 12-iej w południe odbędzie się przy ul. Św. Trójcy 8 (ogród Kocerki) uroczyste otwarcie Wystawy Ruchomej Prób i Wzorów Przemysłu Krajowego. Wystawa ta stoi pod protektorem Ministerstwa Przemysłu i Handlu i służy propagandzie wyrobów przemysłu krajowego.

Za strzały ze „straszaka” srodze poturbowany.

Udając kawalera, chciał strzałami ze „straszaka” steroryzować rodziców panny.

Złe wychodzi się czasem na straszeniu ludzi bronią, jak źle wyszedł na tem niejaki p. N., człowiek żonaty, zamieszkały w Bydgoszczy, który strzałami ze „straszaka” chciał steroryzować rodziców młodej panny, za wyproszenie go z domu. Mając młodą i ładną żoneczkę, N. nie kontentował się ciepłym rodzinnym ogniskiem, lecz w przybranej roli „kawalera”, palił koperczaki d. młodej córki państwa C., zamieszkałych przy ulicy Chołoniewskiego 7. Rodzice panny przyjmowali N. u siebie w domu w przekonaniu, że jest kawalerem i ma uczciwe zamiary wobec ich córki, ale dowiedziałwszy się, że N. jest żonaty, postanowili zerwać z nim znajomość i zabronić wstępu do swego domu.

Gdy w ubiegłą niedzielę „kawaler” przyszedł do mieszkania państwa C., ci oświadczyli mu z miejsca, iż wobec tego, że wprowadził ich w błąd, odgrywając wobec nich i córki rolę kawalera, wypowiadają mu dom i proszą o natychmiastowe opuszczenie mieszkania, przyczem dla ułatwienia wyjścia otworzono przed nim drzwi.

N., znalazłszy się na kurytarzu, błyskawicznym ruchem dobył z kieszeni „straszak” (tercerol), i oddał z niego przez otwarte jeszcze drzwi trzy strzały, jeden po drugim, do mieszkania państwa C. W tym momencie przechodził kurytarzem jeden z lokatorów domu, p. P., a widząc strzelającego z browninga człowieka, pochwyił go szybko za rękę, aby przeszkodzić dalszemu strzelaniu. Z pomocą p. P. pospieszył też zaraz p. C. oraz inni domownicy, którzy będąc przekonani, że N. strzelał z prawdziwego browninga, rzucili się na niego, rozbroili, a następnie tak srodze poturbowali, że musiano zaważać pogotowie ratunkowe celem odwiezienia poturbowanego do szpitala, gdzie został zatrzymany, gdyż lekarz miał stwierdzić wstrząs mózgu u pobitego.

— **Osobiste.** Długoletni dyrektor poczty w Jarocinie, bydgoszczanin, został przeniesiony w stan spoczynku. O fakcie tym donosi miejsc. „Gazeta Jarocińska” co następuje: Urząd swój piastuje p. Śliwiński od powstania Polski, a więc zgórą przeszło 10 lat. Piastował swój urząd ku ogólnemu zadowoleniu. Podkreślić należy z uznaniem pracę i wysiłki p. Śliwińskiego, zwłaszcza w trudnych początkach po przejęciu poczty z rąk niemieckich, kiedy organizacja poczty uleżała zmianom w myśl nowych przepisów polskich.

Z zadaniami swego wywiązał się p. Śliwiński zawsze ku zadowoleniu przełożonych, a podwładnym służył zawsze przykładem obowiązkowości i gorliwości. Poza odpowiedzialną pracą służbową, która nie miała mu czasu zabierać zajmował się również gorliwie sprawami miasta, pracując w łonie Magistratu i doład piastując różne godności w komisjach miasta.

— **Ochronka Sióstr Elżbietanek** przy ulicy Petersona 2 urządza w niedzielę, 1. bm. o godzinie 2 po poł. wymarsz do Strzelnicy na zabawę dziecięcą, na którą Szan. publiczność serdecznie się zaprasza.

— **Wycieczka do Torunia.** Oddz. bydgoski P. T. K. „Touring-Klub” (Libelta 5, tel. 22-56) urządza w niedzielę, 1. bm. całodzienną wycieczkę do Torunia. W programie wycieczki dokładne zwiędzenie toruńskich zabytków historycznych pod fachowym kierownictwem. Zbiórka uczestników w westybulu dworca kolejowego o godz. 7,45 rano, odjazd 8,05 pociągiem osobowym do Torunia - Przedmieście. Uczestnicy sami wykupią sobie bilety jazdy kolejowej. W Toruniu wspólny obiad w schronisku P. T. K. ul. Podzamcze 9. Fotografowanie amatorów uprasza się o zabranie aparatów.

— **Egzaminy wstępne.** Dyrekcja Państw. Gimnazjum Klasycznego przy placu Wolności 4 podaje do wiadomości, że egzaminy wstępne do klasy I-iej odbędą się w dniach od 23—25 bm., do klas zaś wyższych (II.—VIII.) w dniach 26 i 27 bm. o godzinie 8-iej rano.

wicznym ruchem dobył z kieszeni „straszak” (tercerol), i oddał z niego przez otwarte jeszcze drzwi trzy strzały, jeden po drugim, do mieszkania państwa C. W tym momencie przechodził kurytarzem jeden z lokatorów domu, p. P., a widząc strzelającego z browninga człowieka, pochwyił go szybko za rękę, aby przeszkodzić dalszemu strzelaniu. Z pomocą p. P. pospieszył też zaraz p. C. oraz inni domownicy, którzy będąc przekonani, że N. strzelał z prawdziwego browninga, rzucili się na niego, rozbroili, a następnie tak srodze poturbowali, że musiano zaważać pogotowie ratunkowe celem odwiezienia poturbowanego do szpitala, gdzie został zatrzymany, gdyż lekarz miał stwierdzić wstrząs mózgu u pobitego.

Na miejsce zjawiała się policja, która spisała z zająciami odpowiedni protokół. „Straszak” (tercerol), wygląda zupełnie tak samo, jak prawdziwy browning, strzały zaś oddane z niego, nie czynią żadnej szkody, gdyż są bez kul; domownicy jednak nie mogli o tem wiedzieć i sądzili, że N. zamierzał pozbawić ich życia, za co mu też srogo zapłacili.

Do wyborców w okręgu gnieźnieńskim

Powiaty: obornicki, wrzesiński, gnieźnieński, średzki, wągrowiecki, mogileński

głosują 1 czerwca na listę nr.

Kartki wyborcze dla okręgu gnieźnieńskiego.

25

25

25

25

Pierwszy dźwiękowy
Kinoteatr „NOWOŚCI”
Mostowa 5. Telefon 386.
Pecz. o godz. 7 i 9, w niedz. o 3,20 i 5,10
Dzisiaj premiera!
Passepartout, za wyjątkiem prasowych
bilety zniżkowe i bezpłat. nieważne

Najnowyzy
szlagier
sezonu!
Najwspanialsze
arcydzieło
dźwiękowe p. t.

Upadły anioł

które oddaje wszelkie
szmery i dźwięki, śpiewy
i głosy.
W rolach głównych:
Nansy Carroll
i **Gary Cooper**

W programie wielka
„REWJA”
dźwiękowa, przebieg teatrów
Newjorskich p. t. **Małżeńskie**
przysięgi.
Szczegóły w afiszach!

— Dyrekcja miejskiej szkoły handlowej podaje do wiadomości, iż z nowym rokiem szkolnym 1930-31 otwarta będzie klasa trzecia jako nadbudowa szkoły dwuletniej. Absolwentom klasy trzeciej przysługują prawo zajmowania stanowisk II. kategorii w państwowej służbie cywilnej tak jak absolwentom szkół średnich ogólnokształcących i liceum handlowego. Program nauk klasy trzeciej obejmuje obok przedmiotów ściśle zawodowych: prawo cywilne i handlowe, prawo administracyjne, skarbowość i nauki ekonomiczne. Do klasy trzeciej przyjęci zostaną absolwenci szkół dwuletnich obecnej i dawni. Liczba miejsc w r. szk. 1930-31 ograniczona do jednej klasy. Zgłoszenia do klasy trzeciej i wpisy do klasy pierwszej przyjmuje dyrekcja szkoły w godzinach przedpołudniowych codziennie z wyjątkiem soboty. Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej jest ukończenie szkoły powszechnej siedmioklasowej względnie ukończenia najmniej trzech klas szkoły średniej ogólnokształcącej, ponadto dla wszystkich egzamin wstępny z arytmetyki i języka polskiego.

— **Związek b. zawodowych wojskowych**
— **Koło Bydgoszcz.** Dnia 17 maja rb. odbyło się nadzwyczajne walne zebranie w lokalu p. Blocha przy liczny udziałem członków oraz przedstawicieli z koła Grudziądź i Inowrocław w osobach pp. (prezesów) Neasa i Neukamą.

Następne miesięczne zebranie odbędzie się we wtorek 3 czerwca rb. w lokalu p. Blocha, naprzeciw sądu okręgowego, o godz. 8 wieczorem, na które zaprasza wszystkich członków zarząd.

— **Do Brzozy, do letniska nad jeziorem jezickim,** wyrusza dziś o 6 wieczorem autobus wycieczkowy. Jutro rano o 9. Odjazd z przed głównej poczty. Bilety po cenie wyjątkowej: 60 groszy.

Demoralizacja wśród dzieci.

Dnia 26. bm. zgłosił się do tut. policji Józef C., zamieszkały przy ulicy Rycerskiej, donosząc, że 13-letni Franciszek S., oraz 10-letni Kazimierz Z., dokonali na jego 7-letniej córce gwałtu. Policja wszczęła dochodzenia.

Wierzyć się wprost nie chce, że tak straszna demoralizacja panuje wśród dzieci, a jednak są na to dowody nie zbite. I gdzie szukać przyczyny tego zła, tej gangreny, toczącej duszę dzieci?... Bezwątpienia, że w pierwszym rzędzie winić za to trzeba rodziców, a zwłaszcza matki, które nie dbają o należyte wychowanie swych dzieci, nie starają się o dobry przykład dla nich, ale przeciwnie, same dają z siebie często jak najgorszy przykład, nie mając przed dziećmi żadnych tajemnic i nie kryjąc się z niczym przed nimi.

ZDUNY!

Agenturę Dziennika Bydgoskiego
u p. Soboty w Zdunach zlikwidowaliśmy.
Z dniem 1-go czerwca br. nową Agenturę powierzyliśmy

p. Stanisławowi Furmańskiemu
Rynek 413 — do którego należy zwracać się odtąd we wszystkich sprawach dotyczących prenumeraty naszego pisma. — Przedpłata „Dziennika Bydgoskiego” miesięcznie wynosi w agenturze zł 3,15, z odnośnikiem w dom zł 3,54, pojedynczy egzemplarz 20 groszy.

Kino Paw Krasńskiego 3
Początek o 7,10 i 9,10, w niedzielę od 4.
Bilety gratisowe i passepartout nieważne.
Zniżki ważne na 1-szy seans.
Ceny miejsc nie podwyższone.

Dzisiaj premiera bezsprzecznie największego filmu sezonu 1930 roku pod tytułem

Hrabia Cagliostro

według powieści Dumasa. W rolach głównych **Sittwe** i **Alfred Abel**. Dzieło największego awanturnika świata i uwodźciciela największych kobiet. Film trzyma widza w niebywałym napięciu. Takiego filmu jeszcze nie było i lepszemu nie będzie. Ze względu na drastyczne momenty film tylko dla **dorosłych**.

W niedzielę o g. 2,30
popołudniówka dra-
mat i komedia po zniżon.
cenach do 50 gr. bal. 1 zł.

ROWERY z MARKA „LUCZNIK”
DOBYPNE DLA WSZYSTKICH
PARTYWNE WYTWORNIŁO UZBROJENIA W WARSZAWIE
Fabryka Broni i Radomiu
Kierca Prezentacja i Sprzedaż „KAROL REIZIG” Warszawa, 110 Kierca 25

Sprzedaż: 12869
Poznań, Przechodnia 7, Dr. K. Höhenaue.

— **Polski Zbór Ewangelicki** komunikuje, że począwszy od niedzieli dn. 1 czerwca rb. przez miesiące letnie nabożeństwa odprawiane będą w kościele przy ul. Poznańskiej o godz. 8-ej rano.

Jednocześnie komunikuje się, że w niedzielę dn. 1 czerwca odbędzie się wprowadzenie w urząd nowoobranej rady kościelnej.

W pierwsze święto Zesłania Ducha św. odbędzie się doroczna confirmacja młodzieży po raz pierwszy przystępującej do Komunii św.

— **Wykład o Vlastimilu Hofmanie.** Miłośników sztuki zainteresuje z pewnością wykład o znanym malarzu współczesnym Vlastimilu Hofmanie, który wygłosi we wtorek dnia 3 czerwca br. o godz. 8-ej wiecz. w lokalu Klubu Pań, Świętojańska 18 I., dr. Sztandynier.

ZABAWY.

Wielką zabawę leśną urządza Związek Niższych Pracowników Poczty przy ul. Gdańskiej za Szkołą Oficerską dnia 1 czerwca br. Komitet zabawowy przygotował cały szereg miłych niespodzianek i zabaw towarzyskich. Przygrywać będzie orkiestra. Bufet na miejscu. Niżsi pocztowcy zapraszają szerokie sfery obywatelstwa bydgoskiego b. serdecznie.

— **Zabawa Szwederowian.** W niedzielę 1 bm. urządza Tow. Powst. i Woj. Szwederowo w lesie przy szosie Kujawskiej zabawę leśną połączoną z koncertem oraz grami towarzyskimi. Bufet na miejscu, a furmanki kursować będą co 10 minut z ul. Kujawskiej — róg Sierocej na miejsce i z powrotem. Cena przejazdu od starszych 20 gr, a od dzieci 10 gr. Wszyscy więc dążmy do lasu na zdrowe powietrze i towarzyską zabawę szwederowianów, na którą serdecznie zaprasza zarząd.

— **Zabawa wiosenna Jazdy Sokolej.** W sobotę dnia 31 bm. w sali „Pod Lwem” odbędzie się piękna zabawa wiosenna Jazdy Sokolej. Przygrywać będzie doskonała orkiestra. Zabawa zapowiada się znakomicie. Zarząd Sokoła konnego zaprasza najuprzejmiej druhów i drużny nietylko z Bydgoszczy, ale i z okolicy oraz wszystkich sympatyków sokolstwa, a przede wszystkim wielbicielek „koniarzy” bydgoskich.

— **Wycieczka.** Tow. Powst. i Wojaków Wilczak—Okole urządza w niedzielę dnia 1 czerwca br. wycieczkę do Oplawca. Odjazd z małego dworca kolejowego nastąpi o godz. 13,30, przy 50% zniżce.

Na miejscu moc niespodzianek.
O jak najliczniejszy udział członków z rodzinami i gości prosi Komitet.

Oszust w roli wywiadowcy.

Znany do-
brze władzom policyjnym aferzysta niejaki Franciszek Mason, pochodzący rzekomo z Królewskiej Huty, objężdża różne miejscowości Polski i przedstawiając się za przedstawiciela nieistniejącego wcale „Związku wywiadowców polskich” w Królewskiej Hucie, przyjmuje różne zlecenia a la Scherlock Holmes od firm i osób prywatnych, pobierając zgóry zapłatę. Oszust dowiedział się o kilku firmach w Bydgoszczy, które związane są różnymi sprawami handlowymi z firmami w Królewskiej Hucie i również naciągnął je w ten sposób na dosyć poważne sumy. Ostrzega się przed tym niebieskim ptakiem i jako aferzystę, należy przy napotkaniu oddać go w ręce kompetentnych władz.

Podawał się za fakira, a był włamywaczem.

W Hotelu Pomorskim, przy ulicy Melchjora Wierzbickiego, zamieszkiwał przez pewien czas 22-letni Józef Materek, który chodził po podwórzach domów, popisując się dla zarobku różnymi sztuczkami magicznymi; w hotelu zaś podawał się za fakira indyjskiego. W nocy z 27 na 28 bm. „fakir indyjski” włamał się do restauracji hotelowej i skradł tam 50 zł gotówki, pewną ilość zakąsek i 12 litrowych butelek likieru, ulatniając się następnie przez okno.

— Szkoła im. J. Kochanowskiego przy ulicy Nowodworskiej urządza na zakończenie „Tygodnia Dziecka” w niedzielę, 1. bm. o godz. 2 konferencję rodzicielską, na którą zaprasza wszystkich rodziców i opiekunów.

— **Pożegnałny wieczór zespołu artystów** Bracia Dorian w kawiarni „Savoy” odbędzie się w dzisiejszą sobotę z bardzo bogatym programem.

— **Ostre strzelanie bojowe.** Dnia 4 czerwca przeprowadza 61 p. p. Wilk. ostre strzelanie na strzelnicy bojowej 15 dyw. piech. w Jachcicach. Wszelkie drogi w tym kierunku strzeżone będą przez posterunki własne.

— **Ostatnie dni strzelania z wiatrówek.** Dziś w sobotę ostatni dzień strzelania z wiatrówek o nagrody wystawione przez Tow. P. i W. Szwederowo. Chcesz mieć pamiątkę, to spiesz do lokalu p. Kołodzieja (ul. Ugory 25), tam właśnie odbywa się strzelanie z wiatrówek. Zakończenie o godz. 22-ej, poczem nastąpi rozdanie nagród.

— **Otwarcie ogrodu „Resursy Kupieckiej”** odbędzie się w niedzielę 1. bm. pod kierownictwem Jana Sentkowskiego. W programie przewidziane są występy artystyczne na scenie, koncert doborowej orkiestry i różne niespodzianki. W niedzielę i święta dwa przedstawienia o godz. 16,30 i 20,15. Początek koncertu i występów w jutrzejszą niedzielę o godzinie 16,30. W razie niepogody cała impreza odbędzie się w sali. Zwracamy uwagę na dzisiejsze ogłoszenie.

— **Nowy nabytek General Motors.** General Motors Corporation nabyło ostatnio „Allison Engineering Company” w Indianopolis w Stanie Indiana. Rzeczona firma buduje głównie silniki samochodowe. General Motors nastawiło „Allison Engineering Company” głównie na produkcję silników typu Diesel.

— Orkiestra damska, pierwszorzędnego zespołu, od dziś w restauracji „Zagłoba” przy ul. Gdańskiej 165. Szczegóły w ogłoszeniach.

PROGRAM W KINACH.

CORSO. Dzisiaj premiera filmu p. t. „Złoto Kaliforniji”. W roli głównej Ken Maynard, ze swym fenomenalnym koniem „Tarzanem”. Nadprogram wymieniona komedia p. t. „Rybak z zamiłowaniem” oraz bardzo ciekawa aktualność

KRYSTAL. Zapowiedziany na dzień wczorajszy wielki obraz, odznaczający się przepychem dworu cara Piotra Wielkiego p. t. „Katarzyna I” nie przybył do Bydgoszczy na czas, gdyż samolot z Warszawy z powodu przeciążenia nie przyjął filmu. Zatem dzisiaj można będzie już skorzystać z tej uczy artystycznej, jaką daje powyższy film, o którego wartości, pisaliśmy wczoraj.

MARYSIENKA celem zaprowadzenia nowych instalacji w dniu dzisiejszym na czas dłuższy została zamknięta.

Pierwszy dźwiękowy kino-teatr „Nowości”. Dzisiaj premiera najwspanialszego arcydzieła dźwiękowego p. t. „Upadły anioł”, reżyserji słynnego Richarda Wallace. Dramat osnuty na tle najciekawszych i wzruszających wydarzeń współczesnych, oddaje wiernie wszystkie efekty, głosy, śpiewy. W rolach gł. Nancy Carroll i Gary Cooper. W programie cudowna „Rewja” dźwiękowa, najnowszy przebieg teatrów nowojorskich, jak wspaniałe tango w wykonaniu słynnej pary tancerzy Dorothy Berke i Jose Alvareza, oraz groteska Maxa Fleischera, szczyt humoru w muzyce i treści.

OKO daje dziś wspaniały dramat produkcji polskiej p. t. „Ziemia obiecana” z Jadwigą Smorską w głównej roli. Na scenie występy elektro-tanecznej atrakcji

PAW dziś wystawia dzieje największego awanturnika świata p. t. „Hrabia Cagliostro”. W rolach głównych Sittwe i Alfred Abel. Film oszałamia widza i trzyma go w niebywałym napięciu. Ze względu na drastyczne momenty, film tylko dla dorosłych.

WOJSKOWE wyświetla sensacyjną premierę z ulubieńcem publiczności Harry Peel'em i jego partnerką Betty Bird w filmie pełnym humoru i sensacji p. t. „Nocna taksówka”.

Przy dolegliwościach żołądkowo-kiszczkowych, braku apetytu, atonji kiszki, wzdęciach, zgadze, odbijaniach, ogólnym podrażnieniu, bólach głowy migrenowych zastosowanie 1—2 szklanek naturalnej wody gorzkiej **Franciszka-Józefa** wywołuje doskonałe opróżnienie przewodu pokarmowego. Opinie szpitalne wykazują, że nawet obłożnie chorzy chętnie biorą wodę **Franciszka-Józefa** i czują potem znaczną ulgę.

Podziękowanie.

General. Przedst. „RADIUMCHEMA”
St. Joachimsthal
Warszawa, ul. Śniadeckich 22.

Stwierdzam z przyjemnością, że nabyłem u W.Panów poduszeczkę radową „RADIUM-CHEMA”, która oddała mi dobre usługi przy uporczywych bólach neuralgicznych ramienia. Poprzednio przez dłuższy okres czasu stosowałem najróżniejsze inne środki bezskuteczne, a dopiero kompres WPanów przyniósł pomysłne skutki.

(—) Antoni J. Landau,
Adwokat, Śniadeckich 10
Telef. 1627 i 75-65.

14230)

**W pierwszych
10-ciu latach**

winna każda matka dziecko swe myć
i kąpać tylko za użyciem czystego la-
godnego

**MYDŁA
DLA DZIECI NIVEA**

Dziecko będzie jej za to wdzięczne,
gdyż zaoszczędzi sobie w przyszłości
wiele kłopotów o zachowanie dobrej
cery. Mydło Nivea jest wyrabiane
według przepisów lekarskich specjal-
nie dla wrażliwej skóry dziecka.

Cena: Zł. 1.50

Światła, powietrza i słońca! a do tego

KREM NIVEA

W ten sposób otrzymamy zdrową i wspaniale opaloną skórę.
Postępujemy tak również w dni pochmurne, ponieważ już wiatr
i świeże powietrze przyczyniają się do opalenia skóry. Ciało
winno jednakże być *sudie*, jeśli wystawia się je na bezpo-
średnie działanie słońca. Nie zapominajmy o *poprzednim*
natarciu kremem Nivea, w ten sposób bowiem usuwamy nie-
bezpieczeństwo bolesnego, spalenia skóry. Nivea krem jest
jedynym kremem, zawierającym euceryt. Na tem właśnie
polega jego skuteczność.

Tubki po Zł. 1.35 i 2.25 | Pudełka po Zł. 0.40, 0.75, 1.40 i 2.60

Wyrób krajowy firmy PEBEKO, sp. z o. odp. w Katowicach

19297

**Związek Zawodowy Pracowników
Farmaceutycznych walczy o swój byt.**

W tych dniach odbyło się w Bydgoszczy w sali Centrali Związków Zaw. (ul. Jagiel-
lońska 27), przy licznych udziałach członków
II. walne zebranie Związku Zawodowego
Farmaceutów Pracowników oddziału byd-
goskiego. Po zagajeniu przez przewodniczą-
cego wystąpiono z referatami, p. tyt.: „Ideo-
logia związków farm.“, „Organizacja zwią-
zków farmaceutycznych przedwojennych i
powojennych oraz ich cele“ i „Ustawa apte-
karska“.

Po przerwie odbył się wybór zarządu, w
skład którego weszli pp.: mag. Tarasiewicz,
mag. Łapczanka, mag. Nowak, asyst. Boc-
kowski, asyst. Krośnicki, asyst. Pienczew-
ski, prakt. Eliszewski, prakt. Adamski; do
komisji rewizyjnej pp.: mag. Roźniakowski,
asyst. Lipski, asyst. Siewert. W wolnych
wnioskach walne zebranie uchwalilo nastę-
pujące rezolucje:

1) Walne zebranie wzywa nowo wybra-
ny zarząd, ażeby urządził w okresie dwu-
miesięcznym akademję, poprzedzoną uro-
czystą Mszą św. z okazji założenia Oddziału
Bydgoskiego Zw. Zaw. Farm. Pr. Rz. P.;

2) domaga się, aby Związek w najkrót-
szym czasie spowodował zwołanie konfe-
rencji ze Związkiem właścicieli aptek, ce-
lem omówienia wielu piękających spraw, ty-
czących zawodu aptekarskiego;

3) domaga się zmniejszenia opustu Ka-
som Chorych z 30% na 20% od receptury;

4) Walne zebranie wzywa Związek w
Warszawie, aby wszczął akcję zmierzającą
do ograniczenia w zakładaniu aptek Kas
Chorych, gdyż apteki Kas Chorych ograni-
czają wolny wybór apteki przez klienta cho-
rego z jednej strony, a z drugiej przyczy-
niają się do upadku istniejących aptek pry-
watnych;

5) wypowiada się kategorycznie przeciw
poniżającej godność zawodową, reklamie
apteki w prasie codziennej;

6) domaga się podwyżki taksy laborum
i taksy za towary;

7) domaga się od czynników rządowych
jak najszybszego wprowadzenia w życie no-
wej polskiej ustawy aptekarskiej i farma-
kopei polskiej;

8) domaga się rodzaju autonomji dla za-
wodu aptekarskiego, aby w sprawach apte-
karskich decydowali wyłącznie aptekarze,
a nie jak dotychczas: lekarze, prawnicy i
inni;

9) wychodząc z założenia, że tylko sy-
stem koncesyjny może ochronić zawód apte-
karski od ujemnych skutków wolnej kon-
kurencji, oraz może się przyczynić do po-
stawienia apteki na należytem położeniu

pod względem etyki zawodowej, jak rów-
nież urzędów, wypowiada się za utrzymanie
tegoż. Przy nadawaniu koncesyj win-
ne być brane pod uwagę przedewszystkiem
względy: społeczny i rozwój zawodu. Pierw-
szeństwo w uzyskaniu koncesji winni mieć:
aptekarze: a) o najwyższych kwalifikacjach
naukowo-zawodowych, b) o najwyższym wy-
robieniu społeczno-zawodowym, c) w okre-
sie wieku lat 30—45, d) aptekarze nowego
typu. Tylko powyższa lista pierwszeństw
może zapewnić, że aptekami kierować będą
ludzie dający największą gwarancję w pro-
wadzeniu etycznym, wzorowym i twórczym;

10) Walne zebranie kategorycznie wypo-
wiada się przeciw ograniczeniu ustawy pie-
niężnej przy nadawaniu koncesji, przyczem
wojew. winno zasięgać opinji Zaw. Zw. Pr.
Farm. Rz. P.

Koleżanki i kolegów miasta Bydgoszczy,
okolicy oraz całego woj. pomorskiego wzy-
wa nowo wybrany zarząd — zapisujcie się
w szeregi związku, gdyż jedynie zjednocze-
ni i dobrze zorganizowani wywalczą może-
my lepsze jutro dla naszego zawodu.

Teraz, kiedy studja farmaceutyczne roz-
szerzono do lat 4, kiedy od adeptów farm.
wymaga się matury i 4-ro letnich uniwersy-
teckich studjów, musimy domagać się odpo-
wiednich warunków pracy oraz należytego
i zgodnego traktowania nas. Zdajemy sobie
dobrze sprawę z wielkiego naszego postan-
nictwa niesienia pomocy lekarskiej chorym
i dlatego dążymy będziemy, aby instytucje tak-
kie, jak apteki, stanęły na najwyższym sto-
pniu swego zadania.

Dziada Polikarpa śpiewanie.

Bierz, człowiecze, z maja przykład,
Z roztropnej natury!

Niepotrzebnyć będzie wykład
Ni patent matury...

Niech słońeczko cię pogłaska,
Niech cię bżowy kwiat odorzy,
Niechaj słowik pieśń zamlaska
O miłości i o róży.

To ci starczy na czas długi,
Coby zdobyłś chwilkę;
I tyś blask, bez, słowik drugi,
Byleś zechciał tylko.

Darem niebiosa nasycony
Przez ten cudny czas majowy,
Możesz siać na wszystkie strony
Blask dobroci czynem, słowy.

Przedtem wszakże zawrzyj spółkę
Ze skrzętnością, pracą!

Poprzednicy Migdalewicza i Hodura.

(Kartki z dziejów innowierstwa, bluźnierstwa i odszczepieństwa w Bydgoszczy).

Uwagę ogółu katolickich czytelników na-
szego pisma zaprzęta w ostatnim czasie
sprawa Migdalewicza z Leszna i brzydkie
jego napaści na wiarę św. i duchowieństwo
katolickie, zwalczające odszczepieństwo. Nie
tak dawno temu dużo pisano o Hoduro-
wach.

Ponieważ część tego sekciarstwa i no-
winkarstwa już się załamała a niedobitki
w Warszawie przeszły do kościoła reformo-
wanego, tworząc tzw. Polsko-Narodowy Ko-
ściół Reformowany — Hodur ze swoimi ba-
ranami amerykańskimi przybywający la-
tem do Polski „z wycieczką“ nie będzie
zbierał tutaj laurów. Przy wyładowaniu w
Gdyni, jak przebakują, młodzi Obozu Wiel-
kiej Polski, zamierzają „narodowemu“ apo-
stolowi zgotować owację...

O tem, że Hodur i przyglupek Migdale-
wicz (wypuszczony z demu warjatów) mieli
tutaj poprzedników, może nie wszyscy wie-
dzą. Pozwólcie więc staremu szperaczowi
odczytać pożytkie kartki z przeszłości:

Miała Bydgoszcz nowinkarzy już z cza-
sów Marcina Lutera. Podobno sławny „re-
formator“ Jan Seklucjan, kaznodzieja po-
znański, później królewiecki, urodził się w
Bydgoszczy, chociaż ks. Warmiński i inni
historycy reformacji powątpiewają, czy tu
nie zaszła omyłka i szwabskiego Bamberg
nie wzięto za Bromberg...

Naleciałości po wojnach szwedzkich usu-
nęli gorliwi Jezuici bydgoscy.

Okupanci pruscy na prośbę kolonistów z
Łęgnowa sprowadzili 1773 roku z Branden-

burgji pastora **Gerhardiego**. Niedowiarek
Fryderyk, król pruski, przeznaczył im sto-
dołę w starej żupie solnej na dom modlitwy.
Magistrat bydgoski poskarżył się królowi
na Gerhardiego, że **źle żyje z żoną** i wywo-
luje **publiczne zgorszenie!**

„Dobrodziejka“ Olszewska z Warszawy
podarowała 1778 r. innowiercom piąsnicę
koło Grodzka (dzisiejszy stary cmentarz
przy ul. Jagiellońskiej), gdzie wilki wyly
nocami...

Bojowego przedstawiciela znalazł wzra-
stający w siły w niemczonej nagwałt Byd-
goszczy luteranizm w osobie pastora **Rom-
berga**, który w roku 1844 napisał broszurę
potępiającą tych ewangelickich braci **kur-
kowych**, którzy stale asystowali podczas
procesji Bożego Ciała.

W tym czasie zaczął się u nas szerzyć
tzw. **ruch apostołski**. Odszczepieńcom —
Rongemu i Dowiatowi, nie udzielił Rom-
berg gościny w swoim zbiorze, natomiast
przez wyrafinowanie pozwolił księdzu **Czer-
skiemu** z Piły wygłaszać kazania w starym
kościółku na Żabiej (gdzie dziś miejska hala
targowa). Zbór niemiecko-ewangelicki obu-
rzał się na postępowanie Romberga, nie ży-
cząc sobie waśni religijnych i pragnąc żyć
w zgodzie z miejscowym katolickim prob-
szczem **ks. Turkowskim**, ostro występują-
cym przeciwko bluźniercy Czerskiemu.
Romberg jednak wiedział co czyni: dnia
29 sierpnia 1853 odszczepieńczy i duchowni
„**chrześcijańsko-katolickiego**“ zboru w Byd-
goszczy jawnie przeszli do zboru luteran-
skiego!

Gdzie tylko Czerski się pojawił — wzra-
stało szatańskie nasienie. Do poważnych
zaburzeń (tak jak rok temu z Hodurowa-
mi w Toruniu) przyszło z powodu Czerskie-
go w Poznaniu. Z Poznania, skąd go wype-
dzono, przybył Czerski do Bydgoszczy i wy-
dał tutaj 1845 r. w języku niemieckim dzieł-
ko pod tytułem: „Die Rechtfertigung meines
Abfalls von der römischen Hofkirche“, za-
wierające usprawiedliwienie jego wystąpie-
nia z Kościoła rzymskiego. W dziełku tem
twierdził Czerski najbezczelniej, że

1) papież nie jest od Boga ustanowioną
głową Kościoła;

2) nauka Kościoła rzymsko-katolickiego
sprzeciwia się nauce Chrystusa Pana, zwi-
szcza co do spowiedzi, bezżeństwa, mał-
żeństw mieszanych, relikwii i obrazów, ję-
zyka liturgicznego i komunji;

3) że księża nie żyją w duchu chrześci-
jańskim, a stanowią odrębną kastę i zapo-
minają, że wszyscy ludzie mają równy u-
dział w Królestwie Bożem.

Wspomniany Czerski urodził się 1813 r.
w **Warlubiu** na Pomorzu; seminarjum du-
chowne ukończył w Poznaniu, a kiedy o-
trzymał tamże wikariat, publicznie zaczął
piętnować postępowanie dostojników ko-
ścielnych. Słusznie go podejrzewano, że był
narzędziem rządu pruskiego. Chodziło mu
widocznie o rozbiście społeczeństwa polskie-
go, bo kiedy 1844 r. został **proboszczem w Pi-
le**, oderwał się z całą gminą od Rzymu.
W tym czasie silnie była propagowana piel-
grzymka do Trewiru, gdzie wystawioną by-
ła suknia Chrystusa Pana, utkana przez
Najświętszą Pannę. Potępiając to, odstąpił
Czerski od społeczności Kościoła z całą swą
gminą i nazwał ją „**apostołsko-chrześcijań-
sko-katolicką**“, a później „**niemiecko-kato-
licką**“. Rząd pruski nie czynił sekciarzom
żadnych przeszkód.

Czerski wsiąkł ze swoją nową wiarą, tak
jak wsiąknęli rychlej z sobą później Hodur,
pozostawił jednak po sobie różne pisma pol-
skie i niemieckie — drukowane w Pozna-
niu, Bydgoszczy i Toruniu. Umarł niesław-
nie w roku 1893.

Kronika artystyczna.

Koncert symfoniczny orkiestry 63 p. P.
z Torunia.

Pod artystyczną dyрекcją pana porucz-
nika Zygmunta Grabowskiego koncertowała
w ubiegłą środę w ogrodzie teatralnym or-
kiestra symfoniczna 63 p. p. Był to pierwszy
u nas gościnny występ tego doskonałego ze-
społu. Niestety nasi melomani, nie wiem
z jakiego powodu, zignorowali ten pierwszo-
rzędny koncert, składający się z pereł lite-
ratury klasycznej polskiej i obcej. Mielśmy
przecież dzień dość pogodny, nie było in-
nych imprez tego dnia, zatem powinien był
cały świat muzyczny Bydgoszczy zjawić się
w ogrodzie teatralnym, tem więcej, że zysk
przeznaczono na cel dobroczynny.

Jako solista-skrzypek wystąpił koncert-
mistrz p. Feliks Bednarski z koncertem
skrzypcowym G-dur Bériota i Kujawiakiem
Wieniawskiego. Młody artysta wy dobywa z
dobrych swych skrzypiec ton ciepły i silny,
technikę posiada bardzo ładną, gra spokoj-
nie, a jednak nie flegmatycznie. Słuchano

jego gry z wielkiem zainteresowaniem i o-
klaskiwano go sowicie.

Orkiestra sama posiada kompletny kwintet
smyczkowy (co jest rzadkością wśród
orkiestr wojskowych), brzmiały czysto i peł-
no. Program obejmował I. Symfonię C-dur
Beethovena, której wszystkie cztery części
odegrano sprawnie i poprawnie. Oprócz te-
go usłyszeliśmy cztery utwory Moniuszki,
między nimi mało graną Uwerturę do opery
„Parja“, obfitującą w efekty wprost wagne-
rowskie i Preludjum Rachmaninowa (utwór
fortepianowy) w bardzo trafnem opracowa-
niu na symfoniczną orkiestrę.

P. por. Zygmunt Grabowski (brat nasze-
go z 62 p. p.) miał po raz pierwszy okazję
pokazać Bydgoszcz, do jakich wyżyn arty-
stycznych przy wytrwałej i energicznej pra-
cy dotarł ze swoim zespołem, który jest
chlubą nie tylko DOK VIII, ale całej armji.
Wnioskuje, że dzielnego artystę-kapelmi-
strza i jego orkiestrę chwilowa obojętność
Bydgoszczy nie zniechęci, i że w czerwcu
poraz wtóry do nas zawita. A chętnie, bar-
dzo chętnie posłuchamy. **Matecki**

Za wzór obierz sobie pszczołkę,
Nie trutnia ladaco!

Bo w wszechświecie nic bez celu;
Wszystko planowane.
Mistrzów masz w przyrodzie wielu,
Wzory kwieciami tkane.

Nawet to co ludzie w maju
Robią — chociaż błędnie nieraz —
Zapamiętać miej w zwyczajul
Skarb na przyszłość ciuaj teraz!

Lecz różnicę czyni pomiędzy
Ludźmi a przyrodą,
Bo co z ludzkiej szyty przedży,
Często traci szkodą.

Słowik ci zadarmo śpiewa,
A śpiewaczka koncertuje,
Gdyż niepróżno się spodziewa,
Że ci kieszonki wypompuje.

Jaskółeczka darmo śmiga
Ponad łąki, ponad wody —
Ludzki biegacz nogi dźwiga
Dla oklasków i nagrody.

Jeszcze jedno zdanie jasne
Wynioskujesz w maju:
Gdy masz zdrowe nogi własne,
Nie trza ci tramwaju.
Prędzej będziesz na swych nogach
I nie zmartwisz się czekaniem
Zwłaszcza na rozstajnych drogach,
Gdy masz bilec z przesiadaniem.

O biegaczu! Gdyby ciebie
Tramwaj chciał mieć wzorem,
Toby na czas był w potrzebie
Rankiem czy wieczorem.
On się jednak nie nauczy —
Taka bestja głupia, niema —
Zamiast jeździć on się włóczy,
A gdy czekasz, to go niema.

To ci jeszcze też niestety
Radość życia płoszy:
Czekaj, ale za bilety
Płać 20 groszy! —

Jutro Dzień Robotnika Katolickiego.

Podążmy wszyscy na Szwederowo!

Echa afery „Frumentum“.

W związku z notatką, umieszczoną pod powyższym tytułem w „Dzienniku Bydgoskim“ w dniu 30 ub. m. otrzymaliśmy wyjaśnienie „Bank für Handel u. Gewerbe“ w Poznaniu, z którego wynika, że informacja, jakoby obecni dyrektorowie banku zostali zawieszani w swych czynnościach urzędowych na skutek badania przez ministerstwo skarbu, nie odpowiada rzeczywistości. Na trzech członków zarządu ustąpił jeden, jednakże nie w związku z aferą „Frumentum“.

— „Pomóż Polskiemu Czerwemu Krzyżowi ratować Ciebie!“. W dniu 1. bm. rozpoczyna się „Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża“. Z tej okazji odprawiona zostanie na intencję P. C. K. o godz. 12 msza św. w Farze. W czasie nabożeństwa grać będzie orkiestra 62 pp. O godz. 12.30 odbędzie się pochód kół młodzieży P. C. K. oraz drużyn ratowniczych ze sprzętem. O godz. 16.30 w lesie przy szosie gdańskiej odbędzie się pokaz drużyn ratowniczych P. C. K. Przeprowadzone zostanie opatrkiwanie rannych w polu i na punkcie opatrunkowym, przenoszenie rannych i przewożenie ich do pociągu sanitarnego.

— Okręg bydgoski S. M. P. urządza 6 lipca doroczny zlot dla wszystkich 35 stowarzyszeń Młodzieży w Keyni. Już dziś S. M. P. winne przygotowywać się do tego zjazdu, zwłaszcza w dziedzinie sportowej. M. in. koszykówka i bieg 3000 m. — W dniu 1 czerwca tutejsze S. M. P. wezmą udział w poświęceniu boiska Świątły i „Dniu Robotnika“ według programu.

Kalendarzyk zebrań Ch. Z. Z.

Zebanie Zarządu Okręgowego Chrześ. Zjedn. Zawodowego odbędzie się w sobotę, dnia 31 maja br. o godz. 5.30 w sekretarjacie przy ul. Dworcowej.

Nadzwyczajne walne zebranie filji Tramwajów i Elekrowni odbędzie się w czwartek dnia 5 czerwca br. o godz. 6-ej w lokalu p. Blocha przy ul. Jana Kazimierza (naprzeciw Sądu Okręgowego). Z powodu bardzo ważnych spraw uprasza się o liczny udział wszystkich członków.

Zebanie Ch. Z. Z. filji stolarzy odbędzie się w środę dnia 4 czerwca o godz. 7-ej wiecz. w lokalu p. Blocha przy ul. Jana Kazimierza (naprzeciw Sądu Okręgowego).

ZE SPORTU.

A. Z. S. — „Sokół“.
Jutrzejsze zawody lekkoatletyczne na stadionie miejskim, pomiędzy silną drużyną sympatycznego Akademickiego Związku Sportowego w Poznaniu, a Sokoła I. i III. w Bydgoszczy, będą imprezą o wysokim poziomie, która zgromadzi tysiące widzów.
Któż bowiem nie chciałby widzieć rekordzistę Adameczyka w skoku o tyczce, gdy zawisnie nad ziemią 3,60 mtr. wysoko?
Kto nie chciałby zobaczyć najszybszego w Polsce biegacza na 400 mtr.? A ileż to błogiej emocji wzbudzą biegi rozstawne!
I. Polonja — I. Olympia Grudziądz.
W niedzielę, 1 czerwca br. odbędzie się o godzinie 17 na boisku Szkoły Oficerskiej dalsze zawody o mistrzostwo Pomorza pomiędzy I. druž. T. S. Olympia Grudziądz i I. druž. K. S. Polonja. Zawody zapowiadają się bardzo interesująco. O godz. 13 i 14.30 przedmecze.

PROGRAMY RADJOFONICZNE.

NIEDZIELA, 1 CZERWCA.
Warszawa. 10,15: Nabożeństwo w Bazyliki Wileńskiej. 12,10: Koncert z płyt gramofonowych. 15,00: Sianokos — inż. Jan Mierzejewski. 17,30: Koncert popołudniowy Orkiestry Pol. Państw. 20,15: Transmisja z Doliny Szwajcarskiej. 22,00: Transmisja z teatru „Morskie Oko“ w Warszawie. Rewja p. t. „Uśmiech Warszawy.“
Poznań. 12,05—12,25: Odczyt roln. „Pamiętajmy zawsze o cukrowcu“. 17,00—17,30: Audycja dla dzieci. 18,00—19,40: Uroczysta akademja ku czci błogosł. ks. Jana Bosko. 20,15—21,00: Wieczór piosenek polskich i amerykańskich w wyk. p. Ellenor Cook. (artyści z Nowego Jorku). 21,00—21,45: Muzyka nowoczesna.

Kino „Marysienka“

Z powodu przystąpienia do zainstalowania współczesnych urządzeń projekcyjnych zamykamy

Z powodu przystąpienia do zainstalowania współczesnych urządzeń projekcyjnych zamykamy z poważaniem: Dyrekcja.

Grudziądz.

Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża.
„Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża“ rozpoczyna się od jutra niedzielę 1. bm. kwestą publiczną — składamy ile możemy na ten szlachetny cel. Wieczorem wybierzemy się wszyscy na wielką zabawę ludową do Domu Polskiego Żołnierza, którego czysty dochód przeznaczona się na P. C. K. Jak już ogłoszenie donosi, 15. bm. odbędzie się wielka impreza P. C. K. na którą już teraz zwracamy uwagę, że nie będzie obywatela Polaka — w Grudziądzu, któryby na tę imprezę nie pospieszył.

Z życia towarzystw.

„Sokół“ VII. Zebranie plenarne 1 czerwca o godz. 15, w lokalu p. Komarnickiego, ul. Toruńska 112.
Kolejowy Klub Wioślarski, Bydgoszcz. W dn. 2 czerwca o godz. 7-ej wiecz. zebranie w sali konferencyjnej w gmachu b. Dyrekcji Kol.
Tow. oświatowe „Lech“. Zebranie odbędzie się w poniedziałek, dnia 2 czerwca w salce posiedzeń „3 Maja“ przy Pl. Piastowskim, o godz. 8 wiecz.
„Sokół“ IV. Bielawy bierze udział w uroczystości poświęcenia boiska „Sokoła“ V. Okole-Wilczak. Zbiórka towarzystw o godz. 8-ej u p. Kleinerta, ul. Nakielska. W środę 4 czerwca o godz. 19 zebranie zarządu. O godz. 20 zebranie plenarne w Instytucie Rolniczym, na które wszystkich członków i sympatyków zaprasza zarząd.
Tow. Powst. i Wojaków Szwederowo. Zbiórka ze sztandarem w niedzielę, o godz. 8.45 obok Domu Katolickiego (ul. Dąbrowskiego) celem wzięcia udziału w uroczystości „Dnia Robotnika Katolickiego“.
Zw. Właścicieli Domów. Dnia 3 czerwca odbędzie się miesięczne zebranie Zw. Właścicieli Domów w sali restauracji „Pod Lwem“.

Zeńska druž. rat. „Sokoła III“. Zbiórka drużyny w niedzielę o godz. 12-tej w salce P. C. K. (b. szpital wojskowy). Obecność obowiązkowa.

K. S. „Astorja“. Dziś w sobotę, 31 maja o godz. 20 schadzka informacyjna, w „Bagateli“, ul. Jagiellońska 49.

Kat. Tow. Robotników Polskich przy kość. św. Trójcy. Zbiórka w niedzielę, 1 czerwca o godz. 9 przed kościołem. Uprasza się o jak najlichnieszy udział członków w obchodzie „Dnia Robotnika Katolickiego“.

Kat. Tow. Rob. Pol. par. Serca Jezusa apeluje do wszystkich członków i parafjan o jak najlichnieszy udział w uroczystości „Rerum Novarum“ czyli „Dnia Robotnika Katolickiego“, który odbędzie się w niedzielę, 1. bm. z uroczystem nabożeństwem i pochodem na Szwederowie. Zbiórka o godz. 8.30 przy salce parafji; wymarsz o godz. 8.45 do Domu Katolickiego przy Farze, skąd przy dźwiękach orkiestry pochod ruszy na Szwederowo.

„Sokół“ I. Bierzymy udział w poświęceniu boiska im. Świątły Gniazda V. Wilczak. Zbiórka o godz. 8.30 przed domem drh. Żółkiewicza ul. Śniadeckich 18. Poczet sztandarowy i liczny udział członków wymagany.

Bydgoski Klub Wioślarski. We wtorek, dnia 3 czerwca o godz. 19 odbędzie się plenarne zebranie na przystani. Obecność wszystkich członków konieczna.

Kat. Tow. Robotników przy kościele św. Trójcy. W niedzielę, o godz. 8.15 zbiórka przy kościele św. Trójcy. Uprasza się wszystkich członków o jak najlichnieszy udział w obchodzie „Dnia Robotnika Katolickiego“.

Sokół V. Okole - Wilczak. Zbiórka wszystkich członków niebędących i ćwiczących oraz poszczególnych oddziałów 1. bm. o godz. 8 przy ul. Nakielskiej 109.

Zarząd Tow. Pań św. Wincentego à Paulo przy Farze. Zebranie w salce św. Florjana w poniedziałek 2 czerwca o godz. 5 po poł., poprzedzony błogosł. Najśw. Sakr. w kaplicy.

Ostatnie przygotowania do Wystawy w Bydgoszczy.

Na terenie parku przy ulicy św. Trójcy zamkniętym od pewnego czasu dla dostępu publiczności, wre intensywna praca. Zakładają się plantacje, wyrównuje i wysypuje się ścieżki, w zabudowaniach wewnątrz i zewnątrz rzesze pracowników wszelkich specjalności przygotowują i dekorują stoiska oraz salę, zakładają przewody elektryczne, instalacje radiowe itd., wykańczają się pawilony, czynią się ostatnie gorączkowe przygotowania do Wystawy, otwarcie której nastąpi

w niedzielę, dnia 1 czerwca o godz. 12 w poł.

Na uroczyste otwarcie Zarząd Wystawy zaprosił kilkadziesiąt osób z pośród przedstawicieli miejscowego społeczeństwa oraz władz centralnych i miejscowych.

Publiczność będzie mogła zwiedzać Wystawę od godz. 2 po południu.

Aby nadać akcji propagandowej Wystawy znaczenie i poważny charakter, Zarząd Wystawy zorganizował szereg odczytów o aktualnych zagadnieniach gospodarczych. Odczyty te będą wygłaszane przez pierwszorzędných prelegentów z Warszawy i Bydgoszczy w godzinach wieczorowych w jednej z hal wystawowych. Program odczytów jest następujący:

1. Dnia 2. 6. godz. 8.00 wiecz. „Gospodarcze wychowanie społeczeństwa“ prelegent: Dr. Roger baron Bataglia z Warszawy.
2. Dnia 6. 6. godz. 7.30 wiecz. „Jak pracuje Ameryka“ prelegent: p. Wacław Bielecki z Warszawy, prezes Ligi Samowystarczalności Gospodarczej.
3. Dnia 10. 6. godz. 7.30 wiecz. „Przeszłość i przyszłość rzemiosła“ p. Antoni Dutkowski, z Bydgoszczy, syndyk Izby Rzemieślniczej.
4. Dnia 11. 6. godz. 7.30 wiecz. „Co o przemysle chemicznym wiedzieć należy“ prelegent: p. inż. Tadeusz Zamojski z Warszawy, dyrektor Związku Wielkiego Przemysłu Chemicznego.
5. Dnia 12. 6. godz. 7.30 wiecz. „Aktualne zagadnienia przemysłu drzewnego“ prelegent: p. Witold Czerniński z Warszawy, dyrektor

Rady Naczelnej Związków Drzewnych w Polsce.

6. Dnia 13. 6. godz. 7.30 wiecz. „Zastosowanie blachy cynkowej“ prelegent: p. Mieczysław Jarnuszkiewicz z Katowic, delegat Związku Zjednoczonych Polskich Walcowni Blachy Cynkowej.
7. Dnia 14. 6. godz. 8.00 wiecz. „O konieczności zwiększenia konsumcji wyrobów przemysłu krajowego“ prelegent: p. Marjan Palicki, dyrektor Związku Fabrykantów w Bydgoszczy.
8. Dnia 16. 6. godz. 7.30 wiecz. „O reklamie“.
9. Dnia 17. 6. godz. 7.30 wiecz. „Dlaczego należy odwiedzać uzdrowiska krajowe“ prelegent: Profesor Jan Stanisław Szczerbiński z Warszawy, dyrektor Związku Uzdrowisk Polskich.
10. Dnia 18. 6. godz. 7.30 wiecz. „Znaczenie wystaw dla życia gospodarczego“ prelegent: p. Eugeniusz Wcisło z Bydgoszczy, dyrektor Izby Przemysłowo-Handlowej.
11. Dnia 20. 6. godz. 7.30 wiecz. „Zagadnienie gospodarcze ziem zachodn. Polski“ prelegent: p. Franciszek Tatarek, dyrektor Związku Tow. Kupieckich w Bydgoszczy.
12. Dnia 21. 6. godz. 8.00 wiecz. „Przez kraj pokoju i pracy“ (Szwecja) p. redaktor Tadeusz Garczyński z Warszawy, (odczyt ilustrowany przezroczami).

Cheąc uprzyjemnić zwiedzającej publiczności pobyt na Wystawie, Zarząd poczynił najrozmaitsze przygotowania, jako to: doborowa orkiestra 61 pułku piechoty, która codziennie koncertować będzie w parku wystawowym od godziny 4 po południu do 9 wieczór, pierwszorzędną cukiernię, restaurację, winiarnię i kino. W niedzielę i święta odbywać się będą prócz tego koncerty orkiestr prywatnych od 12 do 2 po południu.

Na wielkim boisku na końcu parku wystawowego urządzony zostanie dział rozrywkowy, który przewiduje przyjemne i emocynujące atrakcje.

Szczegóły koncertów i atrakcyj wystawowych w programach dziennych. (14346)

Bacność, emerytowani robotnicy, wdowy, sieroty i inwalidzi kolejowi. Zebranie 3. bm. o godz. 10 przed poł. u p. Melera pl. Piastowski. Na porządku obrad sprawa ordynacji ubezpieczeniowej, która obecnie znajduje się w sejmiku. Wszyscy podlegający ordynacji ubezpieczeniowej, pobierający renty z oddziału A i B z Poznania, winni się sprawą tą zainteresować.

Tow. „Jedność“ pod opieką św. Wojciecha. Wycieczka odbędzie się 1 czerwca do lasu przy 6 szluzie, gdzie się odbędą tańce oraz różne gry. Bufet własny na miejscu. Zbiórka o godzinie 13 w ogrodzie p. Małeckiego 4 szluz.

Związek Inwalidów Cywilnych. Miesięczne zebranie 2 czerwca o godz. 5.30 po poł. u p. Mellerera, Plac Piastowski 2.

Koło Absolwentów Szkół Handl. Wycieczka do Ostromecka w niedzielę, 1. bm. o godz. 13.30 Zbiórka przy dworcu autobusowym. Goście mile widziani.

K. S. „S. P. D.“ Wycieczka w niedzielę do Jasińca. Zbiórka o godz. 10 przed poł. przy szkole oficerskiej ul. Gdańska.

Klub mandolin „Lutnia“. Dnia 1. bm. wycieczka do Koronowa. Zbiórka o godz. 7 przy dworcu pow. kolejki.

Notowania Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 20. 5. 1930 roku.
płacono za 100 kg. w zł.

Zyto	16,50—16,00
Pszenica	40,75—39,75
Jęczmień przemiałowy	20,00—21,00
Jęczmień browarowy	22,00—24,00
Owies	16,50—17,50
Mąka żytnia 70 proc.	00,00—28,00
Mąka pszenna 65 proc.	60,50—64,50
Mąka żytnia 65 proc.	00,00—00,00
Otreby żytnie	12,00—11,00
Otreby pszenne	14,50—13,50
Groch polny	26,00—29,00
Groch Viktorja	30,00—33,00
Groch Folgera	26,00—29,00

Bank Polski płacił dnia 31 maja za:
dolary amerykańskie 8.84½—8.85½
funty szterlingowe 43,17¾
franki szwajcarskie 171,92
franki francuskie 34,83
marki niemieckie 212,04
guldeny gańskie 172,72
szylingi austriackie 125,30
liry włoskie 46,55½
korona czeska 26,35½

Poradnik dla rolników.

Pilnujmy skrzętnie naszych pól.

Czas ten, kiedy zwykle jarzyny już zaczynają się rozrastać, jest zarazem owym właściwym okresem, kiedy rolnik cieszy się, że na jego polach zielono, ale nie zawsze zdaje sobie sprawę, z czego ta zieleni się składa. Wejdźmy na pola i przyjrzyjmy się co tam rośnie. Otóż bardzo powszechnym zjawiskiem w jarzynach będzie ognica. Ostatnia chwila teraz, by się jej pozbyć tańszym kosztem. Jeżeli jest zasiew kilkodzienny, pomoże wtedy broną lekką, a jeżeli owa ognica już zdążyła się rozrość i ma po kilka par listków, to trzeba użyć spalonego azotniaku i kaimitu. Naturalnie ani broną nie pomoże, ani trujący proszek się nie da posiać, gdy w jarzynie posiano koniczynę. Wtedy jedynym ratunkiem jest ręczna pelonka; gdzie jednak nie posiano koniczynę lub seradeli, to wystarczy zastosować wyżej wymienione sposoby, aby się pozbyć tego chwastu. Wszystkie więc jarzyny, a zatem: owies, pszenicę i jęczmień należy koniecznie bronować i nie bać się, że tam gdzie niegdzie krzak się jakiś zniszczy. Naturalnie na lekkiej ziemi musi isć lżejsza broną i powolniejszą, jednak na ziemi zwęższej nawet dwukrotnie ostre bronowanie może być bardzo pożyteczne. Byle jednak nie używać brony kiedy jest mokro, lecz tylko wtenczas, gdy się ziemia kruszy i rozsypuje za broną.

Użycie azotniaku pylastego i kaimitu mielnego nietylko stosuje się po to, by owe szerokie liście ognicy spalić, ale przytem pożytek będzie i z samego proszku jako nawozu, który podsyć rozwój jarzyny. Niema tu miejsca na rozpisywanie się szeroko na ten temat, gdyż te sprawy bardzo szczegółowo omawiają pisma rolnicze, jednak wkońcu zmuszeni jesteśmy nadmienić, że środki te zostały już dobrze wypróbowane i zawsze się opłacają.

Stan wody na Wiśle dnia 31 maja.

Kraków — Zawichost 1.64, Warszawa 1.24, Płock 0.90, Toruń 0.91, Fordon 0.98, Chełmno 0.85, Grudziądz 1.12, Korzeniewo 1.34, Piekło 0.57, Tczew 0.40, Einlage 2.38, Schievenhorst 2.58.

Kino-Rewja
OKO
Marcinkowskiego 5

Dziś w sobotę poraz ostatni
Ziemia obiecana
z Jadwigą Smosarską.

W niedzielę 1 czerwca
premierą najpotężniejszej
i najnowszej kreacji
Fryderyka Langa p. t.
Szpiedzy

Film tysiąca sensacji na tle zbrodniczej działalności międzynarodowej bandy szpiegowskiej. Szczyt nowoczesnej techniki filmowej. Oszałamniające zdjęcia straszliwej katastrofy kolejowej. Zazarte obalenie i zdobycie centrali szpieg.

CHEVROLET

Coraz wygodniej jeździ się Chevroletami

Cały szereg ulepszeń wprowadzono w sezonie 1930. Głębokość jak i kąt nachylenia siedzeń zostały zwiększone, tak że siedzi się w nich wygodnie i nie odczuwa zmęczenia nawet na najdłuższych turach. W drzwiach obok kierownicy dodano obszerną kieszeń, łatwo dostępną podczas prowadzenia wozu.

Błotniki i poprzeczki do latarń zostały wzmocnione. Pomiędzy podwoziem a na nim spoczywającą karoserją umieszczono grube, elastyczne podkładki z kompozycji kauczukowej.

W rezultacie Chevy w tym roku są jeszcze bardziej „idealnymi samochodami na złe drogi”. Cztery modne kolory – granatowy, zielony, brązowy i wiśniowy są obecnie do wyboru w wozach zamkniętych (sedanach).

Jedynie ceny nie uległy zmianie. Sedan Chevrolet 6 kosztuje jak dawniej zł. 13.650 loco fabryka w Warszawie. Chevrolet pozostał nadal samochodem 6-cylindrowym w cenie wozów 4-cylindrowych.

CHEVROLET 6
WYRÓB GENERAL MOTORS

Autoryzowane przedstawicielstwo:

E. Stadie - Automobile, Bydgoszcz
ul. Gdańska 160. Tel. 1602 i 2163.

W dniu 11 czerwca br. o godzinie 10-tej rano odbędzie się w składnicy celnej gmach Ekspedycji Towarowej **sprzedaż licytacyjna**

zalegających towarów: części kołowych, formery, harmonje, maszyny, części maszyn, wyroby z drzewa, aparaty, przetwory chem. i przyrządy laboratoryjne.

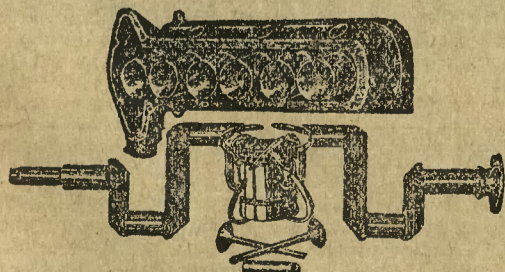
Bliższe dane w ogłoszeniu wywieszonym w Urzędzie Celnym. Wzywa się odbiorców do wykupienia towarów przed terminem licytacji, najpóźniej w dniu licytacji bowiem tracą prawo rozporządzania towarami. (13017) **Urząd Celný Bydgoszcz.**

„PETOW” Polskie Towarzystwo Węglowe z o. p. Bydgoszcz, ul. Krasynskiego 14 parter. — Tel. 321.

dostarcza **Węgiel i Koks** górnośląski I-jej jakości wagonowo

dla przemysłu, rolnictwa i opału domowego z reprezentowanych Polskich Kopalń Skarbowych **Król, Bielszowice i Knurów**

Dostarczamy detalicznie: węgiel, koks i drzewo w każdej ilości z dostawą w dom (7658 ze składnicy: **Ractawicka 14, tel. 378**

Szlifowanie cylindrów na 7.16 najnowocześniejszej i najprecyzyjniejszej szlifierce w całej Polsce. „Autoarma” Śniadeckich 45, telefon 18-24

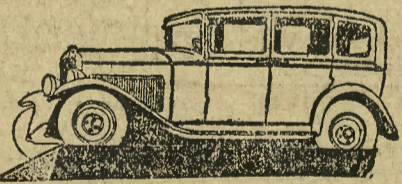
NOWOCZESNE KURSY Koncesjonowane

Kierowców Samochodowych

BYDGOSZCZ

Pomorska 48

Telef. 20-74

Kursy zawodowe i amatorskie. Przyjęcia od godziny 12—13 i 16—18 (14336) codziennie.

Tokarnię precyzyjną 1—1½ mtr. kupi 14037

„Autoarma” Śniadeckich 45, tel. 18-24.

Zal. 1845 **J. Pietschmann i Ska** Bydgoszcz Zal. 1845

kantor i fabryka ulica Grudziądzka nr. 7/11

biuro sprzedaży Poznańska 26, róg Św. Trójcy

fabryka papy dachowej la papa dachowa, papa do lepienia, lepnik, smoła i t. d. jak i materiały budowlane

przedsiębiorstwo pokrywania dachów wykonuje wszelkie prace dachowe pod dozorem fachowca. Telefon 82 i 2245. (7984) Telefon 82 i 2245.

UWAGA! Całkowita wyprzedaż likwidacyjna

obuwia wszelkiego rodzaju po niebywałych niskich cenach.

„GOLF”

15 STARY RYNEK 15

Korzystajcie z okazji

Parkiety. Mam na sprzedaż około 10 000 m. kw. w całości lub w partjach pierwszorzędnej (13823)

dębowej posadzki parkietowej z ułożeniem lub bez, na dogodnych warunkach.

A. FABER Telef. 214 **BYDGOSZCZ Matejki 6**

Gdynia - Hel - Orłowo Wolne posady od 15 czerwca br.

Dla nowowybudowanych pawilonów, gdzie będzie się prowadzić artykuły przemysłu ludowego (hafty, ceramika, drzeworyty i t. d.)

poszukuje się pań do samodzielnego prowadzenia tychże. Pań obznajmionych z tą względnie pokrewną branżą zechcą nadesłać oferty z fotografią, którą się zwraca i curriculum vitae. Ze względu na samodzielne stanowisko kierownicze kaucja wymagana. Otey: **Biuo Ogłoszeń Woźniak, Gdynia, skrytka pocztowa 5, dla nr. 38.** (14192)

O ile Pani nie usunie zbednego owłosienia

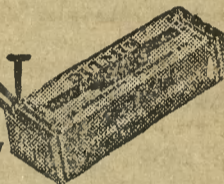
będzie to Panią napewno deranżowało. Cóż bowiem więcej szpeci i zmniejsza urok kobiety w toalecie wieczorowej, jak zbędne owłosienie twarzy, pod pachami, na karku i pod przezroczystymi pończochami. Niech Pani stosuje „Dulmin” krem do usuwania włosów, przecież jest to tak prosty i wygodny sposób usuwania zbytecznych włosów.

„Dulmin” - krem do usuwania włosów, działa szybko, nie powodując bólu. Łagodny dla skóry rozpuszcza szybko włosy. „Dulmin” jest biały, miękki i delikatny jak Coldcream i niemal zupełnie bez zapachu. „Dulmin” nie zasycha i skraca czas usuwania owłosienia łącznie z nasmarowaniem i myciem do 5 minut. Przez częste stosowanie „Dulminu” wstrzymuje się porost włosów.

GWARANCJA: swracamy pieniądze wszystkim tym, którzy z działaniem „Dulminu” nie będą zadowoleni. Zwróćcie uwagę na sposób użycia.

Ważędzie do nabycia!

DULMIN KREM DO USUWANIA WŁOSÓW

Dr. M. Albersheim, Frankfurt n. M. - Londyn - Gdańsk

Niniejszem podajemy do wiadomości, że dla wygody naszych P. T. Odbiorców otworzyliśmy **dwá dalsze sklepy**

w których sprzedajemy codziennie świeże:

poledwiec	po zł. 1,80 za funt
sadio	1,50
głowinę	1,20
nerki	1,20
mięso drobne bez kości	0,80
kości krótkie	0,60
kości długie	0,40
kości drobne	0,25
głowy świeże i solone	0,50
stópkę	0,25
osierdzia z wątroba	3,15 za szt.

Nasze sklepy sprzedaży znajdują się przy: ul. Poznańskiej nr. 10, ul. Chrobrego nr. 8, ul. Podgórznej nr. 18, ul. Grunwaldzkiej nr. 125 u mistrza rzeźnickiego p. Gniewkowskiego. (14072)

BACON-EXPORT, Bydgoszcz.

Przed użyciem — Po użyciu

Krem i mydło „Kosmos” usuwa pod gwarancją

Piegi żółte plamy, przyszcze, wagner, jak i wszelkie nieczystości cary (11837)

Krem 2.50 i 5.— zł., mydło 2.—

Do nabycia tylko w firmie „Kosmos”. Drogeria i Perfumeria J. Gluma, Dworcowa 19.

5368

Naraty miesięcznie **EXPRESS 20 zł.**

Kromczyński, Poznań Aleje Marcinkowskiego 5. Agenci do sprzedaży maszyn do szycia potrzebni.

Pierze i Puch

w wielkim wyborze **Pierze darte** za 1/5 kg. 2,80, 4,50, 5,25, 6,75, 8,50, 9,25, 10,50, 12,75 zł.

Puch podług jakości, gotowe pierzyny, wspaniałe nieprzepuszczalne, własna parowa czyszczalnia pierza z zapędem elektr. skuteczniejsza czyszczenie pierza co włórek i czwartek. (5372)

Karol Kuriz nast. Bydgoszcz Poznańska 32, tel. 1210.

Stenotypistka-rejestratorka starsza, obeznana z sprawami kancel., biegle pisząca na maszynie „Remington” potrzebna zaraz. Zgłosz. osobiste w czasie od 8—12. **Urząd Celný** (Gmach Ekspedycji Towarowej). 8121

Kronika Sokola.

Prezes „Sokoła” Bydgoszcz III, otrzymał z Tatrowskiej Polianki pocztówkę od prezesa Związku Sokolstwa Czesko-Słowackiego, o treści następującej: Prezes Słowiańskiego Związku Sokolstwa zasyła wszystkim „Sokolom” w Bydgoszczy miłe pozdrowienie
Na Zdari!

Dr. Scheiner Josef.

Zebranie Przewodnictwa Okręgu V.

W ub. środę odbyło się posiedzenie Przewodnictwa Okręgu V., na którym ustalono listę delegatów okręgu na zlot w Belgradzie. Przyjęto przedstawiony przez komisję zlotową program zlotu okręgu V.

Zebranie „Sokoła” III.

W odbytym ostatnio zebraniu plenarnym „Sokoła” III, wzięło udział 92 członków. Zebranie miało przebieg pouczający i wychowawczy. W gnieździe powstał zryw do wyłożonej pracy, szczególnie w oddziale Sokolic. Gniazdo zwiększa liczbą szereg młodzieży.

— Do komisariatu I-go P. P. przy ulicy Jagiellońskiej 21, pokój 43a, zechce się zgłosić ta niwiasta, która dnia 3 maja, podczas defilady, uderzoną została laską.

— Na program koncertu Tygodnia P. C. K. dn. 3. VI. w Teatralkie złożą się: produkcje Chóru Kolejowego pod batutą p. Kabaćkińskiego oraz produkcje orkiestry 62. p. p. Wlkp. pod osobistym kierownictwem por. kapelmistrza p. Grabowskiego.

Programy przy wejściu. Wstęp 50 gr. W razie niepogody koncert odbędzie się następnego dnia.

Zarząd Polskiego Czerwonego Krzyża.

— Ulotnił się z gotówką. Z okazji uroczystości poświęcenia sztandaru „Sokoła” żeńskiego w Nakle, która to uroczystość odbyła się dnia 18 maja, urzędowo następnie dla uczestników uroczystości wspólna zabawa w lokalu. Podczas zabawy, pieniądze za skomunikowane obiady i napoje inkasował niejaki Feliks Płaczek, który zebrałszy od konsumentów 212 zł gotówki przywłaszczył ją sobie i ulotnił się do Bydgoszczy. Następnego dnia widziano go jeszcze w jednej z bydgoskich restauracji przy ulicy Dworcowej, lecz od tej chwili wszelki ślad po nim zaginął. Ktoby mógł wskazać miejsce pobytu Płaczka, zechce zgłosić się w policji, która czyni za nim poszukiwania.

— Pokąsany przez psa. Dnia 27 bm. na ul. Gdańskiej został pokąsany przez psa p. Waltera Maksa, zamieszkałego przy ulicy Gdańskiej 37, p. Szczepan Dziabosz, zamieszkały przy ulicy 20-go Stycznia nr. 29. Złosiłszy pies pokąsał p. D. nogę tak, że musiał udać się do lekarza. Sprawa oprze się o sąd.

SPORT

L. Kol. K. S. „Sparta” — I. K. S. „Astorja”.

Powyzsze zawody odbędą się w niedzielę 1 czerwca br. o godz. 17 na boisku „Sparty” za warstataami kolejowemi. Zawody zapowiadają się bardzo interesująco ze względu na mistrzostwo klasy „B” oraz, że spotykają się powyzsze kluby po raz pierwszy w tym roku.

O godz. 15-ej przedmecz III. druž. „Sparty” — III. druž. „Astorji”. Wstęp na boisko 50 groszy, dla młodzieży 30 groszy.

— Szabeskurjer”. Nr. 9 „Szabeskurjera” opuścił prasę i jak zwykle napiętnowuje ostry sprzedawczyków mienia narodowego. Następujące artykuły godne są uwagi: „Żydów w Katowicach jest więcej niż w Poznaniu”, „Żydzi w Ameryce zakazują rozmawiać po polsku”, „200 dziewcząt polskich wywożono rocznie do lupanarów rozpusty”, „Napad żydów na wieś polską”, „Żydzi w Warszawie fałszują sacharynę i banderole”, „Mularze polscy organizują się”, „Żydzi bezbożnicy w Rosji”, „Żyd gesezciarz”, „Zbudź się i walcz”, „Grudziądź w sieciach polipa”, „Jak żydzi wyzyskują polskich robotników”, „Polska bez ambicji”. Tym razem galeria żydofilek z Grudziądza „upiększa” ostatni nr. „Szabeskurjera”, który w cenie 30 gr za egzemplarz jest wszędzie w kioskach do nabycia. Adres redakcji admin. Michał Kulik, Bydgoszcz, pl. Piastowski 5, tel. nr. 1991.

HUMOR I SATYRA.

Trudno o uznanie.

— Więc ile pan daje za ten obraz?
— 10 złotych.
— Przecież za płótno, które u pana kupiłem, zapłaciłem 12 złotych.
— No tak, ale wtedy płótno było czyste.

Jednaka dola.

— Mąż wraca nad ranem z pijatyki i zastał żonę, zalewającą się łzami.
— Czego ty płaczesz?
— Bm przez ciebie całą noc oka nie zmrzuryła.
— A ja zmrzuryłem?!

Tatusi tłumaczy...

— Tatusiu, dlaczego sardynki nie mają głowy?

— Bo widzisz, pudełka do nich są za małe.

Znawca ludzi.

— Potrzebuję tylko spojrzeć komuś w oczy, a już wiem, co on o mnie myśli.

— To musi być jednak czasem dla pana bardzo nieprzyjemne.

Starożytny zabytek.

— A widziałeś te słynne starożytne zabytki w czasie twego pobytu w Rzymie?

— Mów ciszej, na Boga, nie widzisz, że z jednym się ożeniłem?

CENY TARGOWE W BYDGOSZCZY

dnia 31 maja.

Mięso: wołowina 100—160, wieprzowina 140—180, słonina 150, baranina 120—130, cielęcina 90—100, smalec 200, sadło 160. **Nabiał:** jajka 190—200, masło 200—220, śmietana —, ser 40—50. **Jazyny:** marchew 40—50 pepek, buraki 10—15, rabarber 15—20, cebula 15, kalarepa 50—90, rzodkiew 10—15, ogórki 120—140, szparagi 100—160, szpinak 15—20, sałata 5—15, kalafjory 100—200. **Owoce:** jabłko 60—140, gruszki 100, śliwki 120—140, cytryny 15—20, pomarańcze 50—80. **Drób:** kurczęta (para) 300—500, kury 400—700, gęsi 800—1000, kaczki 500—600, indyki 10,— do 14,—. **Ryby:** liny 180—250, szczupaki 200—250, okonie 150—200, węgorze 250—300, karpie 250—300, karasie 150—200, płotki 80—120, leszcze 150—180, sandacze 200—300.

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb — jedno słowo i, w, z, a — każde stanowi jedno słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

Drobne ogłoszenia

Większe ogłoszenia wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłym dziale ogłoszen.

Dla poszukujących posady 20% zniżki.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9.

POLECENIA

Wózki

dziecięce najnowsze mo dele poleca Fabryka Wózków Dziecięcych „Sport” 3 Maja 19. Wykonuje reparacje. Hurt. 8189

Zdrowie

odzyskasz, pijąc zioła Dr. O. Wojnowskiego. Do nabycia tylko w drogerji Minerwa, Bydgoszcz, Sniadockich 42a. (14387)

SPRZEDAŻE

Wile

7 pokoi, wszelkie wygody, obszerne piwnice, ogród zaraz sprzedam. Dogodne warunki. Mieszkanie wolno. Adres: Bydgoszcz, Płocka 20. (14385)

Dom

ze składem, ogródkiem przy tramwaju na sprzedaż w Bydgoszczy. Wiad. w Dz. Bydg. (14394)

Elektr. kopjarnia

planów i rysunków i skład papieru Jan Jakowienko, Bydgoszcz, Dworcowa 2, tel. 16-97 wykonuje kopje rysunków starannie, tanio w 1 dniu oraz wyłączną sprzedaż papierów światłoczułych suchych amoniakalnych „Ammonia”. 8165

Sprzedam (14294) place budowlane kw. 40 gr. Ul. Pijarów 61.

2 wozy

powózka, maszyna do trawy, żniwiarka, młóczarka, brony i parownik na sprzedaż. Jan Pazderski, Slesin, p. bydgoski. (14383)

Wózek dziecięcy biały, marki „Naether” na sprzedaż. Gdańska 54, dom ogrod. parter lewo. (14328)

Koń

mocy dla furmana na sprzedaż. Wiadom. Gdańska 72, part. lewo. (8188)

Hipotekę

20.000 zł korzystnie sprzedam. Zgł. pod „Hipotekę” do filji Dz. Bydg. (8238)

Kanapa 2 stoły rozkładane i zamykana ławka na omentarz korzystnie na sprzedaż. Dworcowa 76. (8159)

Sypialka dębowa okazyjnie na sprzedaż. Stolarnia Marszałka Focha 3. (14389)

Szewcka

maszyna Singera w dobrym stanie tanio na sprzedaż Fordońska 55. (14291)

Sypialnię

białą francuską mało używaną tanio sprzedam. Sienkiewicza 63, I ptr. 1. (8190)

Sypialnię (14341) i kuchnię sprzedam tanio Janowicz, ul. Nakielska 8.

Potrzebni

są agenci do sprzedaży obrazów na Pomorze i Poznańskie z licencją. Zgł. pod „Licencje” do Dzien. Bydg. (14368)

KUPNA

Piekarnię kupię z domem. Gozimirski, Inowrocław. Mikołaja nr. 30. (14270)

POSADY

WOLNE

Poszukuję (14380) bufetowego do samodzielnego prowadzenia restauracji na własny rachunek, samotni mają pierwszeństwo. Kaucja wymagana. Zgł. Wąbrzeźno, ul. Kościuszki 1, restauracja.

Fryzjerka

dobra ondulatorka na stałe dobrze płatne kierownicze stanowisko działu żeńskiego poszukiwana. J. Malinowski, zakład fryzjerski Gnieźno, Warszawska 15. (14262)

Gospodyni

samodzielną, potrzebna zaraz do samotnego, starszego urzędnika kolejowego w Wąbrzeźnie, Główny dworzec. Knebloch. (14377)

Kucharkę

i dziewożynę do dziecka. Gdańska 2, I ptr. (14367)

Wspólnik

potrzebny z koncesją do bieglej restauracji z cukiernią na Pomorzu, potrzebne 2—5.000 zł. Pierwszeństwo mają kelnerzy lub cukiernicy. Kapitał będzie zabezpieczony. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Koncesja”. (14359)

Kucharka (8186) starsza, samodzielna, z praniem natychmiast potrzebna Dr. E. Warmińskiego 15, I p. u doktora.

Bufetowa do bufetu cukierniczego, siła fachowa, potrzebna zaraz. Oferty z warunk. nadsyłać do Grand-Hotel. Tczew. (14374)

Młody kupiec samodzielny poszukuje współnieckiego celu splacenia wspólnika. Panie posiadające 5000—7000 zł raczą złożyć oferty pod „Ożenek niewykluczony” do Dzien. Bydg. (14358)

Potrzebna służąca do kuchni zaraz. Resursa Kupiecka, Jagiellońska 25. (14341)

POSADY POSZUKUJĄ

Czeladnik piekarski znający cukiernictwo poszukuje pracy. Wacław Jułkowski, Dębinię poczta Lipiny, pow. Chodzież. (8185)

Fryzjerka (kursistka) poszukuje posady w małym miasteczku na Pomorzu. Of. „Kursistka” filja Dz. Bydg. (8163)

Szofer-Ogrodnik żonaty szuka posady od 1 lipca, świadectwa bardzo dobre. Łask. zgłoszenia proszę do Dzien. Bydg. pod „S.A.D.”. (14375)

DZIERŻAWY

Garaż z kanałami do wynajęcia. Długosza 3. (14395)

Dzierżawa 600 mórg, majątek pszenno-buraczany, dom 8 pokoi, zabudowanie masywne, inwentarze kompletne, 1 1/2 centn. z morgi, przejęcie 70.000 Biuro Pogoń, Dworcowa 80. Znacek na odpowiedz. (14368)

MIESZKANIA

Mieszkania 6—5 lub 4 pokojowe do wynajęcia. Standare, Solec Kuj., Kościuszki. (8184)

Pokój z kuchnią do wynajęcia oraz plac budowlany na sprzedaż. Piękna 1. (14402)

Dwa pokoje z kuchnią i telefonem, nadające się na biuro, oddam natychmiast R. Wiśniewski, Bydgoszcz ul. Fredry 1. (14368)

Mieszkanie (8177) 3 pokojowe do wydzierżawienia w śródmieściu. Zgłosz. Zduny 21, parter lewo II, między 4 a 6-tą

POKOJE

Tani pokój. Sienkiewicza 43, Klabecka. (14347)

Pokój (8178) Świętojańska 1, II p. pr.

Umeblowany pokój do wynajęcia zaraz dla pana lub pani. Chrobrego 13, III p. p. (8220)

Pokój dla rzemieślników. Jezuińska 13, III. (14301)

Pokój ładny osobne wejście z utrzymaniem lub bez. Garbary 17, II ptr. (14409)

Pokój mały dla pani z światłem elektr. tanio do wynajęcia. Kordeckiego 34a, II prawo. (14397)

Pokój do wynajęcia. Wileńska 3, I ptr. lewo. (14293)

Pokój umeblowany do wynajęcia. Bocianowo 15, I p. l. (8162)

Pokój umebi. dla solid. pana do wynajęcia. Poznańska 14, part. prawo. (14405)

2 pokoje gabinet i sypialka eleg. umebi. z telefonem wynajm. Dworcowa 18c, I ptr. lewo. (8222)

Pokój umebi. do wynajęcia. Marszałka Focha 41, III ptr. pr. (8225)

Tanie utrzymanie. Sniadockich nr. 29. I l. (14340)

Pokój umebi. do wynajęcia. Poznańska 10, II ptr. prawo. (14345)

Pokój (14410) umebi. Jasna 22, Schulz.

Pokój z osobnym wejściem. Ugory 6, part. lewo. (14401)

Tani pokój. Wojewódzka, Nakielska nr. 8, III piętro lewo. (14295)

Pokój umebi. dla lepszego pana wynajm. Dworcowa 3, II prawo. (8193)

Umeblowany pokój osobne wejście, wynajm. Draeger, Dr. Em. Warmińskiego 3. (8160)

Pokój dla dwóch panów do wynajęcia. Sniadockich 18, II prawo. (8213)

Pokój (8175) dobrze umebi. niekrępujący zaraz do wynajęcia. Powalowska, Gdańska 41.

Oddzielny pokój umebi. dla jednej lub dwu osób do wynajęcia. Sienkiewicza 61, gospodarz. (14371)

PENSJONATY

Hel. Pensjonat „Mimoza” nr. 34 poleca dobrze umebowane pokoje z całodziennym utrzymaniem na sezon letni, 5 minut od morza i plaży. Ceny konkurencyjne. Megejrowa, była właścicielka pensjonatu w roku ubiegłym „Muszelka”. (14357)

Pokój do wynajęcia. Wileńska 3, I ptr. lewo. (14293)

Pokój umebi. do wynajęcia. Bocianowo 15, I p. l. (8162)

Pokój umebi. dla solid. pana do wynajęcia. Poznańska 14, part. prawo. (14405)

2 pokoje gabinet i sypialka eleg. umebi. z telefonem wynajm. Dworcowa 18c, I ptr. lewo. (8222)

Pokój umebi. do wynajęcia. Marszałka Focha 41, III ptr. pr. (8225)

Tanie utrzymanie. Sniadockich nr. 29. I l. (14340)

3—4000 zł. poszukuję na 1. hipotekę na wykończenie budowy domu, za procent dam mieszkanie. Zgł. do Dz. Byd. pod „Procent”. (14290)

Ostrzegam poraż 4-ty, że za nic nie odpowiadam za żonę Katarzynę i radzę każdemu pod groźbą odpowiedzialności sądowej nie od niej kupować bez mojego zezwolenia, gdyż rzeczy te żona kradnie, niszczy i marnuje, jest nieposłuszna, nocuje poza domem, gra w karty całe noce. Poza tem oświadczam, że jeżeli żona się nie poprawi w 8 dniach i krzywdy wyrządzonej nie nagrodzi przez wypełnienie obowiązków małżeńskich przy ślubie przyrzeczonych, zmuszony będę zrzec się i udać się po rozwód. Cyryl Dykas, Pędzewo, pow. Toruń. (14308)

Zaginat pies wilk ciemny, średni, nazywa się „Wali”. Za wynagrodzeniem zwrócić do tresury psów Bydgoszcz-Wilczak. (14399)

Znalazłem broszkę przy Domu Towarowym w Bydgoszczy. Za odpowiedniemi wynagrodzeniem i zaplaceniem niniejszego ogłoszenia. Wiadomość Piotr Skupniowicz, Nakło, ul. Dąbrowskiego 138. (14386)

Zgubiłam ważne papiery i różaniec w wtorek na ul. Sniadockich pomiędzy godz. 6—7 wieczorem. Znalazca zechce oddać. Adres w Dzienniku Bydgoskim. (14396)

Zaginat biały szpic, ostrzyżony (Filut), proszę oddać za wynagrodzeniem, Chrobrego 21, part. (14390)

Zaginat biały szpic, ostrzyżony (Filut), proszę oddać za wynagrodzeniem, Chrobrego 21, part. (14390)

ROZNE

Letnisko pokój z kuchnią zaraz do wynajęcia w Brzozie. Wiadomość: Gdańska 72 part. lewo. (8187)

Za długi żony mej Stanisławy nie odpowiadam. Franciszek Borkowski, Solec Kujawski. (14360)

Zaginat biały szpic, ostrzyżony (Filut), proszę oddać za wynagrodzeniem, Chrobrego 21, part. (14390)

Zaginat biały szpic, ostrzyżony (Filut), proszę oddać za wynagrodzeniem, Chrobrego 21, part. (14390)

Zaginat biały szpic, ostrzyżony (Filut), proszę oddać za wynagrodzeniem, Chrobrego 21, part. (14390)

Zaginat biały szpic, ostrzyżony (Filut), proszę oddać za wynagrodzeniem, Chrobrego 21, part. (14390)

Zaginat biały szpic, ostrzyżony (Filut), proszę oddać za wynagrodzeniem, Chrobrego 21, part. (14390)

Okazja!

Dom handlowy, w którym prowadzi się kolonjalną, narzędzia rolnicze, żelastwo, porcelanę, smołę, cement, pape, zakup i sprzedaż zboża i maki. Spielerz III piętro do tego 2 domy mieszkalne, dochodowe, stajnia, stodoła, 7 mórg pszenno-buraczanej ziemi, mieszkanie 8 pokoi wolne. Położenie duża bogata wieś, stacja w miejscu nad główną szosą Bydgoszcz—Gdańsk. Cena kupna 70 tys. zł, wpłaty 30 do 40 tys. zł zamienić również na gospodarstwo rolne lub większą dzierżawę. Biuro pośrednictwa Malinowski, Swiecie, Sądowa 16, telefon 132. (14373)

Poszukujemy

używanej prądnic mocy 150 do 300 KW at prądu stałego 2x230 Volt.

Sp. Akc. Zaborowski i Ska, Warszawa Trebacka 10. (13927)

MATRYMONJALNE

Rozwiedziony nie z własnej winy poszukuje znajomości pani miłego usposobienia do lat 50, w celu matrymonjalnym. Oferty pod „A. E.” do Dz. Bydg. (14289)

Panie uwaga! Duży wybór kandydatów na mężów poleca „Przyszłość” Sniadockich 40. (8191)

Poszukuję

młodego podróżującego do odwiedzania sklepów kolonjalnych i cukierniczych na miasto Bydgoszcz i Toruń. Praca prowizyjna. Łask. oferty z podaniem referencji pod „Podróżujący” do Biura Ogłosz. „Par” Bydgoszcz, Dworcowa 72.

Poszukuje się kupna okazynego dobrze utrzymanego samochodu ciężarowego z odpowiednią karoserją do rozwożenia artykułów żywnościowych. Ewtl. zamiana na linuzynę „Essex Coach”, dobrze utrzymaną. Oferty z podaniem kilometrów pod „Samochód” do Biura Ogłoszeń „Par” Bydgoszcz, Dworcowa 72. (14393)

Czytajcie „Dziennik Bydgoski”!

Nowo otwarta restauracja

przy ulicy Jeznickiej 5 poleca (13233)
dobrze pielęgnowane napoje
wydaje smaczne obiady
z 3 dań z piwem lub
herbatą po 1.50,
kolacje po 1 i 1.20 zł.

Nauki

księgowości, korespondencji i stenografii u dziela (7908)

G. Vorreau
rewizor ksiąg
Bydgoszcz
ul. Marszałka Focha 14.

Lokomobile - Lanza

do młócenia ca. 20 M. K. za bardzo niską cenę na dogodnych warunkach odstąpią i zamienią ewtl. też na zboże 12927

Bracia Schlieper
Bydgoszcz
ul. Gdańska nr. 99.
Tel. 306. Tel. 361.

Czapki i odznaki

dla leśniczych wedle najnowszego rozporządzenia dostarcza

Specjalny skład czapek

H. Bunn i Syn
Bydgoszcz (6316)
ul. Gdańska nr. 153.
Tel. 2086.

Wysyłka pozamiejscowa.

Używane pianina

poleca z gwarancją
B. Sommerfeld
Bydgoszcz
ul. Śniadeckich 56.

300.000 cegieł

wapienno-piaskowych loco stacja na Pomorzu

100.000 dachówek (Biberschwanze)

100.000 dachówek holend. (Dachpfannen)

10.000 płyt łopku prawdziwego

500 m² płyt na posadzki w różnych kolorach po bardzo niskiej cenie oddadzą 12929

Bracia Schlieper
Bydgoszcz
ul. Gdańska nr. 99.
Tel. 306. Tel. 361

Meble

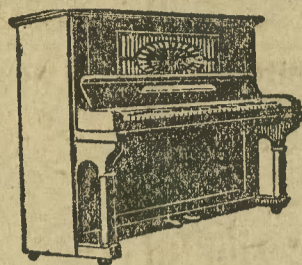
jadalnie, sypialnie i pokoje męskie dębowe, orzechowe, palizandrowe i sosnowe, także różne meble pojedyncze i wyściełane w wielkim wyborze na dogodnych warunkach, najtaniej poleca

Zieliński
Bydgoszcz 537
ul. Śniadeckich 43.

Objektu fabrycznego

poszukuje. Warunek: siła, woda, bliskość kolei; kupno lub dzierżawa. Oferty „Par” Poznań, Aleje Marcinkowskiego nr. 11 pod 55,48”. 14203

Wielki wybór PIANIN

w doskonałym gatunku poleca

B. Sommerfeld

Największa w Polsce fabryka pianin

BYDGOSZCZ

ul. Śniadeckich 56 - tel. 883 i 438

Filija: GRUDZIĄDZ, ulica Groblowa 4

Dostawca Państw. Konserwatorium Muzycznego w Katowicach 28075

Z nadesłanego pianina jestem bardzo zadowolona. Piękny jego wygląd i słyszny głos nic nie zostawiają do życzenia.

K. K. Skórcz.

Mechaniczna stolarnia Józef Eken i Syn

Bydgoszcz, Ślaska 3

wykonuje wszelkie prace w zakresie stolarstwa.

Specjalność: pokoje stołowe i meble w pierwszorzędnym wykonaniu. (10823)

Przyjmujemy wszelkie obróbki drzewa.

Żelazo, blachę, gwoździe,

osie i buksy do wozów

odkładnie, lemieszki

podkowy

śruby i nity (23397)

poleca po przystępnych cenach

Fa. JULJ. MUSOLFF

Tow. z ogr. poręką

ul. Gdańska 6 BYDGOSZCZ Tel. 26 i 1650

Polecamy

jako idealne pokrycie dachowe: dachówki asbestowe „EVERITAS”, bitumiczna ogniotrwała tektura „STEMOLIT”

tanio i na dogodnych warunkach, pozatem: papy dachowe, smoła, lepnik, wapno, cement, gwoździe budowlane i papowe, gips, trzcinę sufitową, cegłę czerwoną i białą, korytka glazurowane, dźwigary etc. (12201)

„Budulec”, B. Zysnarski i S^{ka}
T. z. o. p. Grudziądz, Dworcowa 13.

Zegarek ze złota

amerykańskiego, niczem nie różniący się od prawdziwego złota 14-o karat.

tylko za zł 6.95 zam. 100

Na listowne zamówienia wysyłamy natychmiast elegancki płaski zegarek (według powyższego rysunku) wyregulowany do minuty, chód dziewięciny, z 8-0 letnią gwarancją, 3 sztuki 13.-, 4 szt. 26.-, 6 szt. 43.50. Lepszego gatunku 10.-, 13.-, 18.-, 24.-, 30.-. Ze świeżym cyferblatem 9.50, 12.-, 15.- i 18.-. Zegarek kryty Ankie z trzema kopertami ameryk. 14.-, 16.-, 19.-, 24.-, 28.-, 35.-. Łańcuszki z ameryk. złota 1.50, 4.- i 6.- zł. Takież zegarki jak rysunek niktowe: 5.75, 2 szt. 10.50. Za koszta przesyłki płać kupujący.

„ZEGAROPOL” Warszawa Pl. Warecki
Skrzynka pocztowa 504, oddz 37. (13557)

„Chevrolet”

5-cio osobowy

dobrze utrzymany, sprzedam natychmiast za tylko

zł 5.900 (13890)

Sienkiewicza nr. 53, II pr. prawo.

Chcesz otrzymać posadę?

MUSISZ UKOŃCZYĆ

KURS Y FACHOWE

KOESPONDENCYJNE

PROF. SEKUŁOWICZA

Warszawa, ulica Żurawia 42e.

KURSY WYUCZAJĄ LISTOWNIE buchalterji, rachunkowości kupieckiej korespondencji handlowej, stenografji nauki handlu, prawa, kaligrafji, języków obcych: angielski, francuski, niemiecki, pisania na maszynie, pisowni i gramatyki polskiej. Po ukończeniu

EGZAMIN I ŚWIADECTWO.

Żądajcie prospektów.

14193

Chcesz otrzymać posadę?

Chorzy

na płuca, żołądek, kiszki, niemoc piciową oraz blade młode dziewczęta i chorobliwe osłabione kobiety winne używać

12312 tylko

mleczno-słodkie płatki owsiane

„Extra”

takowe zawierają według analizy aż 16% białka 6,5% tłuszczu i dostateczną ilość witamin. Przedstaw. na Pomorzu

J. M. Warczak, Senatorska 70.

Oszacowania

taksy nieruchomości i budynków, orzeczenia, plany, kosztorysy, statyczne obliczenia oraz wszelkie roboty murarskie i ciesielskie

wykonuje

Edmund Jazdzewski

budowniczy

zaprzyznawca w budownictwie

Bydgoszcz, Gdańska 81.

Tel. 1134. (11603) Tel. 1134.

Piegi

złote plamy, opalenizne uszu, biel skóry pod gwarancją aptekarza

Janina Gadebuscha

„Axela” - Krem

1/2 słoika 2,50 zł, 1/4 słoika 4,50

zł, do tego mydło „Axela”

1 kaw. 1,25 zł. Do nabycia w

drogeriach, składach aptecznych, perfumeriach i aptekach

lub wprost w firmie 8916

J. Gadebusch, Poznań,

ul. Nowa nr. 7.

W Bydgoszczy do nabycia w następujących aptekach:

Apteka pod „Aniołem”, ulica

Gdańska. Apteka pod „Lubem

dziem” Gdańska 5. Apteka Ku

źaj, ul. Długa. Apteka Piastow-

ska, Pl. Pastowski. Apteka pod

Koroną, Dworcowa 74. Apteka

Rochon, ul. Niedźwiedzia. Apt-

teka Umbreit, Około Wdroger-

jach: Bogacz, Dworcowa 94.

St. Różański, Gdańska 23. M.

Buzalski, Około, ul. Granwaldz-

ka 133. Drogerja pod Labezdziem

Gdańska 5. Drog. pod Gwiazdą

lg. Kotłega, Dworcowa 13. J. Giu-

ma, Dworcowa 18a. H. Gundlach,

Poznańska 4. W. Heydemann,

Gdańska 20. R. Górski, Zbożo-

wy Rynek 3. E. Kiedrowski,

Długa 64. L. Kindermann, Dwor-

cowa. Kopczyński, ul. Śniade-

ckich, H. Kaffler, ul. Gdańska 22.

J. Owczarek, ul. Granwaldzka

or. 13. K. Stark, ul. Gdańska 48

M. Walter, ul. Gdańska 47. „Sa-

vonnia” ul. Długa 20. C. Schmidt

ul. Śniadeckich. A. Schiefelbein

Bocianowo 1. W. Koronowicz

14193

Przy reumatyzmie, artre-tyzmie, ischias, chorobach koblanych, objaw. starości, chorobach skórnych, skutkach nieszczęśliwych wypadków oraz ranach wojen, pomaga

UZDROWISKO LANDECK

SŁASK

Silna radjocynna siarczana cieplica, kąpiele borowinowe, Inhalatorium radlunowe. Piękne letnisko.

Informacje i prospekty przez zarząd kąpielowy oraz biura podróży.

ZAKŁAD ORTOPEDYJNY MICZYSLAW KICINSKI

Praktyka w Zawadzkiej 10 (1930)

Bydgoszcz, Bombarska 15. Roz. Śniadeckich

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

19497

Przetarg przymusowy. Nieruchomość położona w Wyrzysku, pow. Wyrzysk i w chwili uczenia wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Wyrzysk tom I. wykaz liczb 29, na imię Pawła Buchholza w Wyrzysku zostanie w drodze egzekucji dnia 12 sierpnia 1930 r., o godz. 10-tej przed połudn. na wniosek adwokata Dzieciotła w Wyrzysku wystawioną na przetarg w niżej oznaczonym Sądzie Powiatowym pokój 10. Nieruchomość w chwili zapisania wzmianki o przetargu składała się: z roli, podwórza, łąki i ogrodu, obszaru 2,54,50 ha., czysty dochód jako podstawa do podatku gruntowego 10,70 tal. wartości użytkowej do podatku budynkowego 1300,— Mk. położona w obrębie Polanowa i Osieka. W toku postępowania odpisano parcele 600-231 i 561., bliższe dane stwierdzić można w sekretarjacie Sądowym. Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 24. maja 1929. Niniejszym wzywa się wszystkich, których prawa w chwili zapisania wzmianki o przetargu nie były w księdze gruntowej uwidocznione, aby się z nimi zgłosili najpóźniej w dniu przetargu, przed wezwaniem do wnoszenia ofert i prawa te uprawdopodobnili, gdyby wierzyciel im przeczył. W razie niezastosowania się do powyższego wezwania, prawa te przy oznaczeniu najniższej oferty nie zostaną wcale uwzględnione a przy rozdziale ceny kupna dopiero po rozstrzeżeniu wierzyciela i innych prawach. Zaleca się dwa tygodnie przed terminem podać na piśmie albo do protokołu sekretarza sądowego dokładne obliczenie swych roszczeń w kapitale, oświadczenia, kosztach wypowiedzenia i kosztach sądowego dochodzenia swych praw, oraz oznaczyć pierwszeństwo, którego się żąda. Tych, którym służy prawo sprzeciwienia się przetargowi, wzywa się, aby przed udzieleniem przybycia targu postarali się o umorzenie lub zawieszenie postępowania, gdyż inaczej prawo ich odnosić się będzie zamiast do nieruchomości, tylko do uzyskanej ceny kupna. (14318)
Wyrzysk, dnia 27 maja 1930 r. Sąd Powiatowy.

Licytacja mebli
odbędzie się przy ul. Gdańskiej 131. w składn. sped. Hertzkego.

W poniedziałek dnia 2 czerwca br. o godz. 10-tej przed południem sprzedawać będą jeszcze dobrze utrzymane meble jak następuje: (14338)

kuchnia kompl., leżanki, kanoan i fotele, łóżka z matr. szafy, krzesła, zegary, umywalki z marm., stol. etażerki, skrzynia do przechowania, komody lustra, wanna kąpiel. I dla dzieci, piec żelazny, wąż kuchenne, drabinka, sprzęty kuchenne, wirówki, około 30 kół do wozów, sztalnie i wiele innych przedmiotów.
M. Plechowiak zaprzys. licyt. i taksator Długa 8. centrala mebli i Grodzka 23. Tel. 1651.

Obwieszczenie o licytacji.
Urząd Skarbowy Podatków i Oplat Skarbowych Bydgoszcz powiat na zasadzie § 33 Instrukcji o przymusowym ściąganiu państwowych podatków i opłat z dnia 17. V. 1926 r. (Dz. Urz. Min. Skarb. Nr. 15) podaje do wiadomości ogólnej, iż w dniu 3 czerwca 1930 r. o godz. 10 rano w składnicy p. Thiela Ryszarda przy ul. Leśnej w Sołcu Kujawskim odbędzie się sprzedaż z licytacji niżej wymienionych nieruchomości, celem pokrycia zaległości podatkowych:

obrzęcy surowych i obczesanych ca 4400 kop. kili obczesanych ca 200 centn.

Zajęte przedmioty reflektanci mogą oglądać w dniu 3 czerwca 1930 r. od godz. 9—10 rano w składnicy wyżej podanej.
Dnia 22. V. 1930 r.

Naczelnik Urzędu Skarbowego
14303 (—) Smektała.

Obwieszczenie o licytacji.
Urząd Skarbowy Podatków i Oplat Skarbowych Bydgoszcz powiat na zasadzie § 33 Instrukcji o przymusowym ściąganiu państwowych podatków i opłat z dn. 17. V. 1926 r. (Dz. Urz. Min. Skarb. nr. 15) podaje do wiadomości ogólnej, iż w dniu 4 czerwca 1930 r. o godz. 12 w poł. w składnicy Urzędu Skarbowego ulica Jagiellońska 5 w miejscu odbędzie się sprzedaż z licytacji niżej wymienionych nieruchomości, celem pokrycia zaległości podatkowych:

trzy rowery męskie marki „Sport“ dwa zegary ściennie.

Zajęte przedmioty reflektanci mogą oglądać w dniu 4 czerwca 1930 r. od godz. 11,45—12 w poł. w składnicy wyżej podanej.
Dnia 22. V. 1930 r.

Naczelnik Urzędu Skarbowego
14304 (—) Smektała

Przetarg.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Bydgoszczy

ul. Jagiellońska 3, zamierza oddać w drodze przetargu publicznego:

wykonanie dalszych robót, włącznie z częściową dostawą materiałów przy budowie szosy II kl. Sępólno-Świdwie w Nadleśn. Lutówko pow. Sępólno.

Operat przetargowy, a mianowicie ślepy kosztorys, rysunki oraz ogólne techniczne warunki są do przejrzania w godz. od 10—13 w dniach powszednich w Wydziale Budowlano-Technicznym (pokój 81) Dyrekcji L. P. w Bydgoszczy, gdzie również nabyć można za małą opłatą po poprzednim podpisaniu operatu przetargowego formularz ofertowy oraz zarys kosztorysu i warunki przetargu.

Omówionych powyżej druków pocztą nie wysła się; zainteresowani winni zgłaszać się po takowe osobie, wzgl. przez pełnomocników.

Oferty sporządzone według zasad wyluszczonej w przepisach o ofertach na wykonanie robót budowlanych w administracji Lasów Państwowych należy nadsyłać pocztą wzgl. składać osobiście najpóźniej do dnia 11 czerwca br. g. 12-tej w Wydziale Budowlano-Technicznym Dyrekcji L. P. w Bydgoszczy z dotaczeniem kwitu na złożone wadium w wysokości 5%, oferowanej sumy.

Oferty nie odpowiadające przepisom niniejszego ogłoszenia, wzgl. warunkom przetargowym nie będą uwzględniane.

Przy równych ofertach pierwszeństwo mają oferenci, którzy przedłożą wraz z ofertą zaświadczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego o popieraniu jego prac, które to zaświadczenie P. K. N. wydaje z ważnością na jeden rok kalendarzowy.

Zastrzeżenie prawo wolnej ręki w powierzaniu robót bez względu na wysokość oferowanej kwoty, wzgl. nieprzyjęcie żadnej oferty. (14408)

Zagórski, dyrektor.

Sprzedż przymusowa.

W środe, dnia 4. 6. br. o godzinie 10-tej przy ulicy Jagiellońskiej 5, wchód z ulicy Konarskiego sprzedawać się będzie w drodze licytacji publicznej za gotówkę następujące przedmioty:

1 maszynę gilzarke, 78 butelek wina, 58 but. miedu 30 paczek keków, 7 paczek pierników, 100 pocztówek, kasę rejestracyjną, kufer, 20 swetrów, 7 piastczy letnich, 6 ubrań, dectkę, 34 walizy, 4 torbki damskie, maszynę do pisania, 2 biurka.

14325) I. Urząd Skarbowy Podatków i opl. skarb.

Ogłoszenie.

W czwartek, dnia 5 czerwca br. odbędzie się jarmark na bydło i konie.

Brodnica, dnia 30 maja 1930 r.
Magistrat (—) Mechlín, w z. burmistrz. 14364)

Aleje w Lubostroniu

wydzierżawione będą drogą licytacji za gotówkę w czwartek, 5 czerwca br. o godz. 10 przed poł. w biurze Gł. Administracji w Łabiszynie. 14372
Główna Administracja Majętn. Łabiszyńskiej.

Przedstawicielstwo

poważnej fabryki cukierków i czekolady na Bydgoszcz i Pomorze, przyjmie solidna, dobrze zaprowadzona firma miejscowa z dobrze zorganizowanym zastępem podróżujących. Łaskawe zgłoszenia pod „Tiska“ do Dziennika Bydg. (14343)

Motor trójfazowy

A. E. G. 220/380 Wott, 24 MK. z uzwojeniem miedzianem, przełącznikiem i wszelkimi przyborami po nadzwyczaj niskiej cenie oddadzą 12926

Bracia Schlieper Bydgoszcz ul. Gdańska nr. 99 Tel. 306. Tel. 361.

Piegi - plamy - wyrzuty usuwa krem i mydło „Benegnina”

Puder Benegnina jako konieczny dod. nadaje cerze przepiękny wygląd i naturalną świeżość. Cena kremu 2 zł, mydła 1,50 zł, pudru 1 zł.

Magister Jan Stenzel, apt. apteka pod Łabędziem Grudziądz, Rynek 10, Tel. 142. Wszędzie do nabycia.

Ladny trzykątny piec kafłowy

również piec kuchenny (do soboty w całości do obejrzenia) sprzedą (8048)

Dietrich ul. Gdańska 130.

Tartak Zimnowodny Gustaw Kobelt

Toruńska 48, Tel 2148

dostarcza jako specjalność

suche deski podłogowe

heblowane i szpundowane oraz wszelki tarty materiał budowlany i stolarski. 14077

Poszukuję dobrze prosperujący większy (14379)

hotel lub kawiarnię

lub inne przedsiębiorstwo handl. w większym mieście z większą wpłatą. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „P. 100”. 14379

Tanio na sprzedaż motorelektryczny

110 volt, 9 amper, 1 1/2 konia mocy, basen żelazny do wody 2,50 m długi, 1,25 m. wysoki, 65 cm. głęboki. (8219) Matuszyński, Gdańska 68. Tel. 2256.

Cegły

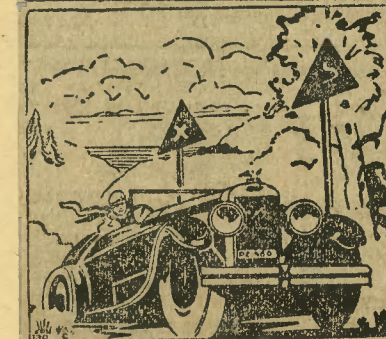
maszynowa, Kleinowską oraz sączki drenowe polecają Zakłady Ceramiczne „Krostkovo” po cenach konkurencyjnych. Poczta i stacja kolejowa Krostkovo, pow. wyrzyski. (7647)

Pracownia

bielizny i haftów „Alicja” w Bydgoszczy, Jagiellońska 22, tel. 1179. Bielizna damska, męska, pościelowa z własnych i powierzonych materiałów, hafty, mereżki, monogramy, koldry watowe i puchowe. Rysuje wszelkie wzory i monogramy do haftu. Komplet wypraw słu-bnych. 13059

Nowożeńcy

kupujcie meble wszelkiego rodzaju oraz leżanki, kanapy i klubowe garnitury tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek nr. 5/6. (3857) 14326

KOMTUR

MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA Komunikacji i Turystyki w POZNANIU

W Wystawie bierze udział 30 państw z pięciu kontynentów

Otwarcie 6 lipca 1930 r.

Inauguracyjne otwarcie Ogrodu

W ogrodzie	pod kierownictwem Jana Sentkowskiego	W ogrodzie
	1-go czerwca b. r. pocz. o godz. 4 ³⁰	

RESURSA KUPIECKA
Występy pierwszorzędnych sił artystycznych

Nowości! Niespodzianki!
Koncert dobrowolnej orkiestry
Początek o godzinie 8¹⁵ wieczorem
W niedziele i święta 2 przedstawienia o godzinie 4³⁰ po południu i 8¹⁵ wieczorem.
W razie niepogody, na sali. (14339)

Mieszkam teraz

Wełniany Rynek 13

I. piętro.

Jan Koczwara

em. dyr. Pom. Stow. Ubezp. w Toruniu i Główny Reprez. Pozn. Warsz. Tow. Ubezp. w Poznaniu.
Telefon jak dotychczas 873. (14330)

Gdzie może się osiedlić państw. egzm. dentysta?

Zgłosz. do Dz. Bydg. pod „Pewna egzystencja”. (14344)

Państwowa Rektyfikacja Spirytusu i Wytwórnia Wódek nr. 5 w Starogardzie poszukuje na czas od 1. VII. do 1. IX. 1930 r.

ochroniarki

do prowadzenia półkolonji dziecięcej obliczonej na 70 dzieci, posiadającej kurs freblowski. Czas trwania pracy obliczony jest na 7 godzin dziennie, tj. od godz. 1/2 9 do godz. 1/2 16-tej. Wynagrodzenie miesięczne wynosi 250 zł. Oferty należy składać w Państwowej Rektyfikacji Spirytusu i Wytwórni Wódek nr. 5 w Starogardzie do dnia 15. VI. b. r.
Kierownik P. R. S. i W. W. nr. 5 Inż. K. Biehler.

Kursy samochodowe Z. Kocharńskiego

Bydgoszcz, 3 Maja 14a tel. 1185 (Szkoła czynna od 8-mej do 20-tej)

szkoła szoferów zawodowych oraz amatorów. Patent. podwójna kierownica przyspiesza naukę jazdy. — Prospekty wysyła się na życzenie. — Zapisy przyjmuje się codziennie. Egzamina w Woj. Pozn. lub Pomorsk. zależnie od miejsca zamieszkania. Dla osób całodziennie zajętych specjalne kursy wieczorne od godz. 17-tej do 19-tej. Dogodne warunki spłaty. 14337

Wielka niebывała impreza Polskiego Czerwonego Krzyża w Grudziądzu.

W dniu 15. VI. odbędzie się staraniem P. C. K. na lotnisku wielki pokaz sanitarny jako widowisko plenarne, ułożone przez p. kpt. Niewiakowskiego.

POLECENIA

Fotograficzne
prace amatorskie przyjmuje „Wioł” Marsz. Focha 11/40. (8209)

Meble

wszelkiego rodzaju w wielkim wyborze najtaniej i na dogodnych warunkach z gwarancją 14335

Juljan Nowak,
Szpitalna 8, tel. 1223.

Gdańska 58. (8174) Reperacja rowerów, maszyn do szycia. Autogeniczne spawanie. Wszelkie części zapasowe. Używane rowery od 100 zł.

MEBLE

Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją deb.: jadalni, sypialni, pokojów męskich, kuchni oraz mebli pojedynczych, także wyścielane solidnego wykonania własnych warsztatów na dogodnych warunkach poleca Ignacy Grajnar, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 8, telefon 1921. 9574

Najtaniej
zakupisz wszystkie artykuły sportowe, rakietki, piłki, buty tenisowe. Długa 50, tel. 948. 14287

Fotografja
legitymacyjna 1 zł., pocztówko walizki „Wioł” Marsz. Focha 11/40. (8211)

Rowery
znakomite niezawodne i gwarantowane na 3 lata, polecamy na długoterminowe spłaty. D. T. Emo M. Okoń, Warszawa, Zielna 11, telefon 121-66. Ządacie bezpłatnych cenników. (12025)

Oszklenia
do bufetów poleca Poster Gdańsk Heil. Geistgasse nr. 54/55. 14316

Najmodniejsze
wykonanie garderoby damskiej. Ceny przystępne. Czajkowska, Plac Wolności 2, I piętro. (8166)

Lustra
i obrazy w oprawie i bez w wielkim wyborze, oprawa obrazów, szklenie itp. własna szlifiernia szkła, luster, szyb do samochodów itp. Dworcowa 5, „Wawel”. 14266

SPRZEDAŻE

Dom
2 ptr. z dużym składem o 2 wielkich oknach wystawowych nadający się na wszelkie branże, w Rynku, najlepszy punkt i do dobrze zaprowadzony, w ruchliwym mieście powiatowym na Pomorzu, posiadające 2 gimnazja męskie i żeńskie, seminarjum, szkołę rolniczą oraz przemysłową, 10-cio pokojowe wolne mieszkania, korzystnie na sprzedaż. Of. pod „Dom” do Dz. Bydg. (14271)

Dom
w rodzaju willi z dużym ogrodem okazynie zaraz na sprzedaż lub do wydzierżawienia, 4 pokoje wolne. Chopina 10. (14340)

Zakład
fryzjerski w mniejszym powiatowym mieście z powodu przejęcia innego przedsiębiorstwa tanio na sprzedaż. Oferty do Dz. Bydg. w Grudziądzu pod „Zakład”. 14313

Dom
nowy piętrowy, 18 ubikacji, 2 morgi ogrodu, 3 pokoje wolne zaraz sprzedam, ul. Kujawska. Warunki dogodne. Of. do filji Dz. Bydg. pod „Kujawska”. (8150)

Kamienie (8169)
ogród, skład, mieszkanie wolne, sprzedam tanio lub zamienię na gospodarstwo, młyn lub cegielnię. Gdańska 101, gospodarz.

Kiosk
tanio sprzedam, prawa nowe, do przeniesienia. Zgłoszenia Królowej Jadwigi 18. 8224

Skład (8240)
z urządzeniem zaraz do odstąpienia. Cena 2-500. Nalazek Chrobrego 13.

Sprzedam
lub wydzierżawię 2 mrg. łaki nadwiślańskiej w Solcu. Gordon, Gdańska 60, w podwórzu. 8173

26 morg
inwentarz żywy i martwy, dom na 6 familji sprzedam za gotówkę Grzybowska, Brdujućcie, Witebska nr. 10. 8133

Rzeźnictwo
dobrze zaprowadzone w pełnym biegu przy ruchliwej ulicy w Toruniu, sprzedam tanio natychmiast z powodu przejścia innego przedsiębiorstwa. Zgł. Kowalski mistrz rzeźniczy w Rubnikowie przy Toruniu. (14305)

Place
budowlane kw. 1 z1 sprzedam. Toruńska 45, Golnik. 7964

Skład
towarów krótkich z stałą klientelą na bardzo dogodnych warunkach oddam zaraz. Oferty pod „H. A.” do Dz. Bydg. 14292

Place
budowlane kw. 1 z1 sprzedam. Gdańska 101, gospodarz. 8171

Plac
pod budowlę sprzedam przy ul. Strzeleckiej. Zgł. ulica Marszałka Focha 7, Kiosk. 8228

Maszyny 14309
do pisania używane, różnych systemów ma do oddania z wolnej ręki Składnica Mat. Int. w Toruniu, Dominikańska 1.

Jadalnię
dębową mało używaną tanio sprzedam. Sienkiewicza 63, I ptr. lewo. (8148)

Wózek (8153)
ręczny na dwóch kołach, sprzedam. Szczecińska 3.

Centryfuga (14349)
na sprzedaż. Gołębia 37.

Rower
używany na sprzedaż. Wiad. Śniadeckich 45 w skl. rob. ręcznych. 14296

Aparat
radjowy 4 lampkowy, najnowszej konstrukcji, nowy, ewentl. z kompl. urządzeniem, bardzo tanio sprzedam. Mała wpłata, długoterminowe spłaty. Kilian, Marcinkowskiego 11. (14302)

Samochód
półciężarowy rocznik 1927 z karoserją w bardzo dobrym stanie tanio sprzedam, części Ford, 2 plece i kuchenie kafelki, tanio sprzedam. Dworcowa 65. (14333)

Rower
kompletny 195,— opona 6—, detka 3—, pedały 4,80 łańcuch 4—, łańcuki 1—, wszelkie inne części sprzedaje najtaniej, reperacje wykonuje natychmiast „Rower” Gdańska 41. (8170)

Rower
damski nowy, męski używany tanio. Wróblewski, Pl. Piastowski 12. (8231)

Rower
męski i damski na sprzedaż. Św. Srońcy 27. (14332)

Motocykl
D. K. W. w najlepszym porządku sprzedawca warsztat, Gdańska 68. (8199)

Zupełna
wypzedaż rowerów nowych używanych za gotówkę, na raty. Wózki dziecięce, lalkowe, gumę na kółka uskuteczniłam na poczekaniu. Długa 50. 14286

Lodówkę (8116)
większą, używaną kupię. Oferty do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Lód”.

Rower
męski na sprzedaż. Piękna 25. 14276

Szpica
najpiękniejszego rodowodu, pierwszorzędnego okazują sprzedam. Mazowiecka 3, oficyna u Kulakowskiego. (8139)

Łóżka
szafa i inne sprzęty używane tanio. Unji Lubelskiej 2 p. lewo. (14348)

Ubranie
surdułowe w dobrym stanie na sprzedaż. Grunwaldzka 95. II piętro prawo. (14300)

Motocykl
na chodzie 2 cyl. tanio sprzedam W. Donajski, Dworcowa 80. 9233

Rolwóz
i wóz lekki tanio sprzedam. Kościuszki 59 (8226)

Meble (8180)
różne maszynę damską, pościel, obuwie sprzedam „Merkur”, Sienkiewicza 44.

Aparat
fotograficzny za 35 zł i zegarek złoty za bezcen na sprzedaż. B. Jabłoński, ul. Niedźwiedzia 4. 8215

Rower
męski tanio. Królowej Jadwigi 18. 8232

Rolwóz (8179)
lekki, konia mocnego sprzedam Sienkiewicza 44.

Aparat
fotograficzny zamienię na rower, gramofon, radjo. „Wioł”, Marszałka Focha nr. 11-40 8712

Motor
benzynowy 4 K pompy do wody, waga stołowa, wózek ręczny, aparat do szwajcowania. Sprzeda E. Szczepański, Gdańska nr. 71. 8183

Do lodów
maszynę sprzedam. Kiosk Król. Jadwigi 18. (8223)

Bufet
kredens lub kompl. jadalnia na sprzedaż. Stolarnia, Pomorska 22/23. (8207)

Rower
półwyścig, tanio sprzedam. Warmińskiego 3, podw. (8197)

KUPNA

Aparat
projekcyjny (Latarnia magiczna) do elektryki lub karbidu kupi „Wioł”, Marsz. Focha 11. (8210)

LEKcje

Anglik
udziela lekcji konwersacji literatury. Ceny przystępne. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „Anglik” 8239

POSADY

WOLNE

Poważna
instytucja poszukuje zdolnych zastępców do sprzedaży obligacji państwowych. Zgł. pismem lub ustnie Bydgoszcz, Dworcowa 66, II p. I. (8221)

Technik
dentysta pierwszorzędnego obeznany z pracą przy pacjencie zaraz potrzebny na jeden miesiąc. Zgłosz. z odpisem świadectw i podaniem wynagrodzenia Grudziądz, skrzynka pocztowa 10, „Technik” (14312)

Kołodziej
samodzielny na karoserje ciężarowe może się zgłosić. Hetmańska 8/9. (8201)

Do 800 zł

miesięcznie łatwo zarobić mogą z do/n i wymowni Panowie przez lekkie podrózwanie. 2 panów, którzy po 4 tygodniach okazał się zdolnościami awans na kierownika w Starogardzie. Inowrocławia albo Włocławku. Krótkie instrukcje udziela się na miejscu, również bezpłatne szkolenie. Panowie inteligentni, chętni i zdolni do aktywności mogą się zgłosić tylko w sobotę i poniedziałek od 11-1 i 4-6 u insp. Moni przy Dworcowej 59, parter.

Bufetowy
z kaucją 100 zł potrzebny do hotelu Warszawskiego. Warszawska 16, w Bydgoszczy. 8172

Czeladnik (14265)
krawiecki na stałe może się natychmiast zgłosić. L. Klonowski, Unisław.

Biuro
początkująca z ukończ. Szkoł. Handl. i znajomością niemieck. potrzebna. Oferty z podaniem świadectw oraz warunków do filji Dz. Bydg. pod „Posada”. (8198)

Panne (14264)
do bufetu, biegła w swym zawodzie przyjmie Bufet Dworcowy, Inowrocław. (8117)

Oszczędność wzbogaca

Taniej niż wszędzie
Eleganckie płaszczki damskie, ubrania i płaszcze męskie, płaszcze dziecięce, kapelusze damskie, męskie, czapki, frony, koldry, biawaty i towary krótkie tanio poleca
Firma Chrzescijańska Anna Dorotyńska Firma Chrzescijańska Bydgoszcz, ulica Długa Nr. 32.
Urzednikom i kolejarzom udzielam kredytu. 8755

Bufetowa
kawiarka i służąca natychmiast potrzebna. Rursa Kupiecka, Jagiellońska 25. 14352

Potrzebna
zaraz inteligentna gospośa do samotnego pana. Dworcowa 31 b, II wejście I piętro. (14388)

Fotograf (8233)
retuszer, retuszerka potrzebni. Gdańska 162, fotograf

Fryzjerka
zdolna, warunki dobre, na stałą posadę, oraz pomocnika przyjmę. Zakład Poznańska 6. 14321

Pracownia
dziewczyna, z dobrem gotowaniem zaraz, 50 zł. miesięcznie. Adres wskaze „Dzien. Bydgoski” w Grudziądzu. 14314

Dziewczę
do dziecka i lekkich prac domowych bez spa/ia potrzebne. Zgłosz. ulica Wincentego Pola 8, II piętro prawo. 14351

Uczenice
do szycia przyjmę. Koralkowa, Podgórna 5. (14285)

Dziewczyna
pokojówka, skromna, pracownia, do wszystkiego, umiejąca prać i dobrze prasować potrzebna zaraz lub 15. 6. Posada stała. Zgłoszenia Zofja Marchlewska, Grudziądz, Wybickiego 29. 14317

Uczenice (14356)
do garderoby damskiej zaraz poszukuję. Pracownia garderoby damskiej i robót ręcznych. Pułaskiego 19.

Ucznia
do fotografii przyjmę. Ul. Gdańska 162 fotograf. (8234)

Służąca
z dobrimi świadectwami, umiejąca gotować potrzebna zaraz lub od 15-go. Prof. Straszewski, Jagiellońska 59, III. (8161)

POSADY

Stolarz
dzielnij na budowlę i meble z własnymi narzędziami szuka posady. Zgłosz. p. Drewka, Grunwaldzka nr. 20. 14274

Kłórzy 8143
dobrzy Państwo przyjmą milutką, młodą i zaufaną pannę na wieś na odżywienie za pomoc w kuchni, pokojach lub w ogrodzie. Zgłosz. do filji Dzień. Bydg. pod „Janina”

Maszynistka
pończoszarka maszyn No. 13 i 18 z kilkuletnią praktyką poszukuje posady zaraz lub później. Łaskawe zgłoszenia do Filji Dzień. Bydg. Toruń pod „Pończoszarka” 14310

Elektromonter
z dłuższą praktyką poszukuje posady zaraz lub później. Zgłosz. Kłosowski, Grudziądz, Chełmińska 1. 14311

Szofer
mechanik, z dłuższą praktyką, staranny w pielegnowaniu wozów, pewny i trzeźwy kierowca, szuka posady. Firmy, które rezyzyście mogą ocenić wartość sumiennego szofera zechcą złożyć of. pod „Szofer-mechanik” do Dz. Bydg. (8117)

DZIERŻAWY

Gospodarstwo
tuż przy mieście wydzierżawię od 1. 10. 30. Na przejęcie inwentarza potrzebne 4 do 6000 zł. Przywarski, Paderewskiego 12. (8151)

Skład (14353)
z 3-ma ubikacjami przy ul. Gdańskiej wydzierżawi Ciszewska, Gdańska 42.

Fabryka
cukierków i czekolady komplet. urządzone pod bardzo korzystnymi warunkami wprost od gospodarza do wydzierżawienia, Dworcowa 65. 14332

Skład
przy najruchliwszej ulicy z 1 pokojem wprost od gospodarza do wydzierżawienia. Warunki korzystne, Dworcowa 65. 14331

Skład
narożnikowy do wynajęcia. Poznańska 26, Kneiding. 14389

MIESZKANIA

Za
pożyczkę poszukuję 2 pokoje z kuchnią, za czynszem miesięcznym. Zgłosz. pod „Pożyczka” do Dzień. Bydg. (14346)

Mieszkania
1, 2, 3, 4, 5 pokojowe, czynsz roczny lub miesięczny odda Langer, Śniadeckich 6, w niedzielę 10-1. 8230

Pokój
z kuchnią z mebl. zaraz na sprzedaż. Lubelska 2, II ptr. lewo. 14299

Mieszkania
2 pok., czynsz miesięczny odda „Victoria”, Śniadeckich 22. 8229

Mieszkania
tanio bez odstępnego. „Przyszłość” Śniadeckich nr. 40. 8192

POKOJE

Pokój
wynajmę dla małżeństwa. Ks. Skorupki 96, gospodarz. 14298

Umebl. pokój
dla 2 panów do wynajęcia. Pohl, Lipowa 5 a. 14350

Pokój
Błonia 9, II prawo. (14355)

Pokoje
wynajmę. Długosza 6, ptr. I. 14354

Pokój (14348)
dla pana. Jezuicka 7/8, II.

1 lub 2
pokoje umebel. do wynajęcia. Plac Wolności 2, III ptr. pr. (14345)

Pokój
do wynajęcia. Garbary 19, II wejście prt. lewo. (14347)

Pokój
do wynajęcia z osobnym wejściem zaraz. Lubelska 12. Właścicielka. (14332)

Pokój
umebel. z osobnym wejściem do wynajęcia. Pomorska 58, I lewo. (14342)

Pokój
do wynajęcia. Pomorska 17, I ptr. pr. (8203)

Pokój
umebel. wynajmę. Warszawska 22, II p. (8176)

Pokój
słoneczny, dobrze umebel. światło elektryczne, utrzymaniem lub bez. Śniadeckich nr. 55, parter prawo. 8168

Pokój (8167)
Cieszkowskiego 17, III.

Pokój (14381)
umebel. dla lepszego, solidnego pana od 1 czerwca 1930 r. do wynajęcia. Ul. Kordeckiego 19, I ptr. I.

Pokój
do wynajęcia. Gdańska 14, w podwórzu. (8200)

Pokój
z utrzymaniem zaraz. Gdańska 137, III. (8206)

Pokój
dla panów. Chrobrego 3, I p. (8205)

Pokój
wspólny. Łokietka 25, II p. prawo. (8204)

Pokój
wynajmę. Dworcowa 51, II p. (8208)

Pokoje
czyste, słoneczne, z osobnym wejściem dla gości przyjezdnych. Świętojańska 22, I ptr. lewo. 14297

Mały
i duży pokój umebel. do wynajęcia. Śniadeckich nr. 42a, II lewo. 14323

Elegancki (8227)
pokój, wszelkie wygody. Paderewskiego 10, III I.

Słoneczny
duży komfortowy pokój wynajmę. Sielanka 7. 8217

Umeblowany (8195)
pokój do wynajęcia. Ul. 3 Maja 9, I piętro lewo.

Pokój
dobrze umebel. inteligentnemu wynajmę 3 Maja 19, II. (8106)

Pokój
elegancki wynajmę. Pomorska 3, part. 8236

Lepszy
pokój z osobnym wejściem dla solidnego pana zaraz do wynajęcia. Wiadomośc Gdańska nr. 159, skład papieru. 8134

Pokój
umebel. do wynajęcia dla inteligentnej osoby. Świętojańska 22, III p. I. (8130)

Pokój
umebel. do wynajęcia, ul. Grodzka 4. 8142

Pokój
Mazowiecka 29a, III lewo. 8144

Pokój
umebel. u samotnej pani do wynajęcia. Krakowska 18, Wojcińska. (8147)

Pokój
umebel., osobne wejście, inteligentnemu panu wynajmę. Zduny 20a, II ptr. prawo. 8140

Pokój
do wynajęcia. Grudziądzka nr. 3, w podw. I p. p. 14283

Pokój
umebel. go wynajęcia. Jasiewiczowa, Śniadeckich nr. 9, II ptr. 8181

Pokój (8182)
do wynajęcia. Przryzeczka nr. 11, Wojciechowski.

Pokój
Hetmańska 13, II. (8194)

LETNISKI

Letnisko
w Borach Tucholskich z całodziennym utrzymaniem ewtl. pokój z kuchnią poszukuję od 1 lipca. K. Jaworska, Bydgoszcz, ul. Marcinkowskiego 11. (14322)

Letnisko
5 pokoi z kuchnią. Warunki dogodne. Osobiście Kollataja 5, I ptr. telefon nr. 12-20. 8164

ROZNE

Obiady
smaczne i tanie 1.00 abon. 1,00 zł śniadanie, kolacje, zsiade mlekoz kartofelkami 60 gr. poleca „Pomorzanek” Pomorska 47. 8235

1.000—zł.
pożyczki poszukuję, dam zastaw i dobry proc. Of. do filji Dzień. Bydg. pod „39” 8214

Zgubiono
w czwartek między 6-9 wieczorem, złoty pierścionek z zielonym okiem. Za wynagrodzeniem oddać do filji Dz. Bydg. (8202)

Ostrzeżenie!
Za długi i pożyczki żony mej Teodozji Kurkowej nie odpowiadam. Leon Kurek, Pastwiska. (14366)

Świadkowie (14435)
wypadki samochodowe dnia 26. 5. 30, godz. 1/8 rano, przy moście Św. Trójcy, uprzejmie proszenie są o podanie swego adresu do ojca J. Górkiwicz, Ks. Skorupki 105

Czestaw
713. Proszę złożyć list w filji Dzień. Bydg. dla okazicielki legitymacji 938 14306

MATRYMONIALNE

Panna
inteligentna 29 lat, ciemno-blond, dobrze wychowana, zgrabna figura, do bry charakter, uprzejma lecz bez majątku, szuka znajomości inteligentnych panów w celu matrymonialnym. Of. pod „29” do filji Dz. Bydg. 8094

Wdowiec
lat 35 na stałej posadzie państw. zapozna przystojną panią o szlachetnym charakterze w celu matrymonialnym. Dla wspólnej dobro, cośkolwiek majątku pożądana. Of. proszę nadesłać z całem zaufaniem do filji Dzień. Bydg. Toruń pod „Dyskrecja”. 14307

POLECENIA

Meble

Jadalnie, sypialnie, biurka, lustra, toalety dębowe, orzechowe, mahoniowe i sosnowe, również białe sypialki i rozmaite kuchnie, wyściełane i wszelkie pojedyncze meble duży wybór na dogodnych warunkach i najtaniej poleca **Dobrzyński, Bydgoszcz, ul. Długa 4, 14252**

Panowie!

Najbardziej zniszczoną garderobę czyści, reperuje starannie, najtaniej „Ekonomia” Dra Emilia Warmińskiego 15. (8145)

Detektywno

wywiadowcze biuro „Argus” Bydgoszcz, Pomorska 67. Wywiady, informacje, obserwacje, materiały procesowe, rozwodowy i alimentowy. Dyskrecja zapewniona. Podziekowania pisemne. 8114

Świece

do komunii św. wielki wybór, niskie ceny poleca Sawonia, Długa 20. (14241)

Baczność!

Przyjmuje wszelkie prace stolarskie, reperacje i dopolerowanie mebli w domu i poza domem. Jackowskiego 15/16, II piętro prawo. 14225

Meble

kompletne, sypialnie, jadalnie, kuchnie oraz pojedyncze, szafy, łóżka, krzesła, leżanki, kanapy, klubowe garnitury najtaniej i na raty tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek 5-6, telefon ur. 2143. (3857)

SPRZEDAŻE

13 mórg

rolni i kl. w Inowrocławiu, nadający się dla ogrodnika, z zasiewami lub bez, na dogodnych warunkach na sprzedaż. Wiadomość w filii Dz. Bydg. (8112)

Skład

towarów krótkich z mieszkaniem na wsi, bez konkurencyjny z towarem lub bez towaru z powodu zmuszonego wyjazdu natchmiast na sprzedaż. Zgłosz. pod „2000” do Dz. Bydg. 14279

Drogerja

połączona z składem kolonialnym przy rynku, w mieście na prowincji, bogata okolica i staro są prowadzony interes z powodu choroby właściciela natchmiast na sprzedaż lub wdzierżawę z kompl. urządzeniem, mieszkanie wolne, potrzeba gotówki 9-10,000 zł. Poważni refiletanci zechcą oferty złożyć do Dz. Bydg. pod „Drogerja”. 14233

Gospodarstwo

65 morgowe, zabudowania maszynowe, blisko miasta, obsiane, kompletne 22,000. Zgłoszenia spiesznie biuro Pogoń, Dworcowa 80. 8016

Dom

3 p. nowoczesny z balkonami, 2 składy i zakład fotograf. przy głównej ulicy 5 pokoj. mieszkanie przy kupnie wolne. Dochód 7,200 zł. Cena 60 tys. wpłaty 20-30 tys. sprzedawca właśc. Majewski, Chełmno. (14257)

Wile

w Cichocińku, murowana sprzedam. 30pokoi umebł., kanalizacja, elektryczność, ogród morgowy, blisko łązek. Warunki dogodne. Wiad. Warszawa, Nowogrodzka 9 m. 5, Podziemiński. 8105

Płace

budowlane na sprzedaż. Gołębia 80. 14198

Baczność!

Skład w Bydgoszczy, duży wystawowe okno, nadający się dla firm samochodowych. Adres w Dz. Bydg. 20142

Gospodarstwo

z piekarnią, dwadzieścia mórg ziemi pszenno-buraczanej w dobrym położeniu, dworzec w miejscu, z powodu stosunków rodzinnych zaraz na sprzedaż. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Morgi”. (14263)

Sprzedam

moją 60 lat istniejącą oherbę z 2 morgami ogrodu i towar. różnymi za 28000 zł przy wpłacie 3/4 zaraz. H. Moses, Gębice pow. Czarnków. 14269

Kolonjalka

z mieszkaniem, w powiecie Bydgoskim (mieście), natchmiast do wdzierżawienia z powodu workowości. Dzierżawa miesięczna 90 zł. Informacji udziela p. Kołeca, Bydgoszcz, ulica Śniadeckich nr. 40. 14215

Rower

męski i mandolina tanio na sprzedaż. Rupienna nr. 12. 8109

Sprzedam

samochód półciązarowy „Ford” nowy typ, w dobrym stanie. J. Bona, Bydgoszcz, Hetmańska nr. 22. 8110

Rower

półwycięgowy sprzedam Zieliński, Plac Poznański 11. 8115

Wózek

dziecięcy, sportowy zaraz na sprzedaż. Ul. Nowodworska 20, I ptr. lewo.

Z powodu

wyjazdu sprzedam korzystnie meble oraz różne drobniaki domowe. Plac Poznański 12, I ptr. pr.

Wózki

do 1 o d ó w na sprzedaż. Warszawska 4. 8129

Okna

stare na sprzedaż. Malborska 10. 14278

Magiel

8086 sprzedam. Gdańska 62.

Kanarki

8103 nagrodzone złotym medalem sprzedam Jagiellońska 51, II ptr. prawo.

Aparat

fotograficzny 18x24 obiektyw Meyera na sprzedaż, Adres wskaże Dziennik Bydgoski. 14222

Wózek

dziecięcy, spacerowy, elegancki jak nowy, korzystnie sprzedam Jankowski, Sienkiewicza 11 a. (8135)

Wózek

(8108) dziecięcy, bardzo dobrze utrzymany, na sprzedaż. Ul. Hetmańska 28, I pr.

Sypialnie

dębowe, mahoniowe z toaletą lub bez także na raty sprzedawca tano Stolarnia Wincentego Pola róg Ułańskiej. (13513)

Fortepjan

używany w bardzo dobrym stanie sprzedam. Kazimierz Szeliga, Śniadeckich 6. 8141

KUPNA

Poszukuję

celem kupna dom z interesami najchętniej z kolonjalką lub restauracją w Bydgoszczy lub mieście na Pomorzu przy wpłacie 20-40 tys. zł. Agenci wykluczeni. Zgł. do Dz. Bydg. pod „A. Z.”. 14272

Dachówka

stara, około 1000 sztuk poszukuje. Nowodworska 40, gospodarz. (14280)

POSADY WOLNE

Przedstawiciele

podróżujący różnych branż mogą przez zabranie ze sobą dobrze rentującego się przedstawicielstwa zarobić ca. 600 zł miesięcznie. Oferty wraz z życiorysem nadsyłać do Dz. Bydg. pod „Podróżujący”. 14267

Fryzjerski

pomocnik potrzebny. Keynia, Wojtkiewicz. (14231)

Stolarz

dobry fachowiec z własnymi narzędziami może otrzymać stałą pracę. Of. pod „Stolarz” do filii Dz. Bydg. (8106)

Krawcowa

samodzielną na garderobę damską potrzebną zaraz. Zgłosz. w niedzielę 1. 6. od 2-5 u p. Budnikowej, Bydgoszcz, ul. Cieszkowskiego 14. (14234)

Uczeń

(8127) cukierniczy, inteligentny, z poważnej rodziny potrzebny zaraz. Cukiernia Rakowski, Pomorska 24.

Dzielny

fryzjerski pomocnik damsko-męski może się zaraz zgłosić. Długa 3. 14223

Posługaczka

zaraz potrzebna na dopólnia. Skład, Marszałka Focha 4. 8113

Panie

i panowie mogą się zgłosić. Oferty do Dz. Bydg. pod „Zarobek”. (14255)

Gospodyni

kucharka, dzielna i energiczna, potrzebna na majątek pow. Morski. Of. z podaniem pretensji, odpis. świadectw i fotografię uprasza się przesać do Dzien. Bydg. pod „Energična”. 14243

Gospodynię

uczeiwa, umiejącą gotować, prać, prasować, dla jednej osoby poszukuje zaraz. Zgł. do Dz. Bydg. pod „B. 100”. 14218

POSADY POSZUKUJĄ

Gospodyni

poszukuje posady do starszego pana lub państwa. Oferty do filii Dz. Bydg. pod „Gospodyni”. (8137)

Pani

k która się z mężem rozstała przyjmie posadę gospodyni na wieś lub w mieście. Zajmie się również dziećmi. Of. do filii Dzien. Bydg. pod „Seperatka”. (8152)

Duży

(14238) warsztat ślusarski, można reperować samochody tanio do wdzierżawienia. Szyperski, Grunwaldzka 33

Do

(13836) wdzierżawienia ubikacje, nadające się na warsztat samochodowy, większą stolarnię. Karpacka 1.

Kolonjalkę

z restauracją dobrze zaprowadzoną w mieście na prowincji wdzierżawię. Zgłoszenia do filii Dz. Bydg. pod „S. 100”. (8111)

MIESZKANIA

Mieszkanie

cztero pokojowe z łazienką nowoczesne, I piętro, słoneczne do wynajęcia od gospodarza. Ul. Grunwaldzka, wiadomość ul. Szeńska 1, Okole, u gospodarza od godz. 17-19. 14256

W uroczu

położonem Brzeźnie (20 min. od Sopot), naprzeciw kurhanu i lasu 2-3 pokojowe mieszkanie i pokoje umebł. na sezon do wynajęcia. Sobkowiak, Danzig-Brösen. (8120)

3 pokoje

z własną kuchnią częścią umebł. do wynajęcia, ul. Dworcowa 31a, I ptr. lewo. 8123

Administrację

domów w Bydgoszczy i na przedmieściach chętnie przyjmę. Gwarancja zapewniona. Wiad. w Dzien. Bydg. 14250

3 pok. mieszkanie duże, słoneczne, centrum odda za 2 lata zgóry. Adres w Dz. Bydg. (14242)

Mieszkanie

2 duże pokoje z kuchnią, w lepszym domu dla bezdzietnego małżeństwa do wynajęcia. Zgłoszenia do filii Dz. Bydg. pod „M. B. 2”. 8090

3-4 pokoje

komfortowe, ogród ładny przy Gdańskiej. Oferty filija Dzien. Bydg. „Solidny 4”. 8026

Pokój

z kuchnią do wynajęcia. Orła 23, Szwedorowo, gospodarz. 14227

Mieszkanie

3-4 pokojowe z kuchnią poszukuje od 1. 10. ewent. 1-2 mies. przedzej nauczyciel emer. Zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „Emeryt”. 14211

POKOJE

Pokój

(13989) słoneczny, elektryczne światło, dobrze umebł. do wynajęcia. Śniadeckich 55, parter prawo.

Pokój

osobne wejście. Król. Jagwigi 13, I p. l. 14202

Pokój

(8126) umebł. tani. Wileńska 11.

Pokój

umebł. zaraz do wynajęcia. Śniadeckich 47, II ptr. prawo. 8124

Duży

pokój umebł. dla 1 lub 2 panów. Babia Wieś 3 c, parter lewo. 14249

Pokój

(8156) do wynajęcia. Nakielska 9, I p. prawo. (8155)

Pokój

umebł. z balkonem bez pościeli z utrzymaniem lub bez. 20 Stycznia 27, parter lewo. 8158

Pokój

dla 2 panów. Lipowa 1, II prawo. 8157

Pokój

(8125) umebł. do wynajęcia. Mazowiecka 44, II prawo.

Pokój

umebł. Gimnazjalna 2, II lewo. 8138

Pokój

duży balkonowy z osobnym wejściem zaraz do wynajęcia. Wileńska 3, II ptr. lewo. 8102

Pokój

umebł. wynajmę. Matejki 6, parter. 8087

Pokój

umebłowany z osobnym wejściem dla 2 panów. Przysteczka 2. 14282

Pokój

umebł. do wynajęcia. Garbary 24, prawo. (14275)

Próżny

pokój za czynszem miesięcznym oddam samotnej osobie. Zgłosz. do filii Dzien. Bydg. pod „Parter 200”. 8128

Pokój

z utrzymaniem. Cieszkowskiego 17, II p., Szymanowska. 8132

Pokój

umebł. z kuchnią wynajmę. Kujawska 31. 14231

Pokój

umebł. z osobnym wejściem bez pościeli. Malborska 11. 14238

Pokój

umebł. dla panów do wynajęcia. Gdańska 66, I p. lewo. 8154

LETNISKA

Letnisko

o 2 pokojach i kuchni, na lipcu, sierpniu, najchętniej w pobliżu Bydgoszczy, poszukuje R. Wesółowska, Bydgoszcz, ul. Gdańska 1. 14188

RÓŻNE

Oszczędzisz

wiele na zdrowiu i kieszeni, jeśli natchmiast weźmiesz abonament na obiady, kolacje, znane z dobroci już wszystkim w całej Bydgoszczy, w Kawiarni Ziemiańskiej Pomorska 5. 8118

4000 zł.

pożyczki celem spłacenia długu przedwojennego poszukuje. Gwarancja: I hipoteka, cesja dzierżawy i urząd. Sплата, oprocentowanie podług umowy. Of. do filii Dzien. Bydg. pod „Urzednik 7 grupy”. (8149)

10-15.000 zł

poszukuje na I hipotekę, na 120 mg. gospodarstwo procent podług umowy. Łask. oferty do Dz. Bydg. pod „M. J. 15”. (14260)

Odstepie

korzystnie koncesję wód czana. Zgł. do filii Dz. Bydg. pod „Konces.” (8088)

Unieważniam

skradziony dowód tożsamości nr. 80, wydany przez Zarząd Budowy Kolei Państwowej Herby-Inowrocław i Bydgoszcz-Gdynia oraz 3 bilety kolejowe klasy II za nr. 078,998, 078,999, 079,000, wydane przez DKP. Gdańsk jak i książeczkę wojskową, wydaną przez P. K. U. Warszawa-Miasto II na imię Ksawery Brodziński. 8096

Rozwódka

lat 30, posiadająca większe mieszkanie, poszukuje przyjaciela domu. Panowie materialnie niezależni, racza się zgłosić do filii Dzien. Bydg. pod „Rozwódka”. 8092

Jestem

młoda, sympatyczna, wesołego usposobienia, poszukuje inteligentnego, materialnie niezależnego pana, cel towarzyski. Zgł. do filii Dzien. Bydg. pod „Halina” 8093

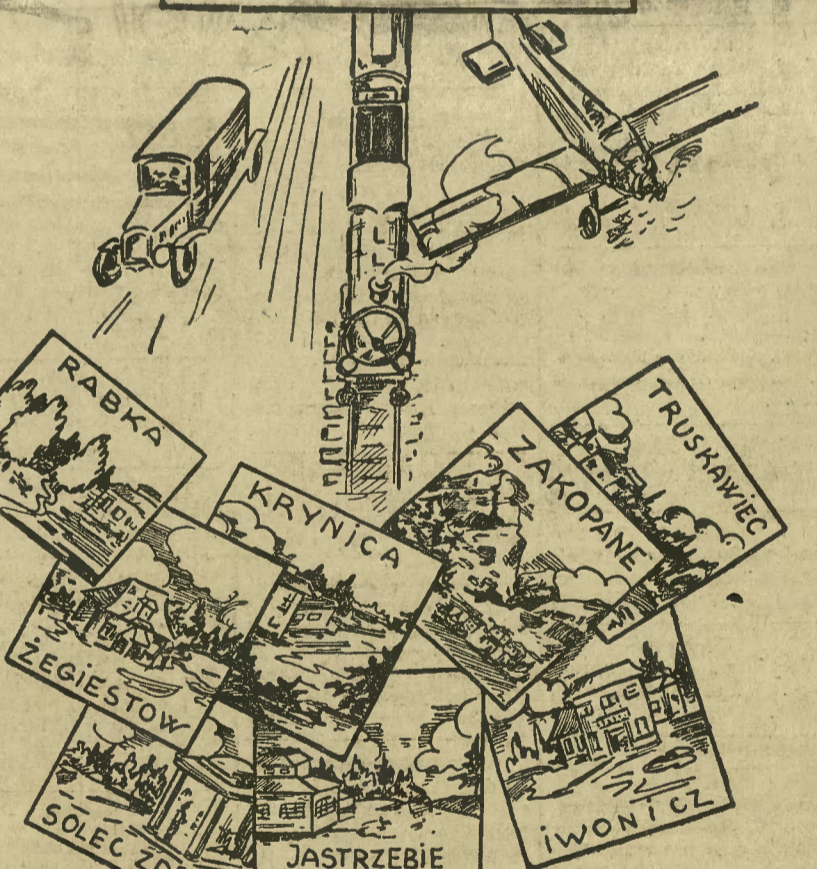
MATRYMONIALNE

Wdowa

(14221) lat 42, miłego i dobrego charakteru, posiadająca wyprawę, pragnie poznać wdowca z stałym stanowisku z dziećmi nie wykłuczony lat 45 do 50. Adres wskaże Dz. Bydg.

„Dziennik Bydgoski“
nabyć można
w wszystkich polskich uzdrowiskach i kąpieliskach!
Wszędzie prosimy żądać „Dziennik Bydgoski”, z którym podczas wakacji nikt rozstać się nie powinien.

Poszukuje zaraz lepszą pannę do kawiarni z przyłączeniem do rodziny. Gdzie? wskaże Dz. Bydg. 14248

Pomocnicze do krawieczyzny damskiej mogą się zgłosić. Długa 20, II ptr. (8146)

Ogrodnik może się zgłosić. Jaskółski, Podwałe 17. 14220

Elewka potrzebna do kuchni. Kawiarnia Ziemiańska Pomorska 5. 8119

Slużąca do dziecka i prac domowych zaraz potrzebna. Niedzwiedzia 4, sklep czapek. 14277

Ucznia 8104 przyjmę. Jeziernski, mistrz szklarski, Jagiellońska 51.

Dziewczyna do posług domowych potrzebna. Jagiellońska 26, Grzybowska. 8122

Slużąca do wszystkich robót domowych potrzebna od 10 czerwca. Promenada 13, parter. 8095

Młodsza ekspedjentka do składu białawotów może się zgłosić. Długa 16. 14230

Kobieta lub starsza panna do dziecka może się zgłosić. Orła 15, kiosk. 14219

Slużąca potrzebna do wszelkich prac domowych. Świętojanska 22, III p. l. (8131)

Dziewczynę (14259) do kuchni i obsługi gości w restauracji zaraz poszukuje Ogród wywieczkowski Prady-Bydgoszcz.

DZIERŻAWY

Poszukuje

lokalu z mieszkaniem w małym miasteczku. Oferty pod „Miasteczko” do filii Dzien. Bydg. (8136)

Znawcy kupują

Pianina Jähnego

Nie należy utożsamiać z wyrobami masowymi. Nagrodzone złotymi medalami na każdej wystawie.

Salon wystawowy

Bydgoszcz

ul. Gdańska 149. Tel. 2225

Splaty ratami do 18 miesięcy.

Filija: Poznań, Św. Marcin 43.

Obrońca prywatny

załatwia wszelkie, choćby najtrudniejsze sprawy sądowe, karne, procesowe, spadkowe, hipoteczne, waloryzacyjne, kontraktowe, spółkowe, najmu, podatkowe itd., ściąganie należności i udziela porady prawnej.

St. Banaszak,

Bydgoszcz,

Cieszkowskiego 2. Tel. 1304.

Długoletnia praktyka.

POLECENIA

Magazyn

wytwornia obuwia Szewska 23, poleca po niskich cenach różnego rodzaju obuwie, również przyjmuje się zamówienia na miarę i reperacje. Z poważaniem w. Wiktor Krecicki, Toruń. (13473)

Kto

upominek chce, niech do firmy „Bijoupol” zgłosi się, kto pieniądze oszczędzić chce, kupując w firmie „Bijoupol” może je, gdyż od 31. 5. do 7. 6. każdemu kupującemu, kupując ponad 5 zł., dodaje się bezpłatnie upominek, najtańsze źródło, największy wybór, najsolidniejsza obsługa, wszelkiej biżuterji w firmie „Bijoupol” Bydgoszcz, Gdańska 41. (14224)

Stanisława.

Pracownia damskiej garderoby przyjmuje wszelkie prace podług najnowszych żurnali po przystępnych cenach. Sniadeckich 24. 7949

Meble

w każdej cenie, pokoje męskie, sypialnie, kuchnie, krzesła wiedeńskie. H. Schmidtka, Szpitalna 6. — Czysta praca, akuratna dostawa, dogodny warunki splaty. (21394)

Meble

pojedyncze i wykwintne w wielkim wyborze, najtaniej i na dogodnych warunkach poleca 21697

Juljan Nowak,

Szpitalna 8, tel. 1223.

Reperuje

spuszczona oczka u ponczocho, Henryka Dietza 4. 22542

Brodawki

usuwa skutecznie Budziński, naprzeciw Klarysek. 24496

Klubowe

garnitury, leżanki, kanapy materace, najtaniej i z gwarancją tylko u Andrzeja Nowaka Wełniany Rynek 5/6. 3880

Meble

wszelkiego rodzaju oraz leżanki, kanapy, klubowe garnitury i materace pod gwarancją poleca skład mebli Bydgoszcz, Jeznicka 18.

Meble!

Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. pokoje męskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoły, fózka, krzesła, kanapy, łóżka, biurka, lustra i inne przedmioty. Piechowia, ul. Długa 8. Tel. 1651.

Pilnowanie

karbowanie przedko wykonują. Kościelna 7. I 13969

Walizki

i kufry większą ilość w rozmaitych jakościach sprzedaje po cenach fabrycznych, Fabryka walizek „Wulkan”, Zbożowy Rynek 5. 12743

Klubowy (14225) garnitur w najnowszej gobelinie okazynie. Janowicz. Marszałka Focha 4

Kanapy leżanki, silne, gustowne tanio. Tapicernia Marsz. Focha 4. (14226)

Materace wycielane, patentowe „Heureka” wyrabia polecając tylko dobry towar tanio Janowicz, Marsz. Focha 4. (14227)

SPRZEDAŻE

Folwark 490 mórg, pszen.-żytniej ziemi, zabudowanie maszynowe, kompl. inwentarze. Cena 170,000, wpłaty 70,000. 320 mórg pszennej buraczanej, cena 140,000, wpłaty 70,000 sprzedaje biuro Pogoń, Dworcowa 80. (13797)

Oberża z salą taneczną i 10 mrg. dobrej ziemi z powodu wypowiedzenia koncesji z żywym i martwym inwentarzem Polakowi lub inwalidzie tanio sprzedam. Friedrich Büchle, Miesiąc-kowo poczta Górzno pow. Brodnica, stacja kolejowa Radoszki. (14269)

Fotograficzny zakład z mieszkaniem w centrum Poznania sprzedam. Wiadomość skład fotograf. Szymkowiak, Poznań, Al. Marcinkowskiego 24. (7778)

Osady parcelacyjne, rozmaite, zabudowane, niezabudowane, dogodne warunki, posiadacz Pawełek, pełnomocnik majątków, Grudziądz, Grobłowa 11. (1557)

Osada rentowa, 103 mórg ziemi, pszenno-buraczanej w kulturze z inwentarzem pełnym żywym i martwym sprzedam. Słowiński, Brzeźno, poczta Pruszczy, koło Bydgoszczy. (13740)

Od przeszło 50 lat istniejący skład kapeluszy, czapek i art. męskich z 4 pokojowym mieszkaniem, w mieście 13.000 mieszkańców, przy rynku woj. Pozn., wyższe szkoły jak gimnazjum, wydziałowa i gospodarcza, sprzedam tylko za gotówkę, Łask. oferty pod „1913” do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 7846

W Bydgoszczy 98 mórg, w tem 26 łaki, willa 8 pokoi, solidnie zabudowana, piękne położenie, cena 75,000, wpłaty 40,000. Wiadomość u portjera w hotelu „Pod Orzelem”. (14182)

Dom (14213) na Okolu przy tramwaju sprzedam, komorne 9100, cena 75.000 zł. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Okole”. (14182)

Pracownia cukiernicza w centrum miasta Grudziądz zaraz korzystnie sprzedam. Zgl. uprasza się do Dz. Bydg. Grudziądz pod „Pracownia”. 14064

Okazja! Kamienica dochodowa, 4 sklepy, w centrum miasta Bydgoszczy, dochód roczny 14,000, cena 110,000, wpłaty 50,000, wiele innych korzystnych obiektów poleca Biuro Pogoń, Dworcowa 80. (13850)

Okazja (14035) 2 piętrowy dom, piekarnia dochód 370 zł. cena 26,000 zł. sprzedaje Sokołowski, Sniadeckich 40.

Ubranie surdutowe na jedwabiu na tęga figurę i jedno na zocupia figurę, cylinder nr. 56 tanio na sprzedaż. Mistrz krawiecki, Mostowa 2, II. 8089

Kolonjalka z wyszynkiem piwa i wina, we wsi kość. zaraz do odstąpienia z towarami, szkoła w miejscu, stos. dla rzemieślnika, kotodzieja. W. Nyka, Niestronno, poczta Józefowo, pow. Mogilno. (14144)

Kompletne urządzenie kowalskie zaraz na sprzedaż. Zgl. do P. Neuleiba, Jeziory Wielkie, pow. Strzelno, stacja Gopło. (14262)

Ule do pszczoł, tanio na sprzedaż. Podgórna 16. (14236)

Bryczkę (14233) wóz, tanio sprzedam. Tardewski, Żołędowo, poczta Maksymilianowo.

Nauka pływania w nowooteartej łazience „Niespodzianka”, na Siernieczku ul. Przemysłowa 22 naprzeciw Legnowa. Zgłosz. od 25 maja codziennie. (13174)

Lekcje robótek ndziela Puławskiego 19, I p. (14112)

POSADY WOLNE

Świetny zarobek osiągnie każdy w mieście, na wsi, kilkugodzinna pracą dziennie. Prospekty, wskazówki, pouczenia za nadesłaniem 50 gr znaczkami. Biuro Handlowe Walenty Kossmann, Poznań, Fredry 6. (13691)

Służąca z dobrimi świadectwami zaraz potrzebna. Błonia 22 Ochocka. 14197

Starsza panna lub kobieta do kur potrzebna zaraz. Majętność Kotomier z pow. Bydgoszcz. 14180

Starsza dziewczyna, samodzielna i uczciwa, dobrze polcona, umiejająca gotować, piec, zaprawiać, potrzebna zaraz. Adres wskaże Dz. Bydg. 14110

Uczeń gastronomiczny i ekspedjentka może się zaraz zgłosić. Restauracja „Pod Strzechą”, Marszałka Focha 12. 14090

Spełnione marzenia

każdej milej nam osoby, wybierającej się w podróż!

Na sezon letni poleca w największym wyborze wszelkie artykuły do podróży

Znane niskie ceny (14126)

Zygmunt Musiał

ul. Długa 52 Bydgoszcz ul. Gdańska 9

Telefon 1135.

Bufet kredens, okazynie sprzedam. Malborska 15. (14239)

Polowiec (Jagdwagen) tanio na sprzedaż. Dworcowa 90, podwórze lewo. 8033

Pianino pierwszorzędne z gwarancją sprzedam korzystnie, także na raty. Majewski, Pomorska 65. (14145)

Magiel (14115) prawie nowa na sprzedaż. Wilczak, Jary 1. Cogielnia.

2 mocne konie sprzedam. W. Poczka, Pomorska 38.

Rower męski tanio na sprzedaż. Jagiellońska 37 w podwórzu parter lewo. 14212

KUPNA

Bacność! Która z firm dostarczy mi większą ilość jelit bydłych i przyborów rzeźnickich. Oferty z warunkami do Dz. Bydg. pod „Hurtownie”. (14095)

LEKCJE

Autojazda! Uczę indywidualnie. Pomorska 43, 16—18. (14140)

20 zł. dziennie 2—3 godziny przyjemnej i nieuciążliwej pracy domowej zapewniają W. P. powyższy zarobek. Stanowczo uczciwa propozycja. Wystarczy pocztówka z adresem. Firma „Carbon”—Gdynia. (13948)

Poważna instytucja poszukuje solidnych zastępców do sprzedaży losów państwowych na raty. Płacimy 25 procent więcej niż konkurencja. Początkujących pouczamy. Poważnie zgl. Lwów skrytka 271. (12652)

Stenotypistkę wykwalifikowaną, władającą polskim i niemieckim językiem poszukuję na ca 2 godzin. dziennie po południu. Oferty piśmienne składać „Iro” Herm. Franko 3, pod „Stenotyp”. 14179

Bufetowy z kafeją, z branży kolonjalno-restauracyjnej oraz uczeń, syn uczelnych rodziców mogą się zgłosić. Zgłosz. z odpisami świadectw przyjmuje Agentura Dziennika Bydg. Chełmno, Kiosk. 14183

Fryzjerka manicurzystka potrzebna zaraz lub później (kursistki wykluczone). Fr. Switański, Wąbrzeźno, Kolejowa 71. (14174)

Dziewczynę (14259) do kuchni i obsługi gości w restauracji zaraz poszukuje Ogród wycieczkowi Prądy-Bydgoszcz.

Służąca do wszelkich prac domowych z gotowaniem potrzebna. Zgłoszenie Dworcowa 50, w podw. (13966)

Samodzielna wiazarka potrzebna od 1 czerwca. Zakłady ogrodnicze, Jan Lewandowski, Małe Tarpno, pow. Grudziądz. 14066

POSADY POSZUKUJĄ

Poszukują (14214) posady jako wermistrz, w większej piekarni. Of. przyjmuje p. Kołecka, ul. Sniadeckich 40. Bydgoszcz.

Szofer dobry kierowca, naprawy samochodu, poszukuje posady na wozy prywatne. Zgl. pod „Dobry kierowca” do Dz. Bydg. (14114)

Młody mężczyzna, lat 22 szuka lekkiego zajęcia, może ewtl. kancję złożyć. Of. pod „S. S. 133” do Dzien. Bydg. 14136

Trio z wielkim repertuarem wolne od 1.6. Oferty proszę do filji Dzien. Bydg. pod „Trio”. (14120)

Bufetowa z trzymiesięczną praktyką od 15 b. m. poszu-kuje posady. Łask. oferty do Dz. Bydg. pod „Łaska-we”. (14235)

Szofer pilny i sumienny poszukuje posady zaraz lub później w naczętniej do małego miasta lub majątku. Łaskawe zgłoszenia do Dz. Bydg. (8107)

Kupiec branży kolon. poszukuje posady pomocnika magazyniera lub podróżującego, kaucja 500—1000 zł. Bdnik, Rogoźno, Czarnkowska 173. (13947)

DZIERŻAWY

Dzierżawa. 160 mórg oddam korzystnie za gotówkę, dojazd z Bydgoszczy do Trzyczyna miejscowość Zdroje Smeja. (14201)

Skład kolonjalny z mieszkaniem w Ryнку, korzystnie do wydzierżawienia. Ciapiński, Szamacin, Paderewskiego 5. (13955)

MIESZKANIA

Mieszkanie. (14210) Poszukuję 2 lub 1 duży pokój z kuchnią w śródmieściu dla dwójga spokojnych osób. Czynsz roczny. Oferty pod „1713”. Pośrednicy wykluczeni.

Wydzierżawię 2 pokoje i kuchnię, wraz z przynależnościami, 4 morgi roli warzywey. Brzozowa 54, właściciel. 14150

POKOJE

Poszukuję pokoju z kuchnią, tylko za zapłatą miesięczną. Zgl. do Dzien. Bydg. pod „Kuchnia”. (14244)

Elegancki frontowy pokój wynajme. Pomorska 42, I. 8099

Pokój do wynajęcia. Gdańska nr. 107. 8100

Pokój umebl. z osobnem wejściem do wynajęcia. Sienkiewicza 19, II ptr. prawo. 8101

Pokój umebl. do wynajęcia. Kołataja 10, p. I. 8091

Pokój umebl. do wynajęcia najchętniej osobie pozamiejscowej. Of. pod „Sympatyczny pokój” do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. (8098)

Pokój Przyrzecze 4, parter. (14240)

Komfortowy pokój frontowy, przedzielony kotarą, umeblowany, jako sypialnię i gabinet, do wynajęcia. Wszelkie wyгоды. 3 Maja 19, parter prawo. 14054

Słoneczny (14070) pokój z balkonem z osob. wejściem dobrze umebl. dla intel. pana najchętniej wojskowego do wynajęcia Grunwaldzka 8, I. p. pr. (14070)

Pokój umebl. dla solidnych osób. Dworcowa 13, I piętro, podwórze. (8051)

Pokój z kuchenką umeblowany osobne wejście dla małżeństwa wolny. Barska nr. 25, Jacheice. 8067

Pokój umebl. lepszy, oświetlenie elektr. do wynajęcia inteligentnej osobie. Of. do filji Dzien. Bydg. pod „Niekrepujący 101”. (8097)

Pokój umebl. do wynajęcia, ul. Dworcowa 18a, II. (8016)

Pokój umebl. z używ. kuchni dla bezdzietn. małżeństwa do wynajęcia. Naruszewicza 1a, I l. 14152

Pokój umeblowany dla pana do wynajęcia. Ul. Sniadeckich 50, II prawo. (14237)

Umeblowany pokój do wynajęcia. Sw. Trójcy 14a, I p. 14199

LETNISKA

Letnisko (14186) o 2 pokojach i kuchni, na lipiec, sierpień najchętniej w pobliżu Bydgoszczy poszukuje R. Wesołowska, Bydgoszcz, ul. Gdańska 1.

Letnisko wiejskie, Dolne Strzelce, koło Fordonu, 5 km. od st. kol. Fordon. Położenie prześliczne, (lasy, Wisła w pobliżu), pokoje ładnie umeblowane, kuchnia bardzo dobra. Bliższe informacje Restauracja Dworcowa Józef Berendt, Bydgoszcz. (8017)

RÓŻNE

Masaż (8085) plastyczny metodą Doktora Jacquet w Paryżu reguluje obieg krwi w twarzy, wzmacnia mięśnie, wygładza najgorszą cerę, usuwa zmarszczki, nadaje twarzy młody i świeży wygląd. Instytut Kosmetyczny Żukowskiej, Bydgoszcz, Cieszkowskiego 20.

Ostrzeżenie! Za udzielanie kredytów mojej żonie Marji Magdalenie z domu Ziolkowska, zamieszkałej w Czemiłwie pow. Chełmno nie odpowiadam. B. Piotrkiewicz, mąż. (14216)

Zgubiona książeczkę wojskową u-nieważniam. Franciszek Kniola. (7923)

Samochód półciężarowy dla ca. 20 osób wynajmuję do wy-cieczek wszelk. transport. Br. Płotka, Zielonka. Zgl. do restauracji Rux, Poznańska 1, telefon 1303/1306. 13240

Pożyczki do 10,000 zł. poszukuję na I hipotekę. Wartość majątkowa w Bydgoszczy, wyżej 100,000 zł. Zgłosz. do Dzien. Bydg. pod „Pożyczka”. (14165)

Zgubiona książeczkę wojskową u-nieważniam. Leonard Rutkowski. 14121

MATRYMONJALNE

Agronom kawaler, lat 34, z gotówką 30,000 zł poszukuje panny lub wdówki w celu matrymonjalnym. Najchętniej wzięnilby się w gospodarstwo. Pośrednictwo rodziców mile widziane. Oferty możliwie z fotografją proszę do Dz. Bydg. pod „Agronom”. (14101)

Kawaler lat 29, urzędnik prywatny na stałej posadzie i 2000 zł gotówki, poszukuje panny o dobrym sercu. Zgl. z fotografą do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2 pod „Dobre Serce”. (7808)

Kawaler kupiec lat 37, blondyn, posiadający 32,000 zł w gotówce, poszukuje panny inteligentnej, cel matrymonjalny, posiadającej jakiekolwiek przedsiębiorstwo, nieruchomość lub gotówkę. Łaska we zgłoszenia do Dz. Bydg. pod „Blondyn”. (13841)

INSTYTUT HIGJENY I PIĘKNOŚCI

M. Petrykowskiej
BYDGOSZCZ, ULICA GDAŃSKA NR. 159

Wykonuje zabiegi przeciw starzeniu się, przeciw zmarszczkom, piegom i czerwoności. Masáže upiększające, od-tłuszczające. Farbowanie brwi i włosów na kolory naturalne. Usuwa defekty skóry, wagi, krosty, znamiona i t. p.

Wygląda rysy, linje i zapadłe policzki. Powoduje naturalne rumieńce i piękną karnację skóry.

Patenty

rzecznik patentowy
F. Winnicki, inż. dypl.
wzory, znaki towarowe
w Polsce i zagranicą.

Poznań, ulica Konopnickiej 7.
10137

Majątek ziemski

uroczko położony sam w sobie, dom 10 ubikacji bud. w dobrym stanie, 3 km. od stacji kolejowej, 5 km. od miasta, kol. ład. i woda w miejscu, całk. 362 mrg. wtem połowa pszenno-buraczanej gleby połowa średn. 300 mrg. pod pług, 45 mrg. łąk wł. torf, całk. obsiane i obs. z żywym i martwym inwentarzem, sprzedam a 500 zł, mrg. połowa wpłaty poł. długoletn. hipot. także zmiana na mniejsze gospodarstwo z dopłatą. Maj. nadaje się także na przemysł wł. ca 40 mrg. obfita pierwszej klasy żwirownia. (14270)

W. Draheim

Borównia, poczta Pakość, stacja kolejowa Piechcin.

Urządzenie składowe

dla składu towarów krótkich, białych, wełnianych i galanterji, z drzewa dębowego, dostarczone i ustawione przezemnie w r. 1924 dla f-my Zygmunt Wiza w moim tutejszym gmachu przy Placu Teatralnym 3, składające się z:

- 18 gablotek i regałów ogólnej długości 40 m., wyposażone w liczne lustra i grube szkła z oświetleniem wewnętrznym o odpowiednim bardzo praktycznym podziale przegród i półek
  - 7 stołów składowych długości ok. 17 m. z podzielonemi gablotkami
  - 1 kasy składowej z stołem do pakowania i regałem oraz licznymi innymi przedmiotów
- sprzedam w całości wzgl. pojedynczo. Bliższych informacji ewtl. z rysunkami udziela

OTTO PFEFFERKORN
fabryka mebli w Bydgoszczy. (14180)

Szkoła Zawodowa Żeń. w Bydgoszczy

ulica Gdańska 67
urządza w czerwcu r. b. krótkotrwały

kurs zapraw wiosennych i różnych zakasek

Zgłoszenia przyjmuje się codziennie od godz. 11—15 do dnia 6 czerwca włącznie. 14268)

Dyrekcja.

Zespół przebojowy

Tim'a

z „Morskiego Oka” w Zakopanem

od 1 czerwca
koncertować będzie

„Savoy”

14324

Żądacie oszczędzić tylko Kuntersztajnskie

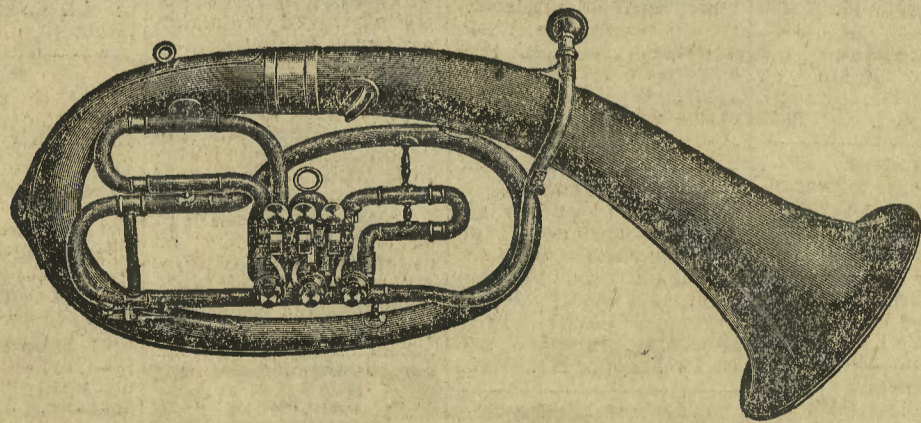
świeże
prwate
smaczne

bezwzględna czystość butelek

Filja w Bydgoszczy Tel. 115
Dz. Pomorska 35

Kosznika Mydła Toaletowe

przetłuszczone

Pierwsza Wielkopolska Fabryka Instrumentów Muzycznych młasc. Julian Kielbich

Bydgoszcz, ul. Królowej Jadwigi 16 - tel. 1281

poleca znane z swej jakości najlepsze instrumenty muzyczne, nagrodzone na P. W. K. w Poznaniu złotym medalem oraz wysokim odznaczeniem Min. Przem. i Handlu. Najstarsze i jedyne fachowe przedsiębiorstwo w miejscu; wystawia swe miotyby muzyczne na Wystawie Ruchomej w Bydgoszczy.

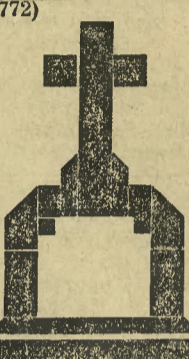
Za szczere dowody współczucia oraz łaskawy współdział w przeniesieniu zwłok na miejsce spoczynku mojej najukochańszej i nieodżałowanej żony ś. p.

z Wiśniewskich
Izabelli Danielskiej
Przewielebn. Duchowieństwu oraz wszystkim przyjaciołom i znajomym składam serdeczne
Bóg zapłać!
14320) **Mąż.**

Podziękowanie.

Za szczere dowody współczucia i za oddanie ostatniej przysługi naszej kochanej zmarłej śp. z Dyxów

Józefy Bileckiej
składamy Wielobn. Duchowieństwu szczególnie X. prob. Kopełńskiemu, wszystkim towarzystwom oraz krewnym i znajomym serdeczne
Bóg zapłać!
8218) **Mąż z rodziną.**
Białosłowie, Nakło, Bydgoszcz, Miasteczko.

Pomniki - nagrobki

w różnych stylach i gatunkach, posadzki - stopnie - balustrady oraz wszelkie w zakres wchodzące prace wykonuje najtaniej na dogodnych warunkach spłaty

Pierwszy Polski Zakład Kamieniarsko-rzeźbiarski
TEOFIL STREHLAU
Bydgoszcz, Błonia 17.
Założ. 1905 r. Założ. 1905 r.

BYDGOSKA GAZOWNIA MIEJSKA

sprzedaje

**koks gazowy
benzol motorowy**
po cenach niższych.

Zgłoszenia przyjmuje **Gazownia Miejska w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 40-45**
Telefony: 630, 631, 2235. (14251)

Deutsche Bühne Bydgoszcz T. z.

Nadzwyczajne przedstawienie
niemieckiego zespołu scenicznego Bydgoszcz T. z.
we wtorek 3-go i środe 4-go czerwca br.
o godzinie 8-mej wieczorem

z okazji 400-lecia urodzin
Jana Kochanowskiego
(1530—1584)

- PROGRAM:**
1. Uwertura do „Iphigenie in Aulis” . . . Gluck'a Orkiestra sceniczna pod batutą dyrektora muzyki Wilhelma v. Winterfeld'a
  2. Uroczyste przemówienie wygłosi prof. uniw. Dr Wukadinović, Kraków
  3. Wybór z Kochanowskiego „Trenów” wygłosi Willi Damaschke
  4. „Elegie” . . . . . Moniuszki Orkiestra sceniczna: dyr. Wilhelm v. Winterfeld. Przerwa.
  5. **Odprawa posłów greckich**
Jan Kochanowski
Die Abfertigung der griechischen Gesandten
niem. przez Sp. Wukadinović
Poraz pierwszy w języku niemieckim.
- Kierown. scen.: Dr. Hans Titze. Muzyka: Wilhelm v. Winterfeld. Chóry deklam.: utworzone przez Wilhelma v. Winterfeld'a. Bilety po 5, 4, 3, 2 i 1 zł. są do nabycia od poniedziałku, dnia 26-go maja w księgarni Johnego, ulica Gdańska 160. (13561) **Kierownictwo.**

Letnisko Wioślarskie w Brdywiesiu

(przystań statków na miejscu)

W niedzielę, d. 1 czerwca
wielki festyn

połączony z zabawą taneczną i wielu niespodziankami urządzony przez **Klub Sportowo-Oświatowy Policji Państwowej z Torunia.**
Początek o godz. 2-ej po południu. Wstęp 30 gr. 14191) Podczas festynu przygrywać będzie **orkiestra kolejarzy.**

Żywa reklama niezawodny środek
Na P. W. K. w Poznaniu de monstrował się ten chłopiec, u którego pół twarzy w piegach, wągrach itp., zaś druga połowa odświeżona **kremem „Malina”** i zupełnie czysta — żądać w aptekach i drogerjach Perf. — W razie braku 19261
„Pharmachemia”
Bydgoszcz wskazać adres lub wysłać pocztą zł. 2.50, próbną 1.00 złoty.

Suche i chłodne sklepy i śpichlerze
do magazynowania mebli i towarów kupieckich poleca 14200
W. Poczekaj
Dom ekspedycyjny
ul. Pomorska nr. 38
Tel. 65.

Przedstawiciel
objeżdżając całe Pomorze, zabierze artykuły najważniejszych firm ze sobą. Zgłoszenia pod „Obrót” do Dz. Bydg. (14343)

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetryowy na stronie 7-cmowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł., na dalszych stronach 85 gr. za milim. i łam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłym dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.